STRIP SCHRIFT

Prijs ƒ5,95
Bfr. 110

WINDIG & DE JONG
ALBERTO BRECCIA
ANNIE M.G. SCHMIDT

N • I • E • U • W

VERSCHENEN BIJ STANDAARD UITGEVERIJ

© STANDAARD ANTWERPEN BELGIUM.

STRIP SCHRIFT

Jaargang 24 september 1991 nummer 10 (247)

Verschijnt 10 maal per jaar
Stripschrift wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie in opdracht van Het Stripschap. De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs

Redactie
Eric de Graaf, Arco van Os,Hans Pols, Noël Ummels

Medewerkenden
Pam de Beer, Ben Bits, Johan de Blauw, Ruud Booms, Michel Jans, Arnel Lefevere, Michel Nadorp, Stefan Nieuwenhuis, Ron Pirson, Murk Salverda, Rik Sanders, Mat Schifferstein, Koos Schulte, Chantal de Spiegeleer, Rich Thomassen, Rudy Vrooman, Liesbeth Waijers, Rein van Willigen

Redactie-adres
Stripschrift
Postbus 9808
1006 AM Amsterdam
Telefoon: 030 - 319968

Abonnementen
Voor abonnementen kunt u terecht bij
Uitgever Het Stripschap
Postbus 11335
1001 GH Amsterdam
Telefoon 03404 - 11117
Telefax 03404 - 32674
Abonnementsprijs f 55,- / Bfr. 1030
Leden van Het Stripschap f 2,50 / Bfr. 45 korting
Nederland: Postbank 209948 of
ABN-bank 54.89.74.330
ten name van Stripschrift, Amsterdam
België: ABN-bank 721-520.62.74-81
ten gunste van Het Stripschap, Tervuren
Opzeggingen alléén schriftelijk en uiterlijk twee maanden voor het aflopen van een abonnementsjaar

Reprorecht
Het overnemen, evenals het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven contact opnemen met de redactie van Stripschrift

Druk
Drukpartners, Amsterdam

Distributie
Richard, Amsterdam
Geknipt Papier, Gent

Omslag
René Windig en Eddie de Jong
(vrij naar Peter Arno, The New Yorker)

ISSN 0165-845X

Redactioneel

De Stripdagen. Ze zijn er weer.
Vorig jaar – zo herinneren we ons – waren ze heel gezellig.
Het wordt alleen zo langzamerhand allemaal een beetje vermoeiend, want ieder gehucht moet tegenwoordig z'n eigen evenement hebben – lijkt het – en agenda's bijhouden is niet de sterkste kant van de H.H. organisatoren. Schiedam bijvoorbeeld berichtte kortgeleden dat zij – gedeeltelijk samenvallend met De Stripdagen – een stripweek in het leven hebben geroepen. 'Strips... Daar teken je voor', is de allesomvattende slogan van de jeneverstokers. Prima, maar waarom uitgerekend half oktober?
Verder komt Haarlem in de lente met de eerste editie van het nu al veelbesproken strip-evenement. En wanneer geeft Haarlem z'n persconferentie? Op vrijdag 18 oktober, ongeveer tegelijkertijd met de opening van De Stripdagen in Het Turfschip. Wij zeggen weleens: 'het is een klein wereldje', maar blijkbaar zijn de agenda's van stripevenement-organisatoren nòg kleiner.

Nog geen abonnee? Lees dan snel op de in dit tijdschrift meegehechte antwoordkaarten hoe u 1 of 2 gratis albums van Jacques Tardi kunt verdienen! Uiteraard gaat het u niet om de albums, maar het is toch mooi meegenomen!

Inhoud

4 **WINDIG & DE JONG** Koos Schulte
10 **ALBERTO BRECCIA** Michel Jans
15 **BITS & PIECES** Ben Bits
16 **SODA** Noël Ummels
19 **WEDSTRIJD DE KLEINE ZEEMEERMIN**
20 **ANNIE M.G. SCHMIDT** Murk Salverda
24 **DE HOBBY VAN JAAP KRAMER** Koos Schulte
26 **BOEKEN**
32 **ACTUALITEITEN**
34 **STARS & STRIPS** Michel Nadorp

Dit jaar is de Stripschapprijs 1991 toegekend aan het striptekenaarsduo René Windig en Eddie de Jong **alias** Gezellig en Leuk**. Hun creatie** *Heinz*, **een humeurige kater met voorliefde voor zwarte humor, heeft in de afgelopen jaren de harten van miljoenen lezers gestolen. Momenteel verschijnt deze strip dagelijks in maar liefst 23 kranten.**

Vóór Heinz heeft het stripduo Windig (1951) en De Jong (1950) zich jarenlang beziggehouden met persiflages op *Oom Wim*, *Donald Duck* **en** *Dick Bos*, **striphelden uit de jeugd van beide tekenaars. Door het accentueren van de meest opvallende trekken van deze strippersonages zijn er figuren ontstaan met een eigen aard, die dermate afwijken van het 'origineel', dat er gevoelsmatig van 'plagiaat' geen sprake is. Doordat de Stripschapprijs 1991 toegekend wordt voor hun hele oeuvre, beperken we ons niet tot Heinz, maar overzien we de loopbaan van dit unieke tekenduo. Terug in de tijd dat Oom Wim nog wekelijks zijn belerende verhalen voordroeg, Dick Bos nog onder de schoolbank gelezen werd en Donald Duck zijn eerste (Barks-)schreden zette op Nederlands grondgebied.**

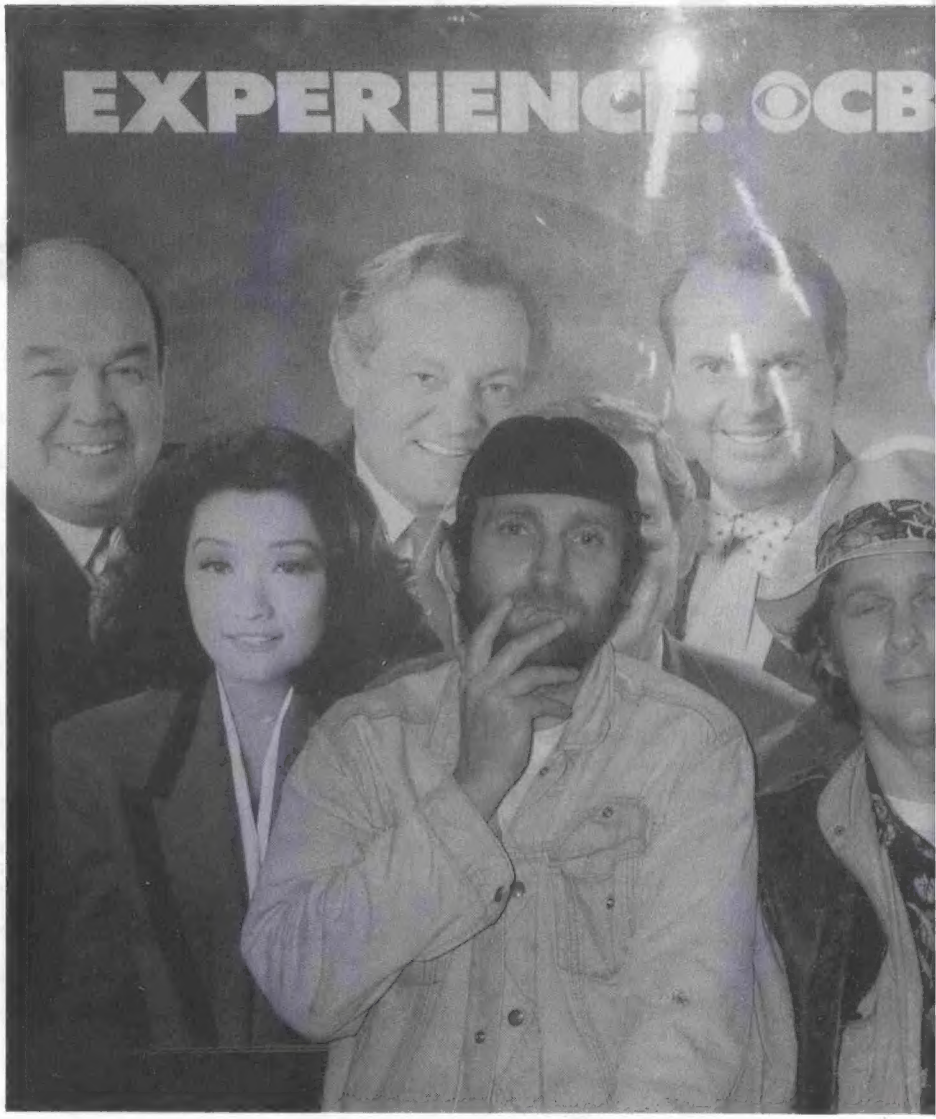

Wanneer we het gesprek starten in één van de oude grachtenhuizen aan de Nieuwe Herengracht in de hoofdstad, lijkt alles vooraleer vrij rustig. René moet even weg om een pakje sigaretten te halen, terwijl Eddie me vol trots een rijk gevulde boekenkast laat zien, voorzien van een inhoud variërend van Dick Bos *tot* Bommel, *alsmede een imposante reeks naslagwerken. 'Alles van de Stichting', meldt hij trots. Echter ook de videobanden, cd's en grammofoonplaten van country en western-godin* **Dolly Parton** *nemen een niet onaanzienlijke plaats in.*

Dan keert René terug, morrend vanwege de drukte van de Amsterdamse uitmarkt. Tijdens het gesprek zal blijken dat Gezellig en Leuk Amsterdam koestert, maar bij tijd en wijle de buitenwereld ver van zich wenst. Het feit dat Windig en De Jong de Stripschapprijs hebben gewonnen heeft hen vogelvrij gemaakt. Dagelijks rinkelt de telefoon en journalisten lopen de deur plat. Na oktober zal dat wel weer anders worden ...

Jullie werk zit vol vijftiger jaren-sentimenten ...

Eddie de Jong: Ik ben opgegroeid met *Donald Duck*. In 1955 kwam *Robbedoes* er nog bij. Die bladen hebben veel invloed op me gehad. Zo jong als ik was wist ik, dat er één goede Donald Duck-tekenaar was: **Barks**!

René Windig: Iedere maand mocht ik een *Suske en Wiske* uit de ongekleurde reeks kopen en later *Lucky Lukes*. Onze eerste invloeden zijn dus meer Belgisch en Amerikaans. Mijn vader kocht altijd tweedehands *Dick Bos*jes op het Waterlooplein en soms jaargangen *Donald Duck*. De sensatie die Eddie dus had wanneer het blad kwam, kende ik niet.

Jullie tekenloopbaan **is begonnen op de middelbare school ...**

Eddie: We hebben elkaar daar ontmoet. We waren altijd aan het tekenen. Op een dag – ik zat in de tweede klas en René in de eerste – zag ik hem met van die echte ouderwetse *Peanuts*-boekjes lopen. Zelf liep ik met een grote stapel *Lucky Lukes* onder mijn arm, maar ik vond de Peanuts, die ik al kende van de micro-boekjes uit *Robbedoes*, ook hartstikke interessant. Vanaf dat moment zijn we op stripjacht gegaan. Zo kochten we ook de *Herald Tribune* om de dagstrips na te gaan. Op het moment dat het Vondel-gymnasium overging in het Barlaeus hebben we een striptekenaarscollectief opgericht: *De Vijf Slijmerds*. De anderen noemden we *De Drie Hansen*, omdat ze allemaal Hans heetten. Onder schooltijd en tijdens het wisselen van de uren tekenden we de strips. We gaven de strips door of legden ze op de wc waar de ander ze dan stiekem ging halen. Na de middelbare school heb ik allerlei werk gedaan, uitzendbureaus, magazijn- en fabrieks-

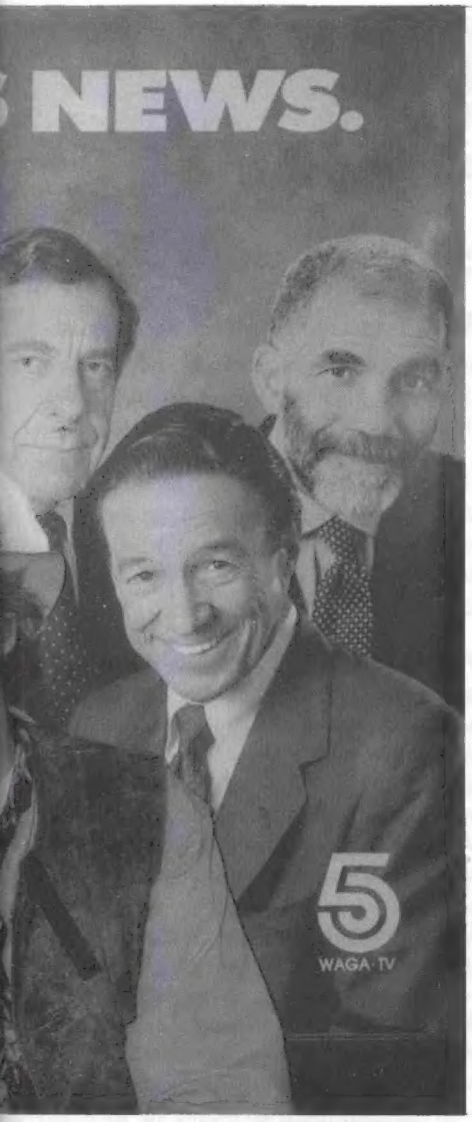

Foto JOHAN DE BLAUW

Windig & De Jong

DEN WEERELD ALSCH PARODIE

door

KOOS SCHULTE

werk. Toen ik bij een bibliotheek werkte kwam René langs om tekeningen uit te wisselen. Zo zijn we samen blijven tekenen. In onze schooltijd hadden we al eens iets voor *Aloha* gemaakt met De Vijf Slijmerds, maar nu waren we weer met z'n tweeën.

De *Disney*-**tijd.**

Eddie: Op een dag vertelde **Philip Fermin** van *Lambiek* ons, dat er mensen nodig waren bij *Pep*. We zijn met hem meegegaan met wat schooltekenwerk bij ons. De man met wie we een afspraak hadden was er niet, zodat we bij *Donald Duck* aanklopten aan het andere eind van de gang. Zij vonden ons werk leuk en zeiden, dat we het tekenen van Duck eens mochten proberen. Op het moment dat wij kwamen, was er nog weinig aandacht geschonken aan Barks, alleen **Evert Geradts** had er wat aandacht aan besteed. Bij de redactie van Donald Duck was hij nog aan het 'ontluiken'. Er werden steeds meer oude Barks-verhalen afgedrukt en wij probeerden min of meer in zijn stijl te tekenen. Op een gegeven moment kreeg Duck uit Amerika te horen, dat het niet zo vrij mocht zijn als wat Duck Nederland toestond. **Daan Jippes** werd art-director.

René: Vanaf dat moment kregen we scenario's waar we niet mee uit de voeten konden. We hebben toen ook niets meer voor Duck gedaan.

Proefwerkpapier met werk van Hans van Amstel, Hans Roth, Hans Niepoth, Eddy de Jong & René Windig (1968)

Onder het genot van vele bakjes koffie en glazen Spa Rood komen beide tekenaars tot de conclusie dat Barks ècht de grootste Duck-tekenaar aller tijden is. Ook geven beiden toe nog steeds bezeten te zijn van de tekenfilm, met name die uit de dertiger en veertiger jaren.

René: Tegenwoordig is de romantiek er een beetje vanaf. Alles gaat samen met een hele hausse aan merchandising. Iets krijgt nauwelijks de tijd om te groeien.

Eddie: Tegenwoordig is alles disco of per computer geanimeerd.

René: Ik kan bijvoorbeeld niet naar *Roger Rabbit* kijken!

Eddie: Ik moet zien dat iemand erop heeft zitten zweten, maar dat mag tegenwoordig niet meer. Alles wordt zo geperfectioneerd, zo gladjes.

Nog even komt ter sprake dat Gezellig en Leuk *zich ook enige tijd met tekenfilm heeft beziggehouden.*

René: We maakten *Pee Pee Cluck*, maar het was meer vrijetijdsbesteding. We werkten met uitgeknipte tekeningen en dus niet met celletjes. Het leek wel op datgene wat *Monty Python* later deed.

Hoe is Gezellig en Leuk **ontstaan?**

Eddie: Meteen na onze *Donald Duck*-tijd waren we natuurlijk helemaal niet in een gezellige en leuke stemming! Die woorden hoorde je de hele tijd om je heen. Ik heb wel eens gezegd: 'Slap geklets'. Op straat hoorde je: 'Dat is gezellig en dat is leuk!'. Om de zaak op de hak te nemen hebben we toen een blad uitgebracht met een vreselijk neerslachtige inhoud; tenminste, dat was de bedoeling. Langzamerhand werden we zelf Gezellig en Leuk.

René: We gaven één blad per jaar uit. Toen we bij **Ger van Wulften** (Hun toenmalige uitgever. Red.) weg waren, zijn **Aart Clerkx**, **Paul Bodoni** en **Marc Smeets** met ons meegegaan als medewerkers. Later kwamen **Kamagurka**, **Wim Stevenhagen**, **Eric Schreurs** en **Hein de Kort** er ook bij. We hebben zelfs allerlei buurtbewoners uit de Warmoesstraat om bijdragen gevraagd. Het was eigenlijk één vriendenkring die een leuk blad maakte.

Terwijl René vertelt dat hun persiflage van Dick Bos – Dick Bosch – *de strip die ze in hun middelbare schooltijd hebben opgezet, in oktober in boekvorm uitkomt, wordt er wederom gerookt en koffie gedronken.*

René: Niet alle *Dick Bosch*-verhalen komen erin hoor. Helemaal volledig was het wat saai, wat doorseikerig geworden. Dat is het nu eigenlijk al.

Eddie: Het is ook nooit de bedoeling geweest al die verhalen achter elkaar in één boek te zetten. Het is natuurlijk wel leuk, omdat de andere boeken uitverkocht zijn.

Orkestklanken en koorgezang van de uitmarkt bemoeilijken het spreken.

Eddie: Ze beginnen al weer!

René (terwijl hij de buitendeur sluit): We zullen in de rook moeten blijven zitten.

In 1984 ontvingen jullie voor Fnirwak **de Stripschappenning. Over de** commotie **die ontstond nadat jullie deze penning hadden doorverkocht gaan we het nu niet meer hebben, maar heeft deze prijs nog gevolgen gehad voor jullie werk?**

Eddie: Of we er beter van geworden zijn weet ik niet.

René: Het wordt wel altijd vermèld, dat we toen die penning kregen!

Eddie: Ik weet wel dat we nu met de Stripschapprijs meer in de picture zijn komen te staan.

Het was trouwens bij Fnirwak een heel raar moment, toen we hoorden van die penning. We stonden net op het punt om bij Van Wulften weg te gaan doordat dat boek zo slecht was uitgegeven. Het hele gedoe om

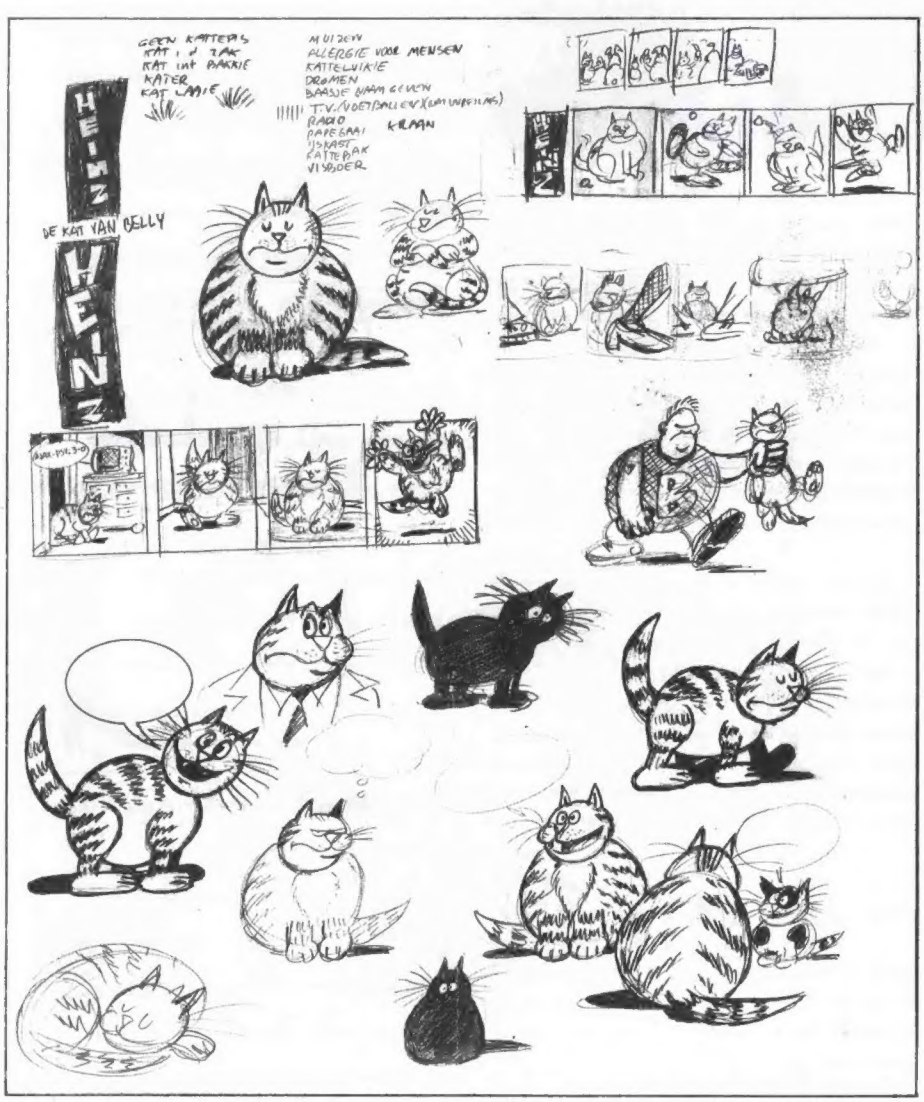

Schetspagina voor *De Eerste Weken* van Heinz (1986)

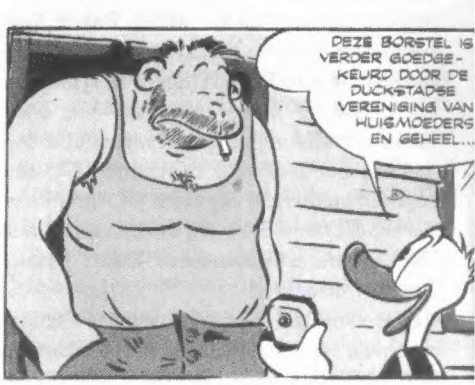

Donald Duck: *De superverkoper* (D.D. no. 9, 1975)

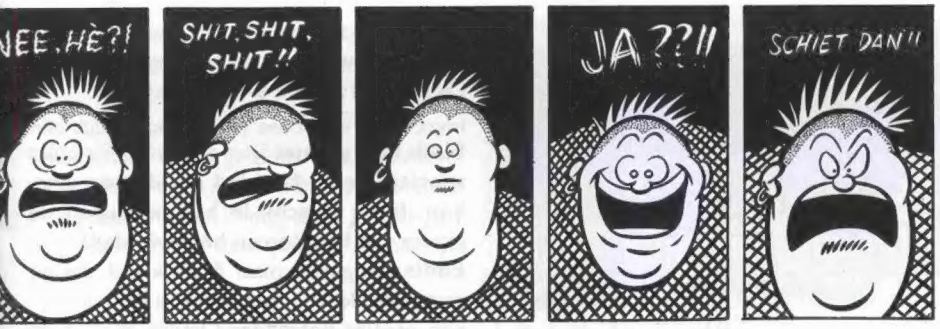

die prijs te verkopen was feitelijk maar een geintje. Het was geen statement. Dat hadden we al lang gemaakt.

René: We hadden genoeg werk om een boek van te maken, maar dat het zo vreselijk slecht was uitgevoerd was de bekende druppel. Dan blijkt dat je gewoonweg niet meer kunt samenwerken.

Ik vond het omslag afschuwelijk ...

René: Dat vonden wij juist wèl weer leuk. De voorplaat van *Ouwe Troep*, ons eerste album, werd vreselijk geroemd. **Van Wulften** schreef een briefje: 'Over twee dagen moet ik de voorplaat van *Fnirwak* hebben'. 's Avonds zijn we gierend van het lachen een voorplaat in elkaar gaan draaien en toen vonden we deze hartstikke leuk.

Eddie: Eerst zouden we het album *De Kraaienmarsch* noemen. We waren al met een voorplaat bezig, totdat we opeens dat briefje kregen en we toch al nergens meer zin in hadden. Overigens vond Van Wulften onze voorplaat ook erg goed. We hebben nog overwogen *Dick Bosch* voorop te zetten, maar we wilden die naam in die tijd niet gebruiken als lokkertje; er waren toen al zo veel slechte parodieën. Op de binnenkant van Fnirwak zie je trouwens de kraaien nog staan.

René: We wilden niet over de rug van de oude *Dick Bos*-tekenaar een goed lopend boek maken. In de toekomst gaan we er niet mee door. Het was gewoon de oude stuff.

Nadat Windig en De Jong vermeld hebben dat ze toen met onder anderen **Aart Clerkx** *en* **Marc Smeets** *Van Wulftens uitgeverij* Espee *hebben verlaten om aldus het stripcollectief* Stichting Gezellig en Leuk *op te richten en zo alle boekuitgaven in eigen hand te houden, komt* Rockin' Belly *ter sprake.*

René: *Rockin' Belly* dateert uit '85/'86. Toen was er het krakersblad *Bluf*. Een vriend van ons die daar werkte, vroeg of we voor dat blad strips wilden maken. **Wim Stevenhagen** deed dat ook. Toen zijn we die jongen zelf gaan tekenen. Dat was dus Rockin' Belly. Hij had een band die net zo heette. Na Bluf werd de strip op de jeugdpagina van *Het Parool* gelanceerd.

En Heinz**?**

Eddie: Heinz kwam voor in Rockin' Belly. **Gerrit de Jager** stond toen ook op de Goochem-pagina (De jeugdpagina van het Parool. Red.) met de strip *Liefde en Geluk*. Die ging op dat moment naar het Algemeen Dagblad. Het Parool heeft ons naar aanleiding daarvan gevraagd of wij misschien een dagstrip konden produceren. We hebben Heinz voorgesteld en dat vonden ze goed. Heinz fungeerde in Rockin' Belly maar als 'kat op de achtergrond'.

Zouden sommige figuren uit Heinz ook weer een solo-carrière **tegemoet kunnen gaan?**

Eddie: Misschien de zoon van Heinz ...

René: Tot nu toe hebben we steeds gehad dat we de bijfiguren interessanter gaan vinden dan de hoofdfiguren, of dat de bijfiguur, bijvoorbeeld de visboer uit Dick Bosch, de hoofdrol gaat spelen in een Rockin' Belly-strip.

Eddie: Ook Theun willen we weer eens opvoeren, maar daarvoor moet je een beetje in een rustige sfeer zijn. Je moet dan niet in de opgejaagde stad zitten ...

Jullie komen niet uit een tekenschool, zoals De Spaarnestad**,** Disney **of** Toonder**. Voel je dat als een gemis of is de praktijk meer het vak ...**

Eddie: Als je dingen gaat bestuderen verlies je toch weer de spontaniteit. Je krijgt dan toch dat je in een bepaalde stijl gaat tekenen. Eigenlijk proberen we dat te vermijden. Het spontane ploeterwerk staat voorop.

René: Wanneer het met Heinz te gemakkelijk gaat, gaan wij ons heel ongemakkelijk voelen.

Eddie: We hebben ook nooit het idee gehad om striptekenaar te worden. We zijn altijd van het ene in het andere gerold.

René: We hebben ook nog nooit een stripfiguur ècht bedacht, zo van 'nu gaan we een stripfiguur lanceren'. Dat zouden we niet eens kunnen. We kunnen wel iets pakken wat we al gedaan hebben en daar wat aan toevoegen.

Wie doet nu precies wàt in de strip?

René: We zitten constant te schetsen, elkaar te becommentariëren, ideeën uit te wisselen. Tekenen kunnen we allebei. Soms maakt Eddie de schetsjes, soms ik. Daarna vergroten we die schetsen met de kopieermachine, trekken die over en inkten ze. Dat kunnen we allebei. Meestal inkten we aan twee stroken tegelijk. Gemiddeld komen er dan ook twee stroken per dag af.

Momenteel is het uitmarkt**; reden genoeg om Heinz een week lang allerlei avonturen te laten beleven in en rond deze stad...**

Eddie: We doen dat niet. Je wordt dan meer een politiek tekenaar.

René: Misschien komt het doordat Heinz een enorme hekel heeft aan kabaal, maar de uitmarkt tekenen we niet. In Rotterdam of België hebben de lezers daar niets aan.

Eddie: Nu hebben we al een hekel aan dat gedoe hier en dan zou je het nog moeten tekenen ook! Actualiteit bouwen we niet in

Oorspronkelijke schets en uiteindelijke cover voor *Fnirwak* (1983)

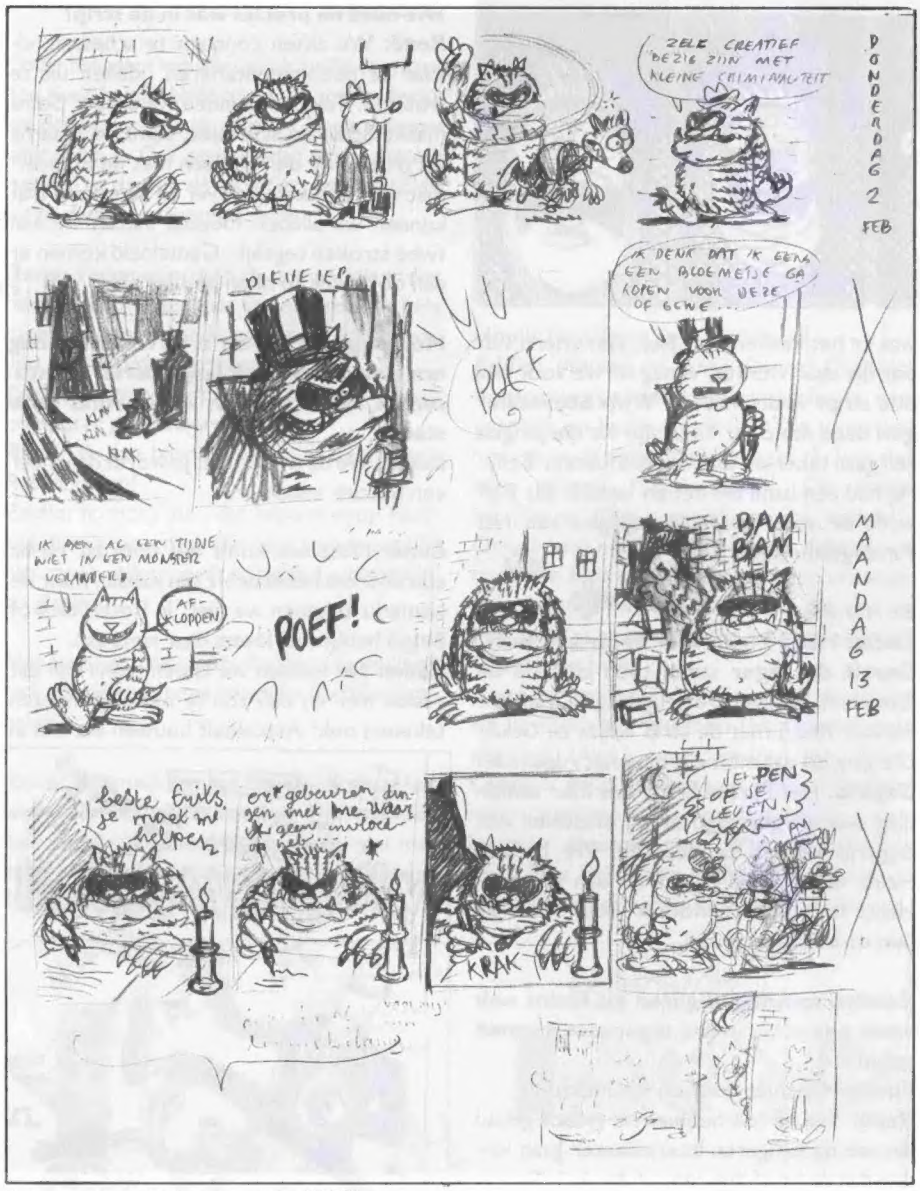
ZELE CREATIEF DEZE ZIJN MET KLEINE CRIMINALITEIT
DONDERDAG 2 FEB
DIEFIEF
IK DENK DAT IK EENS EEN BLOEMETJE GA KOPEN VOOR MEZE OF EGWE...
POEF
IK BEN AL EEN TIJDJE NIET IN EEN MONSTER VERANTWOORD...
AF-KLOPPEN
POEF!
BAM BAM
MAANDAG 13 FEB
beste Eriks, je moet me helpen
ergebeuren dingen snek me waar ik geen invloed op heb...
KRAK
JE PEN OF JE LEVEN!

Schetsen voor Heinz-strookjes (1989)

onze strip in, hooguit dat Heinz daar weer de pest aan heeft en dat gebeurt dan wel vaak. Heinz is vaak chagrijnig, maar dan proberen we hem toch een beetje belachelijk te maken, zoals Donald Duck opvliegend en belachelijk is in zijn commentaar op de omgeving.

Hoe kwamen jullie op de naam **Heinz?**
Eddie: René z'n eerste kat heette zo. Wel hadden we in ons achterhoofd dat wanneer we een stripkat Heinz zouden noemen, hij nooit gebruikt zou kunnen worden voor reclamedoeleinden. Zijn naam zou een vreselijke sta-in-de-weg zijn. We hebben onszelf dus lekker schaakmat gezet.
René: Oorspronkelijk noemde ik mijn eigen poes naar de keeper van Ajax: **Heinz Stuy**. Die keeper ving altijd ballen en dan liet hij ze weer los. Iedereen zei dan: 'De croquetten waren weer heet. Oei wat zijn ze heet!'

In het begin was Heinz een naar beest**. Hij ging bijvoorbeeld vrij sadistisch met muizen om. Eigenlijk is hij steeds** aardiger **geworden ...**

René: In het begin stond hij op de jeugdpagina van Het Parool. Ik vind het altijd wel leuk om voor de teeners een scherpe strip te hebben. Toen we echter met de strip naar andere kranten gingen, vonden we het heel vervelend om een kat aan de man te brengen met als karaktereigenschap dat hij altijd grof is.
Eddie: Net zo als *Garfield* het handelsmerk heeft, dat hij altijd honger heeft en niets doet; hij zit alleen maar zijn baas dwars.

Zou Heinz internationaal **kunnen worden?**
Eddie: Heinz staat hier al in veel kranten en wat dat betreft hebben we niets te klagen. We zitten er momenteel nog niet om te springen. We maken ons meer zorgen om de kwaliteit dan om de talen waarin Heinz kan opereren.

Maken jullie bij het bundelen van de Heinz-afleveringen een keuze**, of worden alle stroken** integraal **herdrukt?**
Eddie: Zo'n 95% komt er wel in.
René: Slechte, langdradige grappen halen we er uit.

Is Heinz dankzij zijn succes jullie nu ook het meest dierbaar**?**
René: Alle stripfiguren zijn ons dierbaar op het moment dat we ze tekenen. Theun en Dick Bosch zijn me even dierbaar.

Sinds kort plaatst Sjors en Sjimmie Stripblad **speciaal voor dat blad getekende stroken. Is er verschil in humor tussen de lezers van kranten en het stripblad?**
Eddie: Nog niet, maar ik denk wel, dat dit gaat veranderen. Momenteel is het eigenlijk nog precies hetzelfde. Omdat de strip in Sjors en Sjimmie Stripblad in kleur is en omdat er een ander ritme is, zal deze afwijken van de krante-Heinz.

Is het parodiëren bij collega-tekenaars **altijd in goede aarde gevallen?**
Eddie: Eigenlijk wel. Ooit hebben de Toonder-studio's gereageerd, nadat we drie dagen achter elkaar Bommel hadden geparodieerd. Ze vonden het leuk, maar we moesten er niet eindeloos mee doorgaan.

René: We waren er trouwens al lang weer mee opgehouden.
Eddie: Feitelijk is het een eerbetoon. Stripfiguren waar we een hekel aan hebben gaan we echt niet tekenen. Hoewel we één keer Garfield hebben getekend, niet omdat hij nu zozeer een concurrent is, eerder omdat het een etterbak is.

Hoe ziet jullie normale dagindeling **eruit?**
Eddie: Zondagavond beginnen we met plotten. Je weet het onderwerp al: Heinz zit in Amerika of Heinz is verliefd. We moeten dan zo'n vijftal grappen er uit halen om maandag te kunnen beginnen. Maandag gaan we schetsen. Zo beginnen we de week rustig.
René: Zo is de maandag een 'rommeldag'. Dinsdag en woensdag gaan we ècht produceren, schetsen, inkten. Donderdag het materiaal opsturen en wachten tot het weer zondag wordt. Vrijdags doen we vaak dingen die zijn blijven liggen.

Naast het tekenen van met name strips heeft het duo Windig en De Jong nog een 'gezellige en leuke' hobby: het verzamelen van alles wat maar enigszins te maken heeft met Dolly Parton. Overal in het atelier valt deze rondborstige country-zangeres te bewonderen. Honderden Dolly-platen staan broederlijk naast elkaar, wachtend op het ogenblik dat ze op de draaitafel belanden. Iedereen die Dolly Parton-curiosa in zijn bezit heeft, kan rekenen op een warm onthaal bij deze Amsterdamse tekenaars.

Eddie: Wanneer alles ideaal is, hebben we de hele dag muziek aanstaan van Dolly Parton, behalve bij het plotten. Ooit hebben we een katje laten optreden in Heinz, dat eveneens Dolly heette en een pruik droeg. We zijn ons echt helemaal in haar gaan verdiepen. Niet alleen de platen, maar ook haar persoonlijkheid spreekt ons aan.
René: Zodra de mensen over Dolly beginnen, weten we niet wat we over haar moeten zeggen. Als country-meisje is ze altijd

integer gebleven. Het is leuk om naar te luisteren en om samen iets te verzamelen ...

Het duurt maar even of een stapel foto's komt tevoorschijn. Foto's genomen in Dollywood, *Dolly Partons eigen pretpark in Oost Tennessee. Kort geleden hebben Windig en De Jong dit park aangedaan en hun idool zelfs in levende lijve gezien.*

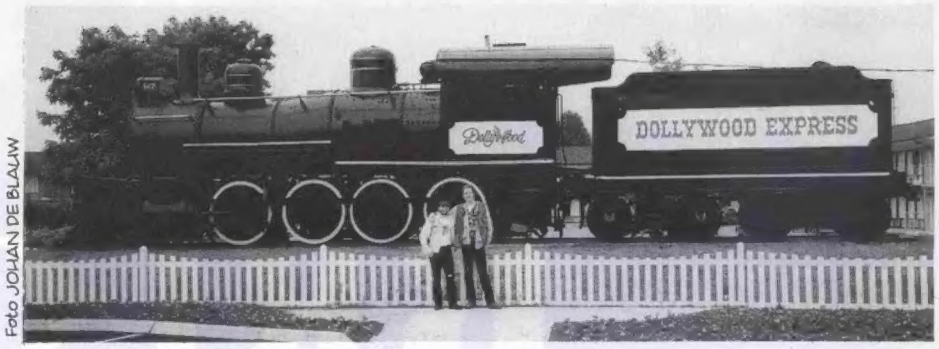

Foto JOHAN DE BLAUW

Eddie: We wilden Dolly eigenlijk in Heinz laten optreden toen hij in het wilde westen was, maar we moesten aan de scène een einde breien, zodat we er niet aan toe zijn gekomen haar te tekenen. We hebben nog allerlei schetsmateriaal van haar liggen ...

Het Raadsel ...
Eddie: Deel 7 van Heinz was het laatste boek dat we hebben uitgegeven. De stichting blijft echter gewoon bestaan, maar de uitgeverij is gestopt. Het werd voor ons allemaal te druk. Naast *Heinz* en *Dick Bosch* zal ook *Rockin' Belly* uitgebracht worden bij Het Raadsel.

Wat vinden jullie van het feit, dat jullie nu de Stripschapprijs **hebben gewonnen?**
Eddie: In het juryrapport werd onder andere gesproken over 'melige, repeterende humor'. Iedere krant nam deze passage klakkeloos over. Verder niks. Wij zouden het woord 'melig' liever vervangen hebben door 'absurd' of 'parodiërend'. Repeterend is op zichzelf wel een sterk punt. Nu zeggen we tegen elkaar: 'Zullen we nog eens zo'n melige tekening maken?' Maar wanneer het niet positief bedoeld was zouden we ons niet een prijs gegeven hebben! We zien de prijs als een stuk erkenning; eerlijk gezegd zijn we er best blij mee ...

Zouden jullie op de volgende steekwoorden **willen reageren?**
Reclame.
René: Dat doen we niet meer. Behalve geld levert het niks op.

Toekomst.
Eddie: Gaat vanzelf.

Sjors en Sjimmie Stripblad.
Eddie: Een deel van onze toekomst. Zo'n beetje het enige wat er nog in Nederland is.

Deadline.
René: Een constant gegeven. Soms heb je hem nodig.

Inspiratie.
Eddie: Alom aanwezig, maar het tegenovergestelde ook!

Taco Zip.
Eddie: Daar zijn we fan van.
René: Door zijn eenvoud geniaal.

Dolly Parton.
René: Inspiratie ...

Uitmarkt.
Eddie: Negatieve afleiding.

Nieuwe Herengracht.
Eddie: Voorlopig nog het beste waar we kunnen zitten.

Stripschrift.
Eddie: We moeten nog steeds het nieuwe adres doorgeven. We krijgen het blad nog steeds op de Warmoesstraat ...
René: Wist je trouwens dat wij bij de oprichting van *Het Stripschap* geweest zijn? We hebben het vanaf het begin meegemaakt.

Wanneer dit laatste antwoord is gegeven, beschouw ik het interview als beëindigd. Eddie komt even later terug met de concept-cover voor Stripschrift. Dick Bosch die zich bepaald niet vermaakt bij de televisie. 'De voorplaat is een hommage aan **Peter Arno**, *één van de belangrijkste illustratoren van* The New Yorker. *Je ziet dat we die moderne snelle geldverdienende rotzooi maar niets vinden'.*

Heinz meets Dolly (1991)

De eerste ontwerpen voor Heinz-boekjes (1988)

alberto BRECCIA

Hoewel Alberto Breccia **(Montevideo, 1919) tot de groten van het stripverhaal behoort, is zijn werk bij het grote publiek nagenoeg onbekend. In Nederland verscheen bijvoorbeeld maar één boek van de Argentijnse meester. Maar daar komt verandering in. Als alles naar wens verloopt zal uitgeverij Sherpa in maart '92 het album** *Perramus* **uitgeven.** Michel Jans**, redacteur van het Franse tijdschrift** *Bulles Dingue!* **en een gewaardeerd collega van ons, sprak hem tijdens een festival in Grenoble.**

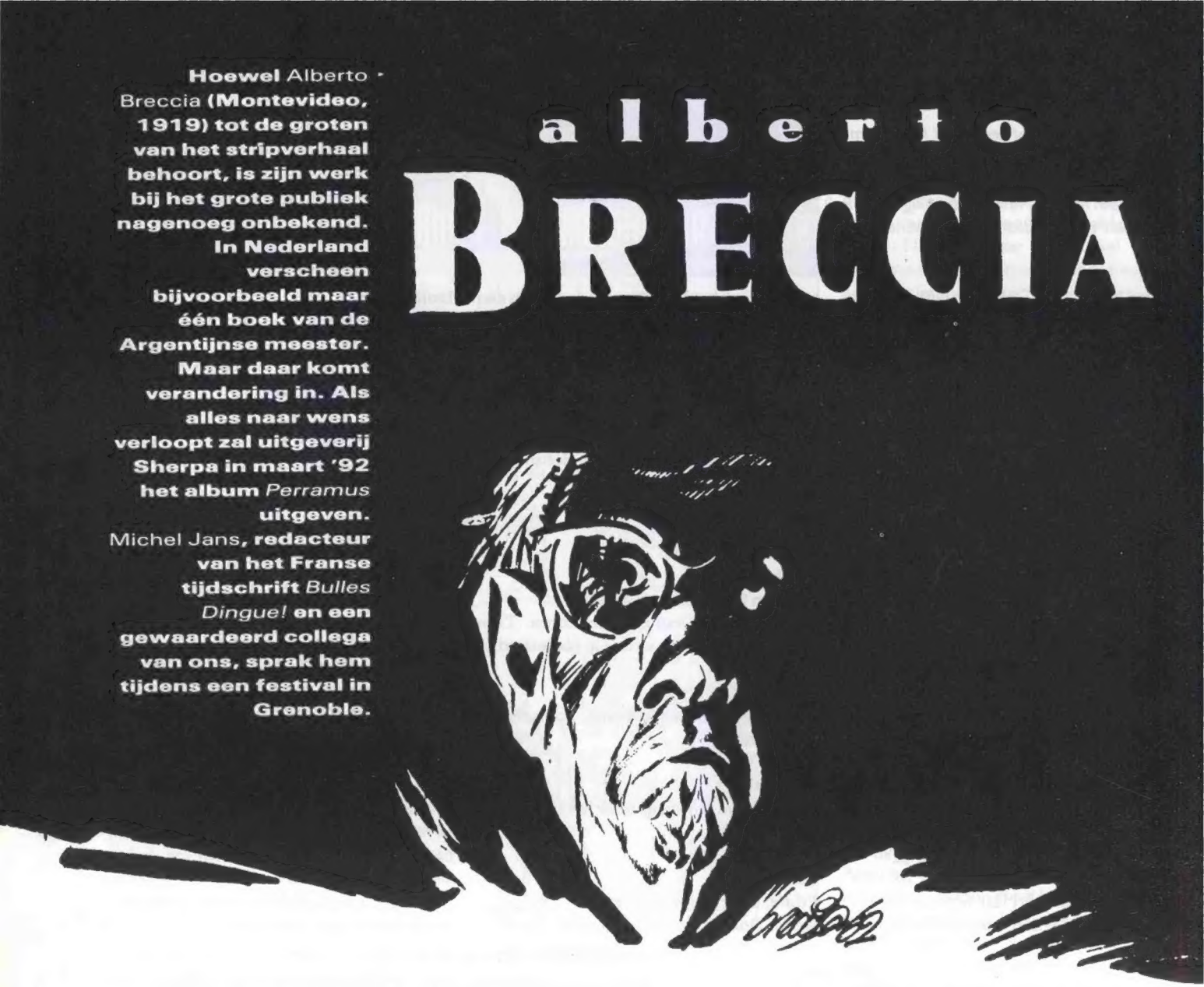

U heeft een lange carrière **achter de rug. Kunt u er iets over vertellen?**

Alberto Breccia: Op mijn achttiende gaf *L'Editorial* mij de opdracht om een politiestrip te maken. Dat werd *Vito Nervio*. Het geld dat ik met deze strip verdiende, maakte het mogelijk om een professionele tekenaar te worden en mijn tekenwerk te perfectioneren.

Na vijftien jaar aan Vito Nervio gewerkt te hebben, werd het een sleur. Ik kreeg het gevoel, dat ik een arbeider aan de lopende band was, die elke dag hetzelfde saaie werk moest doen. Om te voorkomen, dat mijn tekenwerk fossiliseerde, veranderde ik van scenarist. Ik nam het voorstel van **Hector Oesterheld** aan en wij begonnen aan de science fiction-detective *Sherlock Time*. In deze serie kon ik experimenteren met nieuwe technieken. In het begin met enige voorzichtigheid, omdat ik nog niet helemaal gebroken had met het traditionele stripverhaal. Tot mijn verbazing kende deze strip een groot succes. Vanaf dat moment experimenteer ik met korte verhalen.

Hierna begon ik aan wat ik wel mijn belangrijkste werk mag noemen: *Mort Cinder*. Met Mort Cinder werd ik als stripauteur volwassen. Ik beheerste een eigen grafische taal. Ik was toen veertig en kon beginnen aan wat ik echte strips noem. Zonder rekening te hoeven houden met de wensen van de uitgevers.

door
MICHEL JANS

Na Mort Cinder heb ik alleen nog maar in totale vrijheid gewerkt.

Uw familie stond open voor artistieke activiteiten. Bent u in een artistiek milieu **opgegroeid?**

Mijn broers en mijn vader hadden allemaal aanleg voor tekenen, maar geen van hen werd professioneel tekenaar. Het was voor hen niet meer dan een hobby. Ik heb natuurlijk voordeel van dit feit gehad, maar dat neemt niet weg, dat ik tegen de wensen van mijn familie inging toen ik mijn roeping volgde. Het is om deze reden, dat ik heel jong ben gaan werken. Tot mijn achttiende heb ik in een abattoir gewerkt. Toen ben ik met het tekenen begonnen. In het begin verdiende ik niets en ik publiceerde in allerlei blaadjes.

Ik moet zeggen, dat ik van mijn familie geen enkele steun heb gehad op mijn weg naar het professionele tekenaarschap.

U heeft in uw beginjaren veel illustraties **gemaakt. Wat deed u kiezen voor het stripverhaal, terwijl dat – zeker toen – geen voor de hand liggende keuze was, daar de strip artistiek gezien niet gewaardeerd werd?**

Toen ik de eerste stappen in het vak zette, wilde ik schilder worden. Ik had echter het geld niet om de nodige studies te volgen en mijn familie steunde mij niet. De enige weg die overbleef, was die van het stripverhaal.

Ik moet eerlijk toegeven, dat ik een hele slechte tekenaar was. Ik wist totaal niet hoe ik een strip moest maken. In Argentinië bevond het stripverhaal zich toen nog in de kinderschoenen. Leermeesters waren er niet en het beroep stond heel erg slecht aangeschreven. Op de sociale ladder stond het gelijk met een drugshandelaar. Mijn eerste verhalen waren slechte, humoristische stripjes. De uitgevers stuurden mij na een tijdje in de richting van de avonturenstrips.

Mijn leerjaren waren heel moeilijk en pijnlijk. Ik heb door heel wat moeizame jaren moeten ploeteren om door te breken.

U bent blijven schilderen. In welke stijl **werkt u en hoe is de relatie tot de strip?**
Mijn schilderijen zijn figuratief. Modern. Je kunt het niet werkelijk van elkaar scheiden, maar toch is het anders. Ik ben niet op zoek naar realistische precisie, zelfs niet als ik figuratief werk. Mijn stijl is moeilijk te omschrijven. Ik exposeer mijn werk niet, omdat men zou zeggen, dat het ingelijste stripplaatjes zijn. Laten wij het erop houden, dat ik de zaken liever gescheiden hou.

Ook al houdt u de zaken gescheiden, het valt niet te ontkennen, dat uit uw striptekeningen een grote artisticiteit **spreekt.**
Natuurlijk. De scheiding is ook niet totaal, omdat het schilderen nog altijd in mij leeft. Ik moet mijzelf inhouden om niet over de grens te gaan. De verhaallijn in mijn strips is delicaat. Als ik mij laat gaan, zou het onleesbaar worden.

Om op uw carrière terug te komen. U heeft gezegd, dat *Mort Cinder* **het keerpunt was. Uit uw eerdere werk blijkt ook een grote belangstelling voor het** politieverhaal**. U heeft zelfs het blad** *Captura* **opgericht.**
De belangstelling voor politieverhalen komt voort uit mijn vroegste jeugd. Ik was als kind een groot liefhebber van deze verhalen. Toen ik in Argentinië met tekenen begon, was het geldende motto: het avontuur voor het avontuur. Het avonturenverhaal was duidelijk favoriet. Daarnaast had je wat flauwe detective- en science fiction-boekjes. Mijn belangstelling voor het politieverhaal was heel natuurlijk en het was ook heel natuurlijk, dat mijn invloeden Noord-Amerikaans waren. Vooral **Milton Caniff** ben ik blijven bewonderen. Later heb ik dus Captura, een detectiveblad, uitgegeven.
Ongeveer tien jaar geleden heb ik mijn laatste politieverhaal getekend. Het was een serie met een anti-held als hoofdpersoon. Hij is een ex-politieman met een mislukt liefdesleven achter de rug. Een eenling. Hij is bovendien dik en kan niet rennen, doordat het hem te veel vermoeit. Hij is een man die begrepen heeft, dat de politie corrupt en het recht iets relatiefs is. Hij houdt zich alleen maar bezig met zaakjes van het tweede garnituur, zoals overspel en oplichting.

Komt uw belangstelling voor het politieverhaal ook voort uit het sociale **aspect, dat met dit genre verbonden is?**
Ik heb altijd geprobeerd om met mijn verhalen verder te gaan dan het bieden van simpel vermaak. Ik moet erbij zeggen, dat het beeldverhaal mij niet bevalt. Helemaal niet bevalt. Ik heb nooit strips gelezen, zelfs als kind niet. Ik lees alleen de strips die ik zelf teken en dat vind ik ruim voldoende. Ik hou van tekenen en vertellen, maar mijn doel is een stap verder te gaan. Ik wil geen strips maken, die men in de trein leest en vervolgens vergeet.
De politieverhalen gaven mij, meer nog dan science fiction, de kans om dieper te graven en grenzen te overschrijden.

ES UN GUISTO. VOLVER A VERTE EZRA EZRA WINSTON
TAMBIÉN LO ES PARA MI, MORT
UN RUIDO VIOLENTO, A MALEZA TRONCHADA
¡VIENE ALGUIEN, MORT! PARECEN MUCHOS.
VOLVER A RESPIRAR. ES INCREÍBLE
¡VIENEN, MORT! ¡LOS "OJOS DE PLOMO"!
NO PUDE VERLOS BIEN, PERO YO "SABÍA" QUE ERAN "OJOS DE PLOMO"
***Mort Cinder*, Ezra Winston's eerste ontmoeting met Mort**

U bent leraar geweest aan *'L'Escuela Panamericana de Arte'* **en aan 'L'Instituto de Arte'.**
Ik heb om twee redenen les gegeven: ik kon het geld gebruiken en ik kwam in contact met de jeugd. Vooral dat laatste vind ik heel belangrijk. Je zou het een soort vampirisme kunnen noemen. Het contact met de jeugd houdt mij jong. Jongeren zijn met problemen bezig, die typerend zijn voor hun leeftijd. Het helpt mij om veel dingen te begrijpen. Het voorkomt, dat ik een oud fossiel word. *L'Escuela Panamericana* was een uitstekende school, die belangrijke tekenaars voortgebracht heeft, zoals **José Munoz**. Munoz was mijn leerling. Na deze periode heb ik *L'Instituto de Arte* opgericht, waar naast de tekenlessen ook aan experimenteel theater werd gedaan. Het was een culturele kring waar **Borges** lezingen voor hield. Wij wilden, dat onze leerlingen een brede vorming kregen. Ze moesten niet alleen leren tekenen, maar ook kennis nemen van andere kunstvormen.

Was het instituut voor iedereen toegankelijk**?**
Ja, het instituut stond open voor elke laag van de maatschappij. Wij maakten geen onderscheid, maar wij eisten wel een minimale opleiding. Je kunt niet van de grond af aan beginnen.

Kunt u iets vertellen over uw relatie tot *Hugo Pratt***?**
Ik heb Hugo Pratt leren kennen toen hij voor het eerst naar Argentinië kwam. Wij waren allebei nog jong. Wij zijn altijd vrienden gebleven. Ik zie hem als één van de grote meesters. Als de kans zich voordoet, komen

wij bij elkaar of dat nu in Europa of Argentinië is.

Volgens *Beppi Zancan* **heeft Pratt ooit het volgende tegen u gezegd: 'Vos sos una puta barata, porque estàs haciendo mierda pudiendo hacer algo mejor!'**
Ja dat klopt. Dat is een beroemde anekdote. Wij waren eens in Palermo met een gemeenschappelijke vriend aan het praten toen Pratt tegen mij zei, dat ik een goedkope hoer was, omdat ik in plaats van iets moois stront maakte. Dat was tijdens de laatste periode, dat ik aan *Vito Nervio* werkte. Ik wist, dat hij

gelijk had. Ik had er zelf vaak over nagedacht. Het is de reden geweest, dat ik een paar dagen later aan *Sherlock Time* begon. Pratt heeft mij toen opgebeld en hij feliciteerde mij.

Uw samenwerking met de scenarist *Oesterheld* **is heel belangrijk geweest. Wat was het eerste project waar u samen aan werkte?**
Dat was *Sherlock Time*. We hebben ook aan een paar korte verhalen van *Ernie Pike* gewerkt, die Oesterheld niet tot langere afleveringen wilde vormen.

In 1962 heeft u samen met Oesterheld *Mort Cinder* **gecreëerd. Kunt u iets over het** ontstaan **van deze serie vertellen?**
Een klein en bescheiden blad vroeg ons een strip te leveren. We hebben er samen over gepraat en diverse mogelijkheden doorgenomen. Uiteindelijk kwam Oesterheld met Mort Cinder. Het beviel mij en ik ben de hoofdpersoon gaan bestuderen. Maar ik slaagde er niet in om hem te visualiseren. Ik heb Oesterheld toen gevraagd om de hoofdpersoon pas in de negende week te introduceren. De serie verscheen één keer in de week en dat bood mij de mogelijkheid om één te worden met het verhaal. Toen Mort Cinder in het verhaal verscheen, gebeurde dat op een heel natuurlijke wijze. Zonder voorafgaande studies.

Met Mort Cinder breekt u met het verleden. Heeft u dat bewust **gedaan?**

Rechts, Mort Cinder

Links, Vito Nervio

Zoiets gebeurt nooit met opzet. Bepaalde dingen komen langzaam bovendrijven. Het gebeurde misschien op een moment, dat ik moest veranderen. Het is niet zoiets als van kleren verwisselen. Je kunt niet 's ochtends opstaan en zeggen, dat je een nieuwe mens bent.

Wat in Mort Cinder zo opvalt, is dat er een duidelijke grafische **ontwikkeling plaatsvindt. Bovendien is er een duidelijk verschil aan te wijzen met de traditionele held.**

Ja, er is een duidelijk verschil met de helden die ik 'Cara de Lata (ijzervreters) noem. Het haar blijft altijd in model, ze zweten nooit, ze zijn nooit ziek. Het zijn, kortom, geen echte mensen. Ik verafschuw deze ijzeren helden, die tegenwoordig weer in de mode zijn. Ik wil, dat mijn helden behept zijn met alle menselijke zwakheden. Ik wilde breken met de mooie, sterke helden. Helden die, al zijn het aftandse mannetjes van tachtig, een hedonistische liefde voor zichzelf koesteren. Ik heb dus geprobeerd om van Mort Cinder en vooral van Ezra echte mensen te maken.

SOTTO LE TAVOLE HO VISTO QUALCOSA DI BIANCO MA ANCHE LI' C'ERANO LE GOCCE CHE CADEVANO CADEVANO...
SARA' PIENA DI...
NON CE LA FACCIO PIU' QUESTO E' TROPPO... CHIAMERO' LA POLIZIA...

***Sherlock Time*, het eerste project dat Breccia samen met Oesterheld maakte**

Voor mij is *Ezra Winston* namelijk de echte hoofdpersoon van de serie. Om deze reden heb ik Ezra mijn gezicht gegeven. Zo kan ik de verschillende gelaatsuitdrukkingen beter op papier krijgen. Ezra reageert zoals ik dat zou doen.

U bent één van de eersten geweest die zo duidelijk gebroken hebben met de traditionele held en het menselijke aspect in de strip hebben verwekt.
Misschien komt dat, doordat ik nooit strips gelezen heb. Maar ik heb mij nooit ten doel gesteld de eerste te zijn.

Vanaf Ezra verandert de problematiek van de held. Perramus staat dicht tot Ezra. Het is een man die zoekt, die twijfelt.
Die laf is.

Mort Cinder heeft een pessimistische levensvisie. In Perramus komt dit nog duidelijker naar voren. Komt het overeen met uw wereldbeeld**?**
Ja.

Een criticus heeft ooit geschreven, dat Mort Cinder de klassenstrijd **niet kent.**
Een criticus heeft een eerbaar vak zoals alle anderen. Maar omdat zij altijd het laatste woord moeten hebben, schrijven ze een enorme berg banaliteiten, die het niet verdienen om er op te antwoorden.

In Perramus is nog veel meer dan in Mort Cinder een politiek gegeven verwerkt. Perramus is een aanklacht **tegen de onderdrukking en de dictatuur.**
Toen wij na de militaire dictatuur in Argentinië weer de kans hadden om verhalen te maken die niet gecensureerd werden, was dat het minste dat ik kon doen. Het is een schreeuw van angst en wanhoop. Het is een aanklacht, die ik tot stand gebracht heb met alle middelen die ik tot mijn beschikking had. Dat is misschien niet veel. Het was het minste dat ik kon doen. Uit respect voor mijzelf. Uit respect voor al die vermoorde mensen. Uit respect voor een volk. Het was het minste dat ik kon doen.

Oesterheld, **uw scenarist, verdween tijdens de militaire dictatuur.**
Perramus is een eerbetoon aan Oesterheld. Een eerbetoon aan zoveel mensen.

Uw veroordeling van de militaire dictatuur is totaal. De guerillabeweging blijkt echter ook niet op uw sympathie **te kunnen rekenen.**
Dat is waar. Ik ben tegen geweld. Maar de ergste en meest verachtelijke vorm van geweld is het geweld van de staat. Het geïnstitutionaliseerde geweld.

Hoe is Perramus in Argentinië ontvangen?
Dat kan ik nog niet zeggen, het boek is

In *Perramus* is een rol weggelegd voor de grote schrijver *Borges*

namelijk nog niet uitgegeven. Het moet binnenkort verschijnen. Ik heb al jaren niet meer in Argentinië gepubliceerd.

Weet u hoe het boek ontvangen is in de landen waar het wel uitgegeven is, zoals Italië, Spanje en Frankrijk?
De critici hebben het boek heel goed ontvangen. Wat het publiek ervan vindt, weet ik niet, maar ik denk niet, dat het een groot succes is. Zeker niet in Frankrijk.

In Perramus is er een rol weggelegd voor de grote schrijver *Borges*. **Was het een vriend?**
Ik heb hem persoonlijk gekend, hoewel ik geen vriend van hem was. Ik heb hem verscheidene keren mogen ontmoeten. Wij hebben ook aan hem een eerbetoon willen brengen. Maar onze Borges is niet de historische Borges, die in Genève overleden is. Hoewel onze fictieve Borges net zo praat als de echte, is zijn gedachtengang anders. Onze Borges staat dichter tot het volk. Hij houdt van Gardel en van voetbal. Hij minacht het volk niet. Hij staat aan de kant van de onderdrukten. In het derde hoofdstuk reiken wij hem de Nobelprijs uit. Het is een eerbetoon aan een geïdealiseerde Borges. De Borges zoals wij hem graag gezien hadden.

Heeft u hem geïdealiseerd**, omdat hij voor u en voor het Argentijnse volk een mythisch figuur is?**
Hij was zo belangrijk, dat men hem, ondanks zijn denkbeelden, nooit liet betalen voor de taxi's die hij nam of voor de kranten die hij kocht. Iedereen wilde hem helpen met oversteken, omdat hij blind was. Borges was een mythe. Hij was een halfgod. Ik weet niet of hij werkelijk gelezen werd. Dat is iets heel anders.

U heeft altijd veel waarde gehecht aan de literaire **kwaliteit van uw scenario's.**
Belangrijker nog dan het scenario is de sfeer. Om deze reden heb ik in *Le coeur révélateur* na talrijke pogingen besloten om elke vorm van scenografie te vermijden. Er blijft niets over. Je hebt het slachtoffer, de moordenaar en de gezichtloze justitie. De scenografie is zwart/wit. Het wit van het papier en het zwart van de inkt.
Ik probeer het scenario te elimineren. Ik praat nu over mijn laatste verhalen. Ik kan het scenario in één plaatje samenvatten. Ik geef de lezer wat aanwijzingen en daarna elimineer ik het scenario.

Men zegt, dat de slechte kwaliteit **van de scenario's een belangrijke oorzaak is voor de crisis waar het stripverhaal zich in bevindt.**
Je moet eerst weten of diegene, die dat zegt een God of een ongeletterde uitgever is. Ik denk, dat de oorzaken elders gezocht moeten worden, maar daar hebben wij het niet over.
Ik heb persoonlijk altijd veel belang gehecht aan de scenario's. Bovendien wissel ik om de drie á vier jaar van scenarist. Dat doe ik om niet in routine te vervallen. Op dit moment

Boven, *Perramus*, een eerbetoon aan Oesterheld. Onder *Cthulhu*, naar een verhaal van Lovecraft

werk ik met **Juan Sasturain**. Ik weet niet hoe lang wij nog samen zullen werken. Dat hangt ervan af. Zolang het maar geen sleur wordt. Dan ben ik weg.

U heeft vaak werken van bekende schrijvers verstript, zoals verhalen van onder anderen *Poe*, *Lovecraft*, *Guimaraes-Rosa*, *Jean Ray* **en de gebroeders** *Grimm*. **Kunt u iets vertellen over de** problemen **die zich tijdens het verstrippen voordoen?**

Ik denk, dat het verstrippen een literaire tekst zwaar verminkt. Je moet namelijk zoveel dingen veranderen en wegnemen. De tekst verandert en het resultaat is iets wat nauwelijks meer lijkt op het verhaal dat de schrijver voor ogen had. De strip verminkt net zo als de film het originele werk. Het verrijkt het origineel misschien op bepaalde punten, maar het werk ondergaat een radicale transformatie. Het belangrijkste is, dat je trouw blijft aan het oorspronkelijke idee. Ik heb mij eens, uit gebrek aan ervaring, teveel aan het verhaal gehouden. Het werd een ramp. Het was geen strip, maar een geïllustreerde, literaire samenvatting. Met andere woorden: een wangedrocht. Dat overkwam mij met Lovecraft.

Ik vermink het werk, omdat het niet anders kan. Het is onmogelijk om een tekst volledig weer te geven.

U werkt nog steeds aan teksten van grote schrijvers. Zo bent u nu bezig met een verhaal van *Umberto Eco*.

Dat is al af. Maar het is geen strip. Het zijn illustraties, die ik bij de tekst gemaakt heb.

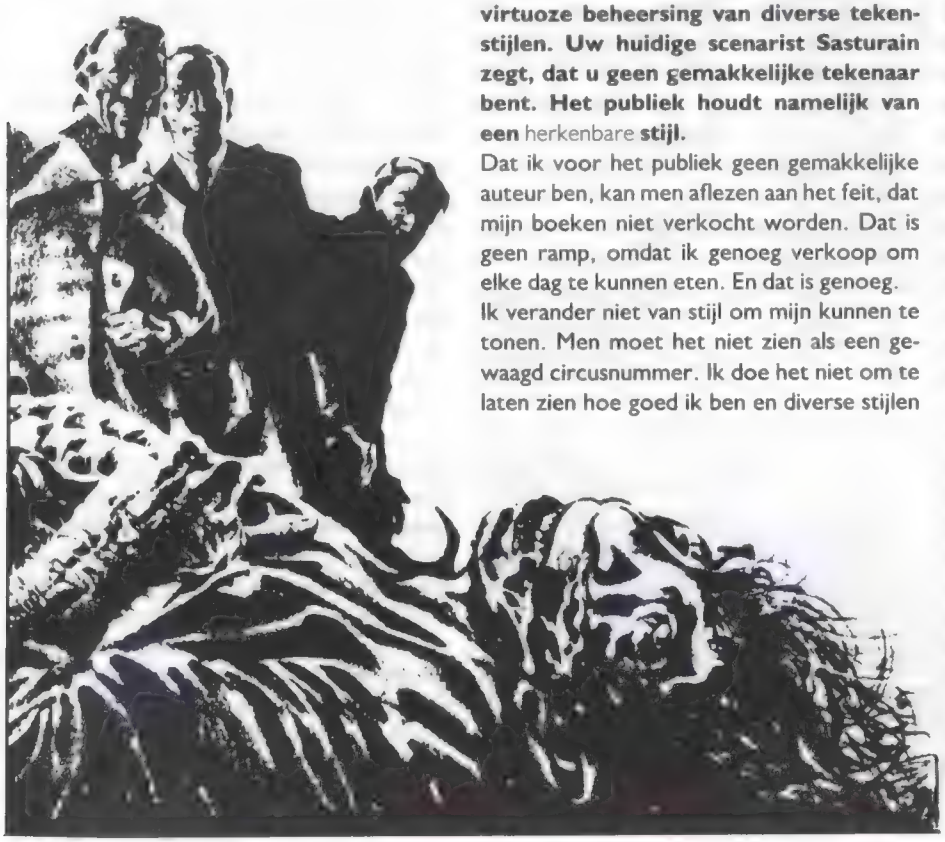

Het meest opvallende aan uw werk is de virtuoze beheersing van diverse tekenstijlen. Uw huidige scenarist Sasturain zegt, dat u geen gemakkelijke tekenaar bent. Het publiek houdt namelijk van een herkenbare **stijl.**

Dat ik voor het publiek geen gemakkelijke auteur ben, kan men aflezen aan het feit, dat mijn boeken niet verkocht worden. Dat is geen ramp, omdat ik genoeg verkoop om elke dag te kunnen eten. En dat is genoeg.

Ik verander niet van stijl om mijn kunnen te tonen. Men moet het niet zien als een gewaagd circusnummer. Ik doe het niet om te laten zien hoe goed ik ben en diverse stijlen beheers. De enige reden waarom ik van stijl verander is, omdat ik *Fantomas* en *Rocambole* niet op dezelfde manier wil tekenen als de verhalen van de gebroeders Grimm. Tussen deze verhalen ligt een wereld van verschil en je moet je tekenstijl aan de situatie aanpassen.

Ik vind, dat men nogal maniëristisch bezig is, als men altijd dezelfde formules navolgt en steeds maar weer identieke neuzen en oren tekent. Het conceptionele is veel belangrijker dan het formele.

Ik denk, dat mijn werk altijd herkenbaar blijft, in welke stijl ik ook teken. Je hoeft niet iets specifiek persoonlijks in een tekening te herkennen. Het gaat uiteindelijk om de handtekening, die eronder staat.

U gebruikt diverse technieken**, waaronder weinig orthodoxe.**

Ik gebruik de middelen die tot mijn beschikking staan. Er is geen enkele wet die voorschrijft, dat ik met een penseel of een tekenpen moet werken. Je kunt met een hamer tekenen, met een zaag, met de vingers of de palm van je hand. Ik heb het gedaan. Je kunt zelfs met je tong tekenen. Je kunt tekenen met wat je maar wilt, zolang de tekening maar expressief is.

Als ik bijvoorbeeld een scheermes gebruik, doe ik dat omdat ik denk, dat het mes meer over kan brengen dan een penseel of tekenpen.

Ter afronding: hoe denkt u over de strip in Argentinië? Is er sprake van een evolutie**?**

De toestand is niet rooskleurig, omdat er te weinig mogelijkheden zijn om strips te publiceren. Je hebt wel wat bladen met een kleine oplage, maar die kunnen een tekenaar niet betalen.

De strip in Argentinië evolueert wel. De Argentijnse school is heel belangrijk. Argentinië blijft om de één of andere reden grote tekenaars voortbrengen.

(vertaling: Eric de Graaf)

Bits & Pieces

KLEP

Geef het maar toe. U heeft 'm. Onder uw hoofdkussen. Vlak naast uw zaklantaarn. De Klepzeiker-agenda. Voor het nieuwe schooljaar. En u bent al dertien jaar niet meer leerplichtig. Ja, linkse praat, rechtse handjes. Zo gaat dat.

Ikzelf was net te laat bij Bruna. De verkoper haalde juist de Klepstapel weg.

'Opdracht van het hoofdkantoor, meneer. 't Staat vol fascistoïde trekjes. En opgerekte edele delen. Dat verkopen wij echt niet, hoor!'

Geruisloos legde hij het tijdschrift Aktueel op de vrijgevallen plaats. Ik pakte dat eens op. M'n oog viel op een waslijst kruidige teksten. Bleken citaten. Want Aktueel meldt: 'Aldus één van de minst gore citaten uit de nieuwe Joop Klepzeiker schoolagenda 1991-1992, uitgegeven door CIC te Amsterdam'.

Ja, CIC. Die uitgever heeft al eens een collega-uitgever publicitair bestookt met een raamposter voorzien van weinig fraaie tekst. In stijl gedrukt in de Duits-Gotische letter die ook in nazi-Duitsland populair was. Daar zul je niet echt een filterende werking op schoolagenda's mogen verwachten.

Maar er is meer. Aktueel meldt nog: 'De boekhandelketen Bruna heeft het als stripalbum vermomde logboek voor scholieren uit de handel genomen'.

Nee, maar. Dat spreekt voor zich, hoor ik u al zeggen, terwijl u angstvallig uw hoofd op het kussen houdt.

'Als er al een commissie vrijheidsbeperking van drukpers zou hebben bestaan, dan had die zeker dit werkje verboden', spreekt iemand die over mijn schouder kijkt en op Aktueels normale ranzigheden rekende.

Ja, 't is maar goed dat tenminste Bruna nog over onze zeden waakt. Stel je voor. Al die opzichtige tekeningen in handen van onze jeugd. Het zou ze maar bederven.

Achter me rukken twee puistekoppen op naar de kassa. Ze hebben zojuist enige pornobladen van de hoogste plank gepakt. Giebelend verlaten ze de Brunaketen.

'Die gaan zeker ook uit de rekken vandaag of morgen', vraag ik.

'Meneer bedoelt?', is het typische winkelknecht-antwoord.

'Nou die blootbladen. Met al die wijdspreid-dames voorop'.

'Ach, nee. Plaatjes met wat onschuldige tekstjes. Nee hoor'.

'O ja'.

Langzaam zak ik af naar de romans. Ik zie de naam Gerard Reve, volksschrijver. De woorden blasfemie en schunnig schieten me te binnen. Maar dat was lang geleden. Hoor je Bruna niet meer over. Gerard heet nu een stabiele bijdrage aan de winstcijfers te zijn. Ik wandel terug naar onze winkelbediende.

'Gaat u wel eens naar de bioscoop?', vraag ik losjes.

'Ja, en of! Alle Rambo's gezien', spettert de toonbankleuner direct.

'Die engerd die hele volksstammen afslacht?'

'Ja, geweldig. Rechtvaardigheid die zegeviert. 'n Held. En Caligula. Ook gezien. Heerlijke film'.

'Is dat niet die film waarin zwaarden door zwangere vrouwen heen vliegen. Hoofden onafhankelijk van lichamen hun eigen weg gaan, en zo?', pareer ik.

'Ja, prachtig. En thuis kijk ik met moesje nog wel eens een Tiroler videootje. Lekker. Of zo'n horror-dingetje op RTL-4'.

'Zeker ook geabonneerd op de Nieuwe Revu?'

'Nee! Want die mag ik van de baas op zaterdagavond gratis meenemen. Staan leuke strips in. Hoe heet die goeie ook al weer?'

'Klepzeiker', antwoord ik.

Ik verlaat peinzend het verbouwereerde etablissement.

Vorig jaar een katholieke school die geen geklepzeik wilde. Nu al de Brunaketen. Volgend jaar van rechtswege verboden. Omdat Schreurs en Van Gogh dan nog meer grenzen menen te kunnen verleggen.

Overigens, ik begrijp de commotie wel. Want er is geen onderscheid tussen de lijkenhumor in dit werkje en echte, gemeende perversiteit. Maar niet verkopen is ook niet te onderscheiden van eigen censuurmaatstaven en dubbelhartigheid.

Nog even en er ontstaat een roep om een neutrale scheidsrechter. Een film- en beeldkeuring. Een return of the Dutch Comic Code dus. Met bijbehorende set keurmeesters.

Als dat gebeurt, zal ik onder anderen de heren Schreurs en Van Gogh mijn felicitaties overbrengen.

Ben Bits

AGENDA

t/m 19 oktober

Expositie Yves Got, Galerie Escale à Paris, 14 Rue de la Bourdonnais, Parijs, Frankrijk

t/m 26 oktober

Expositie van origineel tekenfilm-artwork uit de Disney Studio's, Animation Art 'Name that Toon', Berenstraat 19, Amsterdam.

t/m 29 oktober

Expositie Lian Ong & Bert van der Meij, Art Gallery Comic Sense, Singel 417, Amsterdam.

8 t/m 20 oktober

Expositie over 35 jaar Rik Ringers, Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België.

18 t/m 20 oktober

De Stripdagen '91, Het Turfschip, Breda.

22 oktober t/m 1 december

'Vrijheid in vakjes', expositie van Amnesty International over de verdediging van de mensenrechten middels fragmenten uit strips van alle nationaliteiten, Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België.

26 en 27 oktober

9ème Fête de la BD, Audincourt, Frankrijk.

1 t/m 16 november

Expositie van origineel tekenfilm-artwork van Paul Driessen, Animation Art 'Name that Toon', Berenstraat 19, Amsterdam.

1 november t/m 10 december

Expositie Kamagurka, Art Gallery Comic Sense, Singel 417, Amsterdam.

19 november t/m 30 december

Expositie 'American Classics' (onder andere The Flintstones, Tom & Jerry), Animation Art 'Name that Toon', Berenstraat 19, Amsterdam.

19 november 1991 t/m 5 januari 1992

'Cross Channel Humor', expositie van cartoons van Engelse makelij met België als onderwerp en omgekeerd, Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België.

21 t/m 24 november

4e Holland Animation Film Festival, 't Hoogt, Utrecht.

22 t/m 24 november

Festival International 'BD Charleroi-Image '91', Charleroi, België.

3 t/m 29 december

Expositie met werk van François Craenhals, Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België.

13 december 1991 t/m 19 januari 1992

Expositie Willam Vance, De Warande, Turnhout.

13 t/m 15 december

Stripgidsdagen, De Warande, Turnhout, België.

5 januari 1992

46e Algemene Ledenvergadering Het Stripschap (inclusief ruilbeurs), De Meervaart, Amsterdam.

Het eerste verhaal dat ik las van *Soda*, **was** *Brieven voor Satan*, **het tweede deel in de reeks. Ik raakte er zeer van gecharmeerd en de hoop op een nieuwe topstrip had al snel postgevat. Het verhaal van deel 1** — *Een engel gaat heen* — **zag ik daarna als een heel aardige opwarmer voor zo'n serie die niet kapot te krijgen is. Maar mijn klassieker in de dop werd kapotgemaakt met de komst van het derde deel:** *Gij zult niet schieten*.

David Elliot Hanneth Solomon, *Soda* voor intimi, is een vrij introverte politieman in New York, waar kogelgaten even alledaags zijn als de gaten in een stuk kaas. Zijn moeder *Mary* woont sinds het verscheiden van haar man bij hem in en om het vredelievende mens vooral niet ongerust te maken, veinst zoonlief, dat hij een gemoedelijk bestaan als priester leidt. Dat betekent wel, dat hij iedere dag de deur uit moet in een versgesteven habijt, zich in de lift in wat gemakkelijkers moet hijsen en na een hete werkdag die handelingen in omgekeerde volgorde moet verrichten. De liefde voor zijn moeder en het feit dat hij tegen wil en dank bij de politie terecht kwam, geven Soda iets melancholieks. In elke episode uit zijn turbulente leven doet de smeris/zielenherder, die tegelijk hoofdpersoon en verteller is, zijn dubbele identiteit uit de doeken met net dàt sprankje zelfspot dat het steeds weer leuk maakt.

Maar in het derde verhaal maakt zijn oom *McIntire* zijn opwachting, die daadwerkelijk pastoor is. Hij wil kennismaken met de parochianen van Soda en inderhaast worden enige criminelen opgetrommeld om in een kerkje als figuranten te dienen. De hel breekt los als deze zware jongens weten te ontsnappen en McIntire als gijzelaar meevoeren. Zal deze achter Soda's ware identiteit komen en hem voor Mary ontmaskeren?
Deze vraag en de vraag of Soda de bandieten weer in de kraag kan grijpen zijn de enige waarmee scenarist **Philippe Tome** ons aan het lijntje probeert te houden. En zo zijn bij gebrek aan een stevig fundament de vaak spectaculaire scènes in *Gij zult niet schieten* nog vervelend. De welgemikte spot, het drama en de sterke uitwerking van de personages, die de twee andere verhalen zo pakkend maken, ontbreken in dit deel ten enen male.

door

NOËL UMMELS

In *Een engel gaat heen* heeft Soda ook al een crimineel aan zijn aandacht laten ontglippen en hij zet de achtervolging op haar in. Maar de onderwereld is hem door onduidelijke oorzaken steeds een stapje voor, waardoor zijn leven en – erger – dat van zijn moeder gevaar loopt. Juist doordat in dit geval de bijrollen een duidelijk motief krijgen, kan de opinie van de lezer en Soda zelf over hen omslaan. Het verhaal krijgt zo 'body' en ook wendingen, die het de moeite waard maken. Ofschoon ze zeker niet origineel zijn en het kwade genius van de chirurg uit de lucht komt vallen. Wanneer de lieftallige *Larcey* haar trieste einde vindt, heeft er een aangrijpend hoogtepunt plaats, dat kracht wordt bijgezet door de troosteloze blik op Soda's gelaat en het vervagen van zijn omgeving door de tranen in zijn ogen en het feit dat op dat moment helemaal niets meer van belang is.
In *Brieven voor Satan* voorziet **Tome** zijn hoofdpersoon niet alleen van een goed motief, maar zelfs van een uitgebreid verleden. Of beter nog: een loden last. Zijn hieruit voortvloeiende schuldcomplex spookt in Soda's dromen en doet hem elke ochtend badend in het zweet ontwaken. Dat Soda, zij het buiten zijn

Uitstekend gespeeld drama, uit *Een engel gaat heen*

schuld, enkele doden op zijn geweten heeft, deed hem acht jaar geleden besluiten bij de politie te gaan in de ijdele hoop dit geweten te sussen door aan de kant van de wet te staan.
Vrijwel het gehele album bestaat uit een flashback, waarmee Soda zijn patrouillemaatje *Benvenuto Balesteros junior* op de hoogte stelt van hetgeen zich acht jaar terug heeft afgespeeld. Vanwege deze flashback en vanwege de zwarte magie, die in het verhaal een grote rol speelt, werden de plaatjes in stemmig zwarte kaders geplaatst.
Soda vertelt hoe hij zijn geluk kwam beproeven in New York en al gauw van de criminaliteit, slechte behuizing en werkeloosheid van die stad mocht 'genieten'.

Pakkende cameraregie, uit *Brieven voor Satan*

Een huisgenoot stelt hem voor griezelromannetjes te gaan schrijven op een oude schrijfmachine waarop in het Grieks 'dood' staat geschreven. Eén voor één moordt hij in zijn fantasie zijn asociale huisgenoten uit, totdat de fantasie werkelijkheid wordt. Iemand zet Soda's bedenksels in daden om, gestuurd door wat deze persoon de levende schrijfmachine noemt.
Brieven voor Satan is een uitstekend magisch-realistisch verhaal, dat, hoewel grotendeels gespeend van de actie die in de twee andere Soda's alom aanwezig is, elk moment weet te boeien. Doordat het verhaal kundig is opgebouwd, meeslepend en waar nodig humoristisch is verteld, de buren van meet af aan geloofwaardig en dus hoogst irritant zijn en niet in de laatste plaats doordat de camera- en acteursregie van een weergaloze kwaliteit zijn.
Bij de cameraregie weet je nooit in hoeverre die is aangegeven door de scenarist of door een tekenaar zelf werd uitgekiend. Feit is echter, dat vanaf plaat 12 in

JE BENT GELOVIG OF JE BENT 'T NIET BIJ ONS THUIS WAREN ZE HET WEL EN DAAROM LAG HET VOOR DE HAND OM DIE PRIESTER-
... VANAF DE DAG DAT PADDY DOORGING EN MAM BIJ MIJ WILDE GAAN WONEN ... HIER!
GELUKKIG KENT ZE NOOIT BUITEN!
EN EEN BOF DAT IK OP DE 23e VERDIEPING WOON. 5 OM 'N ANDERE BROEK AAN TE TREKKEN...
JAJA, DAT WAS VROEGER PAUS OPENEN EERST EHEU... IN M'N SCHENEN AAN
5 ETAGES OM..
KLAK
DJ!!!!!!!...
?
?!
ALS 'T OM EEN AANRANDING GAAT, MAG JE WEL OPSCHIETEN! JE HEBT NOG MAAR 12 ETAGES!

Soda's dubbele identiteit veroorzaakt meer problemen dan dat zij er oplost, uit *Brieven voor Satan*

deel drie van de reeks *Soda* de tekenaarsfakkel werd overgenomen van **Luc Warnant** door **Bruno Gazzotti**. Aan de tekenstijl, die opmerkelijk genoeg voor een hard-realistische stripserie behoorlijk karikaturaal is, wat overigens heel goed werkt, verandert ogenschijnlijk niets, maar meteen is de spanning in de shots voor een groot deel verdwenen. Gazzotti weet zijn camerastandpunten veel minder te variëren en lijkt alleen uit te durven halen met daverende perspectieven en close-ups van interessante details als de actie uitbreekt. Terwijl Warnant juist in het 'rustige' *Brieven voor Satan* niet nalaat de lezer bij de kraag te grijpen met beelden, die een dergelijke dramatische kracht bezitten, dat het lijkt of je naar *Once upon a time in the west* zit te kijken. Een belangrijke rol speelt daarbij, dat hij personen(!) van vlees en bloed neerzet, tegen de matte en voor de hand liggend acterende personages(!) van Gazzotti. Denk nu niet, dat deze zo slecht is, verre van dat, Warnant is gewoon zo goed.
Helaas bleek deze tekenaar, die door **Erwin Cavens** van uitgeverij Dupuis omschreven wordt als 'fragiel', niet bestand tegen het groeiende succes van *Soda*. Het legde een steeds grotere druk op hem, want zodra een strip aanslaat, moet er telkens zo snel mogelijk een nieuw album geproduceerd worden. Vandaar dat hij plaats maakte voor Gazzotti. Het is waarschijnlijk diezelfde druk waaraan Tome bezweken is, gegeven zijn heel zwakke scenario voor *Gij zult niet schieten*. Er is dus geen sprake geweest van een conflict, dat de twee deed besluiten hun samenwerking als beëindigd te beschouwen. Tenslotte gaan zij vrolijk samen verder met een vier pagina-strip, die binnenkort in *Robbedoes* verschijnt. Hopelijk voor **Luc Warnant**, **Philippe Tome** èn voor hun publiek wordt dit nieuwe project niet zo'n succes...

Soda

Warnant, Gazzotti & Tome
Dupuis 1987, 1988, 1991
1. Een engel gaat heen
ISBN 90-314-1184-1
2. Brieven voor Satan
ISBN 90-314-1200-7
3. Gij zult niet schieten
ISBN 90-314-1411-5
Prijs: f.,,.. / Bfr....
(48 pagina's, kleur, h.k.)

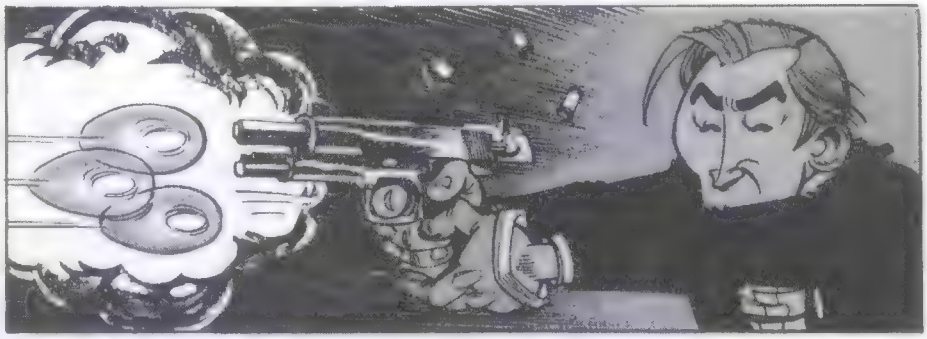

Soda trekt zich van de titel weinig aan in *Gij zult niet schieten*

ART GALLERY
COMIC SENSE

EXPOSITIE

BERT VAN DER MEIJ EN LIAN ONG
27 SEPTEMBER T/M 29 OKTOBER 1991

COMIC SENSE Art Gallery
Singel 417
1012 WP Amsterdam

Telefoon: 020-622 23 13
Fax: 020-624 90 55

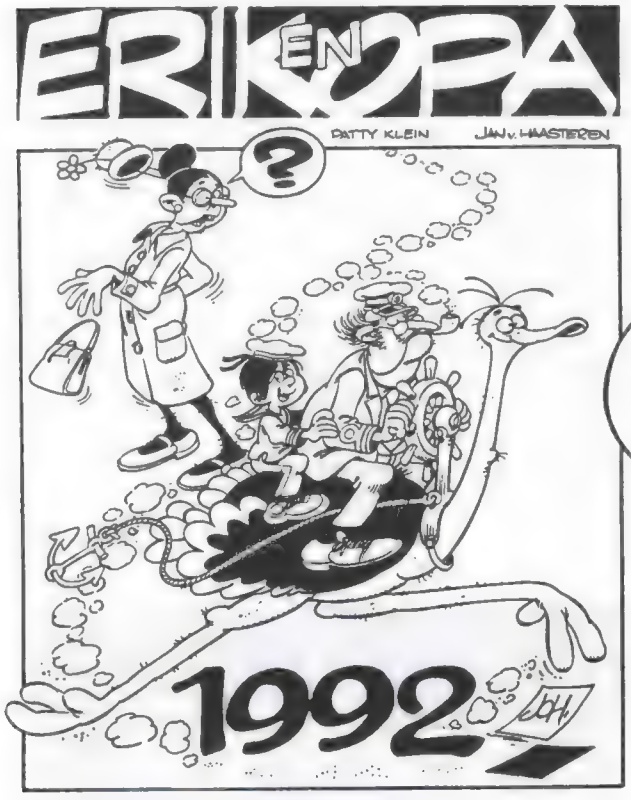

JAN VAN HAASTEREN'S 1992 DAGKALENDER
IS UIT!
Ga hem halen bij je boekhandel of stripspeciaalzaak.
DAG-KALENDER VAN THE CARD COMPANY
OOK IN BREDA
367 DAGEN VAN ERIK EN OPA
TEK. JAN VAN HAASTEREN
TEKST: PATTY KLEIN
MET ÉÉN GRATIS DAG!

t h g card company postbus 21 1670 AA medemblik...

Onovertroffen schoonheid nu al op video

DE KLEINE ZEEMEERMIN WEDSTRIJD

Het zag er de laatste jaren sombertjes uit bij de tekenfilmafdeling van Walt Disney**. Even had het er alle schijn van, dat men geen behoorlijke tekenfilm meer kon maken. Bovendien duurde het jaren voor een dergelijke produktie de studio uitrolde.**

Gelukkig heeft men eindelijk ingezien dat men letterlijk en figuurlijk terug naar af moest en wederom het voortouw diende te nemen in de tekenfilmindustrie. Want hoewel de tekenfilm niet de grootste bron van inkomsten (meer) is bij de Disney-onderneming, het blijft wel het hart van The Company. De pretparken en de merchandise, om maar wat te noemen, danken hun bestaansrecht voornamelijk aan deze vorm van entertaining.

Met *De Kleine Zeemeermin*, die vorig jaar kerst in de bioscoop werd uitgebracht, bewees Disney wederom de meester van de animatiefilm te zijn. En of dat niet genoeg was, deed Disney de kijker wederom een plezier door deze schoonheid nu al op video uit te brengen. Waarvoor dank!

Sprookje

Traditiegetrouw neemt Disney een sprookje voor zijn tekenfilms. De bekende klassiekers als *Sneeuwwitje*, *Alice in Wonderland* en *Cinderella* hebben het sprookjesboek als uitgangspunt. Nu is een verhaal van de beminnelijke Hans Christian Andersen aan de beurt. Het verhaal van deze beroemde Deense schrijver gaat over een onderwatermeisje, dat slechts één wens heeft: mens te worden. Deze meermin wil het liefst op de aarde rondlopen èn trouwen. Maar daarvoor heeft ze benen nodig en geen vissestaart. Die kan ze krijgen. Op één voorwaarde: dat zij haar fraaie stem inlevert ...

Duur

Tekenfilm is en blijft een duur medium. Toch verschijnen er ondanks de peperdure kosten om de haverklap tekenfilms. Don Bluth maakte furore (en schudde Disney wakker) en een studio als *Idéfix* boert ook niet slecht. De grote overwinnaar is en blijft de studio van de in '66 overleden Walt Disney. Helaas zag het er steeds somberder uit bij Disney. Het duurde langer voor een tekenfilm kant en klaar de fabriek uitrolde en het resultaat was bij iedere film weer bedroevend(er). Ronduit slecht was Disney's *Oliver & Co.* Creatieve geesten van Disney zagen het falen – ondanks het feit dat de produkten het financieel wel deden – ook in. Vandaar dat ze het een plicht begonnen te vinden zich weer eens te bewijzen. En daarin zijn ze geslaagd. *De Kleine Zeemeermin* slaat werkelijk alles.

Grandioos

Deze tekenfilm is in alle opzichten grandioos. De muziek is speels, luchtigjes en daar waar nodig klassiek. De tekenfilmfiguurtjes zijn om te zoenen. Krab Sebastiaan heeft er zelfs de lippen voor. Hij zorgt in deze spannende film, voor de onvergetelijke humoristische elementen. Een hoogtepunt in deze film is de scène waarin kok Louis kleine visjes bereidt en klieft voor het diner. Het verhaal is ronduit ijzersterk verteld. Vandaar dat de film alles in zich heeft de beste Disney-tekenfilm aller tijden te worden.

Video

Zoals gezegd heeft Disney door middel van *Bene Vista Home Entertainment* deze verrukkelijke tekenfilm nu al op koopvideo geslingerd voor een 'krabbe' veertig florijnen.

En geloof me, op de huisbuis doet de film het net zo fantastisch als op het witte scherm.

Wie nog niet naar de winkel is gesneld om zijn eigen exemplaar te bemachtigen kan proberen er één te winnen via onderstaande wedstrijd, die Stripschrift organiseert in samenwerking met *Bene Vista Home Entertainment*.

Beantwoord de vragen en stuur de antwoorden op een briefkaart naar Stripschrift, Postbus 9808, 1006 AM Amsterdam. Vermeld duidelijk (in blokletters!) uw naam, adres, postcode en woonplaats en post uw reactie vóór 31 oktober 1991.

DE PRIJZEN

1e prijs:
een prachtig horloge met De Kleine Zeemeermin, normaal alleen in Hollywood verkrijgbaar

2e prijs:
de krab Sebastiaan, een heerlijk exclusief knuffelbeest

3e prijs:
de schitterende film De Kleine Zeemeermin op video

4e t/m 25e prijs:
de originele, grote kleurenfilmposter van De Kleine Zeemeermin

DE VRAGEN

Om Anton Hermus ook een kans te geven:

1. Wanneer leefde Hans Christian Andersen?
2. Noem één van de animators die gewerkt heeft aan De Kleine Zeemeermin
3. Wie is verantwoordelijk geweest voor de Nederlandse nasynchronisatie?

In het eerste deel van dit artikel, dat verscheen in het vorige nummer van Stripschrift, hebt u kennis kunnen maken met de illustratoren van *Het schaap Veronica*, **één van de bekendste kinderboeken van** Annie M.G. Schmidt. **Deze keer gaat de auteur dieper in op de tekenaars die** *Het beertje Pippeloentje* **en** *Abeltje* **visualiseerden.**

Het be

Annie M.G. Schmidt aan het werk ± 1950

Het beertje Pippeloentje

De versjes

De slechts twaalf versjes over het beertje Pippeloentje zijn voor een andere groep geschreven dan het gros van de versjes van Annie M.G. Schmidt. De gedichten over het schaap Veronica mikken op de oudere jeugd. **Tine van Buul** en **Reinold Kuipers** hebben de Veronica-verzen zelfs opgenomen in *Tot hier toe* (1986), de verzamelbundel met poëzie voor volwassenen, 'vanwege de toespelingen die vooral volwassenen aanspreken'. *Het beertje Pippeloentje* daarentegen is duidelijk bestemd voor kinderen tot een jaar of zes. De taal is heel eenvoudig, spot en ironie ontbreken. Zeven van de twaalf gedichtjes beginnen met het aandacht trekkende 'Kijk'.

Kijk, het beertje Pippeloentje
op de vijver van 't plantsoentje.
Kijk, daar gaat hij 's morgens vroeg.
Is het ijs wel dik genoeg?

Pippeloentje is een klein mollig beertje, een beetje stout ('O, hij heeft het tòch gedaan'), een beetje slordig ('op één slof en op één schoentje'). Hij beleeft avontuurtjes die voor een klein kind spannend zijn: hij viert zijn verjaardag, gaat bij oma logeren, verstopt zich, snoept stiekem van de boodschappen, zakt door het ijs, valt uit een boom.

Drukgeschiedenis

De twaalf versjes over het beertje Pippeloentje zijn in Het Parool gepubliceerd, zeer verspreid, tussen augustus 1950 en mei 1957. Ze werden met de illustraties van **Wim Bijmoer** eerst opgenomen in enkele van de versjesbundels: *Het fluitketeltje* (1950), *De toren van Bemmelekom* (1952), *De lapjeskat* (1954), *Ik ben lekker stout* (1955) en *Op visite bij de reus* (1956). De tekeningen in de bundels zijn gelijk aan die in Het Parool, op twee na, die Bijmoer op een gelukkige manier heeft overgemaakt. In 1958 werden elf van de versjes gebundeld in *Het beertje Pippeloentje*, in een nieuwe volgorde, met nieuwe titels en met nieuwe illustraties van **Wim Bijmoer**, nu in kleur. In 1983 verscheen de vierde druk, nu met kleurillustraties van **Jan Jutte**, en aangevuld met één gedicht, dat eerder was gepubliceerd in *Iedereen heeft een staart* (1959).

De illustraties van Wim Bijmoer

Het beertje Pippeloentje in zwart/wit van Bijmoer heeft iets aandoenlijks, iets onhandigs ook. Het is een heel menselijk beertje. Het mist – in overeenstemming met de tekst – de karikaturale en cartoonachtige vertekeningen van de Veronica-illustraties en van de meeste door Bijmoer gemaakte tekeningen bij kinderversjes van Annie M.G. Schmidt.
In het algemeen gaan de Pippeloentjeversjes in Het Parool vergezeld van meer plaatjes dan in de bundels. De wijzigingen die Bijmoer soms in de tekeningen aanbrengt, zijn in zoverre verbeteringen dat het beertje met zijn dilemma's meer in het middelpunt van de belangstelling komt te staan en dat de situatie expressiever wordt verbeeld.
In 1958 werden de Pippeloentjes gebun-

Afb. 4

gon altijd met een versje...

door
MURK SALVERDA

deld en voorzien van kleurillustraties. Het is Bijmoers enige Schmidt-boekje in kleur. De beertjes zijn veel groter getekend dan voorheen en missen het vertederende van het zwart/witte Pippeloentje. De kleuren zijn vrij hard. Ze zijn ook sterk contrasterend neergezet, vaak zonder scheidende contouren, 'hard edge'. De psychologische verfijning is verminderd. Neem als voorbeeld 'Broodjes', waarin Pippeloentje zeven broodjes naar de barones 'in een huis met een bordes' moet brengen, maar ze allemaal opsnoept. In de tekening in Het Parool (15 januari 1955; afb. 4) is er gefocust op het huis waar de barones op haar broodjes zit te wachten, terwijl Pippeloentje door het park op weg is naar haar toe. In *Ik ben*

Afb. 6

Afb. 5

lekker stout (1955) is er nog steeds het huis van de barones en het park waar Pippeloentje loopt. Maar nu is er gefocust op Pippeloentje die onbedachtzaam loopt te snoepen van de broodjes. Op de kleurillustratie uit 1958 is de omgeving helemaal verdwenen en zien we een dansend beertje 'op één slof en op één schoentje', met in de ene hand een helgeel mandje en in de andere een even fel, aangevreten broodje; elke verwijzing naar stoutigheid ontbreekt; de expressie is onbestemd. Mij is de tekening uit Ik ben lekker stout dan ook het liefst: daar wordt overgebracht dat het beertje niet van die lekkere broodjes af kan blijven.

De illustraties van Jan Jutte

De illustraties uit 1983 van **Jan Jutte** (1953) zijn op zichzelf heel geslaagd. Pippeloentje was één van zijn eerste opdrachten. Met een ingetogen zwier heeft hij een heel genoeglijk beertje geschapen, dat steeds een speelgoedeendje met zich meesleept, dat overigens in de tekst niet voorkomt. De hele aanpak van Jutte is trouwens wat speelgoedachtig. Jutte gebruikt meer gemengde kleuren en is minder 'omlijnd' dan Bijmoer; hij werkt veel met spontane krassen en kleurvegen, zijn contouren zijn dun en vlot. Kleur overschrijdt soms contouren. Door dit alles maken deze kleurillustraties een minder afgebakende indruk dan die van Bijmoer. Hoewel de tekeningen mooi zijn, passen ze toch minder goed bij de teksten van Annie M.G. Schmidt dan de zwart/wittekeningen van Bijmoer. Neem Juttes illustratie bij 'Broodjes'. Pippeloentje staat bij een mandje met broodjes en draait zich om naar een zwaan in de lucht. Het lijkt alsof Pippeloentje zijn broodjes tegen deze zwaan wil verdedigen. In de tekst is van dit dier geen sprake: het is Pippeloentje zelf die de broodjes onrechtmatig verorbert. In plaats van aan een innerlijk conflict wordt uitdrukking gegeven aan een conflict tussen twee dieren. Bij 'Boot' kiest Jutte de tweede strofe als uitgangspunt (afb.5):

Pippeloentje heeft een jekker
en een koffer met een wekker
en een grote zak met brood.
Hij gaat varen op een boot.

Jutte heeft Pippeloentje getekend op een soort vlonder. Zijn speelgoedeendje, de koffer, de wekker en de zak staan bij hem. In de verte een speelgoedbootje en een speelgoedvliegtuigje. De suggestie dat de bootreis een fantasie is van Pippeloentje is groot.
Bijmoer heeft voor zijn illustratie de derde strofe gekozen:

En de westenwind gaat waaien
en de andere beren zwaaien
en ze roepen met z'n allen:
zal je niet in 't water vallen.

Pippeloentje zit bij Bijmoer al in de boot en wuift naar de achtergebleven, deftige oudere beren. Hoeveel magerder is Bijmoers kleurillustratie van 1958 waar Pippeloentje in een keihard decor zichzelf staat uit te zwaaien (afb. 6). Nee, de eerste zwart/wit-versies van Bijmoer bij deze en andere versjes vind ik de mooiste: ze zijn aandoenlijk, tekstgetrouw, met gevoel voor sociale relaties en innerlijke conflicten. Zijn beesten, het schaap Veronica en het beertje Pippeloentje, althans zijn eerste beertje, zijn bovendien heel markant.

Abeltje

Het verhaal

Abeltje, een verhaal voor kinderen van vijf tot vijfennegentig, is de geschiedenis van een liftboy van veertien jaar, die op de eerste dag van zijn eerste baan, in het warenhuis Knots te Middelum, met zijn fonkelnieuw lift de lucht in schiet. Hij is in gezelschap van drie mensen: zijn buurmeisje Laura, ook veertien, heel lenig en goed in kunstjes; de ronde en mollige meneer Tump, vertegenwoordiger in anti-motballen, onder alle weersomstandigheden gehuld in een jekker met een bontkraagje; en juffrouw Klaterhoen, voor wie vitrage van levensbelang is, en die van beroep zanglerares is, en liefhebber van het vierstemmig zingen van liederen als 'Hoe zachtkens glijdt ons bootje' en ''t Zonnetje gaat van ons scheiden'. De lift kan in de lucht stijgen en dalen. Na enige experimenten komt men in New York terecht, vervolgens in de Zuidamerikaanse bananen-republiek Perugona en ten slotte bij onze tegenvoeters in Nieuw-Zeeland waarvandaan men door de aarde terugschiet naar Middelum. Het boek heeft een komisch karakter doordat mensen elkaar en zichzelf rollen toeschrijven die niet bij hen passen. Mensen denken van zichzelf en van elkaar dingen die niet 'waar' zijn. Zo ontstaat opgeblazenheid, waartoe bij Schmidt vooral mensen die met hoge waardigheid zijn bekleed, gauw vervallen. Er ontstaan misverstanden en conflicten tussen wat mensen van zichzelf verwachten en wat anderen van hen verwachten. Dat leidt tot problemen van betekenisgeving die nog versterkt worden door taalproblemen. Het gezelschap spreekt noch Engels noch Spaans. Daardoor kan het gebeuren dat Abeltje in New York door de steenrijke mevrouw Cockle Smith wordt aangezien voor haar verloren zoontje dat ze jaren niet meer heeft gezien en dat naar verluidt vanaf zijn vierde bij de Indianen is opgevoed en nu Indiaans moet praten. Zo wordt meneer Tump in Perugona aangezien voor een machtig geneesheer, omdat zijn anti-motballen blijken te helpen tegen de lilaziekte waaraan alle Perugoniërs lijden wegens overmatig gebruik van cider.

Drukgeschiedenis

De eerste druk van Abeltje verscheen in 1953 bij *De Arbeiderspers*, met 41 illustraties van **Wim Bijmoer**, waarvan 15 over de hele pagina. Al gauw werd het herdrukt als ABC-pocket voor de jeugd (nummer 52). In 1980 verscheen de vijftiende druk in groot formaat, met een nieuw omslag en achttien nieuwe illustraties van **Thé Tjong Khing**, waarvan 14 over de hele pagina. Achtmaal illustreren Bijmoer en Thé Tjong Khing dezelfde scène. In totaal werden er van *Abeltje* rond de 200.000 exemplaren verkocht. Een tweede boek, *De A van Abeltje*, verscheen voor het eerst in 1955, met 34 illustraties van Wim Bijmoer, waarvan 12 over de hele pagina. Ook dit boek verscheen daarna als ABC-pocket voor de jeugd (nummer 53). In 1980 verscheen de elfde druk in groot formaat met een nieuw omslag van Thé Tjong Khing en zestien nieuwe illustraties, waarvan veertien over de hele pagina. Vijfmaal illustreren Bijmoer en Thé Tjong Khing dezelfde scène. Van *De A van Abeltje* zijn tegen de 140.000 exemplaren verkocht.

Afb. 7

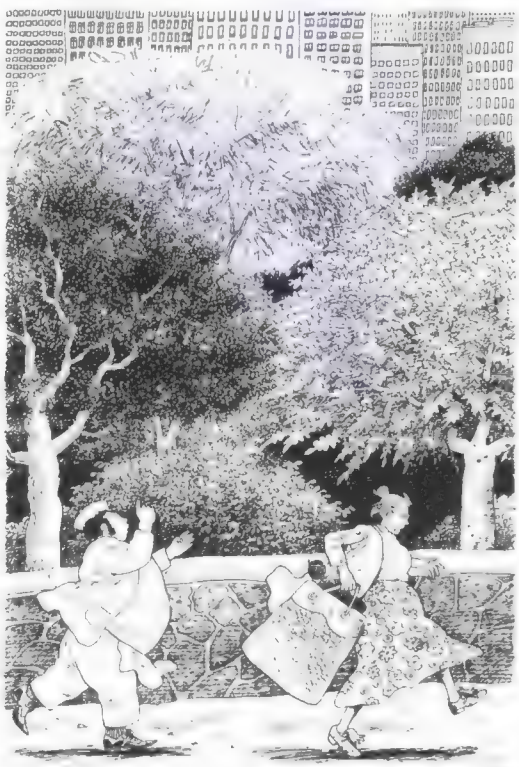

Afb. 8

De illustraties van Bijmoer en Thé Tjong Khing

De illustraties van Bijmoer voor Abeltje zijn typerend voor de jaren vijftig. Vanaf 1980 verschijnt Abeltje met nieuwe illustraties van **Thé Tjong Khing** (1933). Sommige illustraties hebben wel de kenmerken van de eigen tijd, maar zijn zo goed en passen zo goed bij de tekst dat ze hun eigen tijd overstijgen. Dat is naar mijn mening het geval met tal van tekeningen van Wim Bijmoer bij de versjes van Annie M.G. Schmidt, onder andere met zijn Veronica-tekeningen. Het is in mindere mate het geval met zijn Abeltje-tekeningen. Thé Tjong Khing is erin geslaagd Wim Bijmoer te evenaren en soms te overtreffen. Een factor is dat Wim Bijmoer in Abeltje nogal slordig is. Zowel Bijmoer als Thé tekenen in Abeltje veel met kleine streepjes en haaltjes. Deze zijn bij Bijmoer forser en dikker dan bij Thé. Thé werkt met minuscule haaltjes en de tekening van zijn figuren is dunner en fijner dan die van Bijmoer. Aan de andere kant is de Abeltje van Bijmoer markanter. Er zijn verder nogal wat verschillen in emotionele spanning en tekstgetrouwheid. Dat blijkt in het bijzonder uit de vergelijking van enkele scènes die Bijmoer en Thé allebei hebben geïllustreerd.

Als de lift in New York is geland, geeft juffrouw Klaterhoen zanglessen aan kinderen bij een popcornkiosk. De verkoper, onder de indruk van haar persoonlijkheid en zijn gestegen omzet ten gevolge van haar muzikale seance, doet haar een huwelijksaanzoek dat ze niet begrijpt omdat ze geen Engels verstaat. Juffrouw Klaterhoen zet het op een lopen. Hij achtervolgt haar dan met de beste bedoelingen. Bijmoer beeldt het spannende van de situatie uit. Hij tekent de mollige maïsman van achteren, hollend met een zakje popcorn geheven. Diagonaal vult hij de helft van het beeld. In de verte probeert juffrouw Klaterhoen diagonaal en wanhopig de veilige lift te bereiken. Aan de horizon een bescheiden suggestie van wolkenkrabbers (afb. 7).

De tekening van Thé is veel gedetailleerder. Central Park met daarachter de wolkenkrabbers van New York zijn op zijn illustratie veel manifester (afb. 8). Hij tekent de figuren en profil en legt de nadruk op het komische van de situatie: de dikke popcornbakker met een mediterraan uiterlijk die een bange provinciale zanglerares van middelbare leeftijd achtervolgt om haar ten huwelijk te vragen. Thé is tekstgetrouwer dan Bijmoer. Op Bijmoers tekening mist Klaterhoen de grote tas met breiwerk waarmee ze altijd rondsjouwt; de bomen hebben geen bladeren, hoewel het volgens de tekst lente is. Daartegenover is de zak met popcorn onwaarschijnlijk en overbodig. En het is ook een bezwaar dat de figuren bij Bij-

Afb. 9

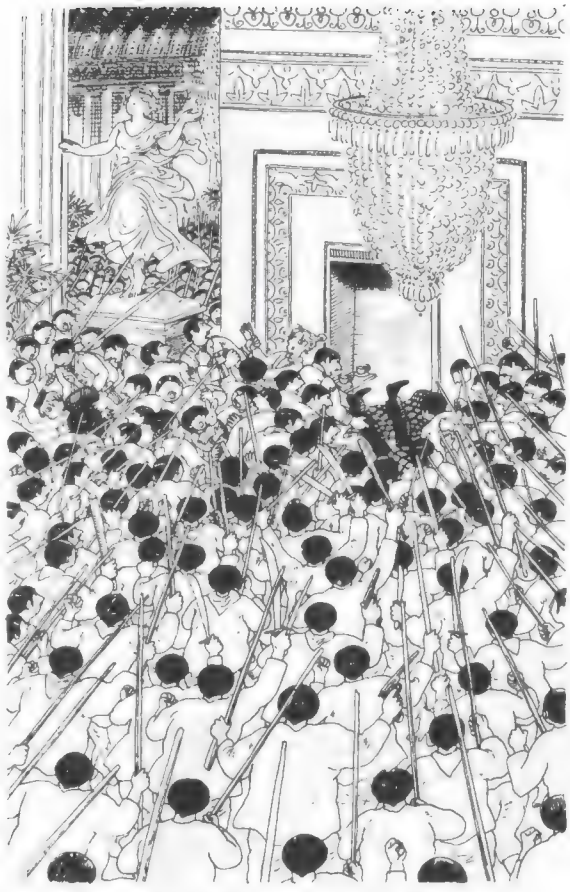

Afb. 10

moer niet herkenbaar zijn.
Een andere gemeenschappelijke scène is de revolte in het presidentieel paleis van Perugona, waarin de vier reizigers belanden als ze uit de lift komen. Bij Bijmoer is dit een statische scène. Zeven Zuidamerikaanse types met sombrero's poncho's en geweren worden op de rug gezien, starend naar Abeltje, Laura, meneer Tump en juffrouw Klaterhoen die uit de lift komen (afb. 9). Bij Thé is de tekening veel dynamischer, zoals dat past bij een revolte. Hij tekent, eveneens op de rug gezien, tal van mannen met ronde zwarte Indianen-kapsels en zwarte snorretjes. De lift is leeg, de vier reizigers worden gemangeld door de met stokken gewapende menigte. Geen sombrero's, geen poncho's (afb. 10).
Een derde scène die beide tekenaars hebben geïllustreerd, de ontsnapping uit de luxe gevangenis van Perugona, levert soortgelijke observaties op. Weer heeft Bijmoer alle figuren op de rug gezien en tekent Thé ze en face of en profil. Weer is Thé tekstgetrouwer. De ontsnapping vindt volgens het verhaal plaats als het donker is. In de tekening van Thé wordt die suggestie ook gewekt (afb. 11), bij Bijmoer is het echter klaarlichte dag (afb. 12). Bovendien gaan de figuren bij Bijmoer in de verkeerde volgorde langs de vastgeknoopte lakens naar beneden: niet de dikke meneer Tump gaat als laatste, zoals logisch is en het verhaal voorschrijft, maar de magere juffrouw Klaterhoen. Bij Thé houdt juffrouw Klaterhoen haar tas krampachtig vast, bij Bijmoer staat die tas merkwaardig genoeg al op de grond. De spanning en de angst van de ontsnapping komen in de houding van de figuren bij Thé beter tot uitdrukking.
Bijmoers voorkeur voor 'overshoulders', die in zijn hele werk merkbaar is evenals zijn voorkeur voor 'shots' van boven af, en die wellicht beïnvloed is door Amerikaanse films van die tijd, is ook waarneembaar in de laatste scène: Abeltjes thuiskomst. Zijn moeder staat in de bloemenwinkel, Abeltje komt via de achterdeur en de huiskamer de winkel binnen. Zijn moeder hoort en ziet hem niet, de dame die voor de toonbank staat ziet hem wel.
Bijmoers tekening wordt voor de helft in beslag genomen door de huiskamerdeuren en voor de andere helft bijna helemaal door de ruggen van Abeltje en zijn moeder. Thé tekent de figuren weer en face of en profil. Hij kiest een iets later moment dan Bijmoer: Abeltje staat al in de winkel zelf, op de voorgrond een zee van bloemen. Zijn moeder, die wel wat raar op haar benen staat, draait zich naar hem om en ziet haar verloren zoon, ietwat bedremmeld, staan. De tekening is niet stoer zoals bij Bijmoer, maar komt wat emotionele werking betreft dichter bij de tekst.
Bijmoer heeft klassieke beelden geschapen van een aantal hoofdfiguren uit Schmidts kinderversjes en kinderverhalen. Hij tekent met een goed gevoel voor de tekst en voor de situatie. Soms gaat hij slordig te werk. In de creatieve wedijver met zijn collega's blijft zijn werk goed overeind.
Tekeningen van Thé Tjong Khing voor Abeltje evenaren en/of overtreffen die van Bijmoer, zij het dat zijn Abeltje minder markant is dan die van Bijmoer.

Altijd acht gebleven.
Over de jeugdliteratuur van Annie M.G. Schmidt.

Redactie: Tine van Buul, Aukje Holtrop, Murk Salverda (eindredactie) en Erna Staal
Querido 1991
ISBN 90-214-8099-9
Prijs f34,90 / Bfr. 699
(160 pagina's, zwart/wit, s.k.)
Murk Salverda (1944) is in het dagelijks leven hoofd afdeling tentoonstellingen van het Letterkundig Museum te 's-Gravenhage.

Afb. 12

Afb. 11

De hobby van
JAAP KRAMER

door
KOOS SCHULTE

Recent verscheen bij uitgeverij Groen het boek *Wat is er gebeurd?* **op tekst van** P. Boer **en met tekeningen van** Jaap Kramer**. Een uitgebreide recensie daarvan verscheen in Stripschrift, 24e jaargang, nummer 5. Eerder was het verhaal reeds in afleveringen in het reformatorische gezinsblad** *Terdege* **verschenen.**
Aangezien het hier gaat om de eerste balloon-strip die in de reformatorische wereld verschijnt, was dit voor ons voldoende reden Jaap Kramer in Groningen te bezoeken.

Jaap Kramer: Ik ben op 6 mei 1936 in Bolsward geboren. Mijn moeder heeft me telkens gestimuleerd met tekenen door te gaan. Ze is zelf bijzonder kunstzinnig aangelegd. De tekengave heb ik van haar geërfd. Ik had zeven broers en zussen en ik kan terugkijken op een mooie jeugd. Eigenlijk hebben we allemaal iets artistieks in ons. Eén zuster werd plateelschilderes, één zus werd Hindelooper schilderes en een broer werd zanger van het zogenaamde levenslied.

Van de oorlogsjaren herinner ik me, dat er weinig papier te verkrijgen was om op te tekenen. Als jongetje heb ik dan ook heel wat afgetekend in balansboeken. Achteraf nog niet eens zo slecht, omdat er allemaal hokjes en ruitjes in stonden, zodat ik bijvoorbeeld gezichten goed 'evenwijdig' kon tekenen. Ik heb echt wat je noemt 'van de nood een deugd gemaakt'. Veel verhalen met tekeningen maakte ik, die dan weer op hun beurt door de klas circuleerden of door de buurt. Wanneer ik er dan een vervolg op wilde maken, moest ik eerst weer naar diegene toe om mijn schriften op te halen, zodat ik verder kon met mijn verhaal.
Veel heb ik geleerd van het natekenen van het werk van **Marten Toonder**: Tom Poes en Heer Bommel. Die sprookjesachtige tekenstijl sprak me toen erg aan, hoewel ik in een heel andere wereld terechtgekomen ben.

Na de lagere school

Na twee jaar MULO vond ik het welletjes. In de oorlog was ik al een jaar blijven zitten, omdat we geen klompen hadden om op school te komen. Via een melkfabriek en een ijzerhandel belandde ik uiteindelijk bij een grossier in levensmiddelen, waar ik magazijninpakker werd. In die tijd ging ik 's avonds studeren bij de L.O.I., een cursus tekenen. Toen ik klaar was, maar nog geen eigen baas kon worden, ging ik het proberen op een reclamebureau. Zo belandde ik als 16-jarige bij reclamebureau *Hallema en Molenaar* in Leeuwarden. Eerst werd mij gevraagd of ik ook Kunstacademie gedaan had. Toen ik nee zei, zeiden ze: 'Dan kun je hier werken!' Later heb ik gehoord dat ze mij namen, omdat ze mij nog konden vormen. Die anderen waren vaak zo eigenwijs.

Illustratie uit *Duitsland word wakker!*

Ik heb op dat bureau veel ervaring opgedaan: tekentechnieken, letteren, ontwerpen en dergelijke. Tot mijn negentiende heb ik er gewerkt, toen werd ik opgeroepen voor militaire dienst. Daar maakte ik een stripverhaal: *Jim Burk*, een echt cowboy-verhaal. Het verhaal werd gepubliceerd in het *Bolswards Nieuwsblad* in het begin van de jaren zestig. Doordat de clichés werden vervaardigd bij cliché-bedrijf *De Poel* in Groningen, kregen zij mijn tekenwerk onder ogen. Als ik bij hen kwam werken na mijn militaire dienst, zou ik daar maar liefst *f* 20 meer kunnen verdienen. Zodoende ben ik uiteindelijk in Groningen beland.

Na de dienst

Na 1962 ben ik voor mezelf begonnen en ik ben steeds freelancer gebleven. Jarenlang had ik *Jacob Dijkstra*, *Wolters-Noordhoff*, *Kok* en nog enkele schoolboekenuitgeverijen als klant. Toen kwam één van de *Malmberg*-bladen erbij: *OKKI*. Zo'n jaar of acht heb ik een basisinkomen gehad van dit jeugdtijdschrift, totdat ik er vanwege bezuinigingen als freelancer werd uitgezet. En je kunt het geloven of niet: op de dag dat ik m'n congé kreeg bij Malmberg, kreeg ik op de terugweg te horen dat ik twee strips mocht gaan maken voor het *Nederlands Dagblad*. Op het einde van deze ogenschijnlijk zo treurige dag, zou ik nog meer geld verdienen dan aan het begin.

Kinderboeken en strips

In het begin van de zestiger jaren verscheen *Onder de geuzenvlag* van **Piet Prins**, bij velen beter bekend als journalist en politicus **Pieter Jongeling**. Dit was het eerste kinderboek dat ik illustreerde. De uitgeverij *De Vuurbaak* maakte deel uit van de krant waar

Piet Prins hoofdredacteur was. Veel kinderboeken, die eerst in de krant waren verschenen als feuilleton, werden later in boekvorm uitgebracht. Het serie-idee is eigenlijk flink uitgebuit. Zo ontstonden bijvoorbeeld *Holland onder het hakenkruis*, de *Snuf de Hond*-serie, de *Sheltie*-serie, de *Jeroen en Joost*-serie en de *Daan en Sietze*-reeks.
In later jaren ben ik ook nog gaan werken voor het *Reformatorisch Dagblad*. Zo verschenen alle drie verhalen van *Engelandvaarders* van **K. Norel** in stripvorm in de krant. Later kwamen deze boeken eveneens uit in boekvorm. Eigenlijk kan ik zeggen dat ik altijd een verhaal illustreer met twee tekeningen erboven. Je kunt zeggen dat het een strip is, je kunt het ook een geïllustreerd verhaal noemen.
Ik heb onnoemelijk veel stripverhalen gemaakt, waar ik met ontzettend veel enthousiasme aan gewerkt heb. De meeste verhalen (allemaal tekststrips. KS) zijn nooit in boekvorm verschenen. Ik heb veel verhalen moeten tekenen die over de oorlog gingen. Momenteel staat er weer zo'n verhaal in het RD: *Verzet, verraad en victorie* en het volgende staat al weer op stapel.

Verschillende stijlen

Ik kan gemakkelijk van het ene op het andere moment overschakelen op een andere techniek. Ik houd rekening met het verhaal, met de schrijver en met de leeftijd van lezers voor wie het boek bestemd is. Een verhaal voor kleuters werk ik strakker, meer solide, uit dan een verhaal voor oudere lezers. Ik vind het fijn dat ik in meerdere stijlen kan tekenen, anders zou ik me maar gaan vervelen. Zo illustreer ik bijvoorbeeld voor de uitgeverijen *Den Hartog* en *De Banier* haast alle nieuwe kinderboeken, per keer zo'n stuk of zeventien.

Geschiedenis

Mijn grote voorkeur heeft de geschiedenis. Het boek *Wat is er gebeurd?*, zou oorspronkelijk helemaal niet als album uitkomen, totdat een uitgever zich er voor interesseerde. De vaderlandse geschiedenis wordt min of meer humoristisch verteld, met van tijd tot tijd wat spitsvondigheden.
Het is totaal anders dan *Van nul tot nu*. Voor de positief christelijke wereld waarvoor ik met name teken, mag ik niet zo werken. De verhalen dienen zo natuurgetrouw mogelijk getekend te worden. Woordgrapjes vinden de lezers leuk. En ach, laten we eerlijk zijn: kinderen zijn gek op strips of ze nu naar de kerk gaan of niet!
Ik ben ook de illustrator van de in vier delen verschijnende *Grote geschiedenis van een klein land*, geschreven door **Jan van Reenen**.

EVERT EN SIEP OP AVONTUUR 3

19
VERBIJSTERD STAART SERG NAAR EEN OUDE INKA-TROON...
ONGELOFELIJK!!
GELUKKIG, HET IS MAAR EEN MUMMIE!!
PLOTSELING BEKRUIPT SERG HET GEVOEL DAT HIJ BEKEKEN WORDT... VERSCHRIKT DRAAIT HIJ ZICH OM.
U HEBT ME DE STUIPEN OP HET LIJF GEJAAGD, MIJNHEER DE INKA!!
IK ZOU TOCH GEZWOREN HEBBEN DAT...
DAN, LANGZAAM, SCHUIFELEND, KOMT ER EEN GESTALTE UIT DE SCHADUW TEVOORSCHIJN
INSTINCTIEF PEILT SERGS GEEST DE BEDOELINGEN VAN DE ANDER. IS DE OUDE MAN VIJANDIG OF NIET?
HIJ STUIT ECHTER OP EEN ONVERWACHTE BARRIÈRE.
HET LIJKT WEL OF HIJ NIET EENS MERKT DAT IK ER BEN...

Pagina 19 uit nieuwe s.f.-strip op scenario van Peter Schaap

Die serie beschouw ik als mijn levenswerk. Wanneer ik een strip maak, die zich lang geleden afspeelt, moet ik me goed documenteren. Soms moet ik naar Fokker of naar het luchtvaartmuseum van Soesterberg. Soms bezoek ik een plaats, als die in het verhaal voorkomt. Het illustreren van jeugdboeken is wat dat betreft gemakkelijker. Als je van een bepaald iets geen duidelijk beeld hebt, dan neem je gewoon een ander stuk tekst om te illustreren. Bij een strip lukt dat niet. De tekst van die dag bepaalt wat er getekend moet worden.

Even later bevinden we ons in het atelier van Jaap Kramer. Centraal staat de tekentafel, waarop de laatste stripafleveringen van Verzet, verraad en victorie *op een stapel liggen. Een mini-Citroën 15 CV Traction Avant staat naast de tekentafel en valt op één van de laatste stripstroken in het platte vlak te aanschouwen. Langs de muren bevinden zich stellingen met grote aantallen boeken over de meest uiteenlopende onderwerpen.*

Jaap Kramer: Dit hier is mijn archief. Ik heb alles zorgvuldig in systeem gebracht. Als ik hier brand zou krijgen, zou ik de klok 30 jaar terug zetten en opnieuw beginnen. Vrijwel alles valt hier op te zoeken: Phoeniciërs, zebra's, Vietnam-veteranen, beroemdheden, enzovoort. Ook kan ik bepaalde personen, die in mijn boeken en verhalen voorkomen zo opzoeken. Ze staan gerubriceerd per boek en per pagina.

T.V.

Op een dag zagen de mensen van de *Evangelische Omroep* mijn werk en daar kwam toen een grote opdracht uit voort. Voor tv-uitzendingen moesten er platen gemaakt worden over de kerkgeschiedenis. Tot nu toe heb ik er zo'n 200 gemaakt op tv-formaat in aquarel. Ook hiervoor bewijst mijn archief zijn grote dienst.

Overpeinzingen

Een tekenaar vindt eigenlijk alleen leuk wat hij het laatste jaar gemaakt heeft, soms het werk van de laatste maand en soms zelfs het werk van de laatste week. Je probeert maar steeds de opgaande lijn vast te houden.
Het meest werk ik voor kinderen. Kinderboeken en stripverhalen zijn mijn leven. Daar sta je mee op en daar ga je mee naar bed. Mijn werk zal altijd een hobby blijven.

Peter Pan 1: Londen

(Collectie Delta 19)
Loisel
Oranje 1991
ISBN 90-6661-062-X (h.k.)
ISBN 90-6661-061-1 (s.k.)
Prijs ƒ24,95 / Bfr.450 (h.k.)
ƒ 9,95 / Bfr.190 (s.k.)
(56 pagina's, kleur, h.k. & s.k.)

Peter Pan was enkele maanden geleden dè sensatie op stripgebied in Frankrijk. Wie eenmaal is begonnen met lezen in Loisels nieuwe strip zal snel begrijpen waarom. Dit is één van die strips die vanaf de eerste pagina pakt: een album dat je alleen in heel ernstige gevallen neerlegt voordat je het uit hebt. (Om dan helaas te constateren dat je wederom het eerst deel uit een reeks in handen hebt.)

Régis Loisel, de tekenaar, is geen onbekende meer. Veel lof oogste hij al voor de serie *Op zoek naar de tijdvogel*, geschreven door **Serge Letendre**. Ook de figuur van Peter Pan is met name dankzij de tekenfilm van **Disney** bij velen bekend.

Disney baseerde het verhaal voor zijn tekenfilm op de roman Peter Pan van **Sir James Matthew Barrie**. Barrie leefde van 1860 tot 1936 en hij genoot rond de eeuwwisseling vooral bekendheid als schrijver van toneelstukken. Hij werd geboren in Schotland en stierf in Londen. kenmerkend voor zijn werk waren romantiek en lichte humor. In veel van zijn verhalen gaf Barrie in Schots dialect beschrijvingen van het gewone leven. De twee boeken waaraan J.M. Barrie het te danken heeft dat zijn naam nog altijd bekend is, zijn *Peter Pan* uit 1906 en *Peter and Wendy* uit 1911.

Evenmin als Walt Disney vertelt Loisel exact Barries roman na. Voor Régis Loisel diende Peter Pan als uitgangspunt voor een stripverhaal dat, naar het zich laat aanzien, in vijf albums gaat verschijnen. In het eerste deel, *Londen*, maken we kennis met Peter, een roodharig straatschoffie dat leeft in de sloppen van Londen. De verhalen die hij hoort van de oude herbergier, meneer Kundal, vertelt hij op zijn beurt weer aan de weesjongens. Even kunnen de jongens hun zo armoedige bestaan vergeten, als Peter zijn sprookjes vertelt en daarna probeert te omschrijven wat een moeder is, hoe je ze kust en knuffelt.

Helaas is moederliefde niet wat Peter aantreft als hij thuiskomt. Zijn moeder is een verslonsde alcoholiste die Peter meteen weer wegstuurt om drank voor haar te gaan kopen. In de herberg van Kundal moet Peter de grootste vernederingen doorstaan en dat is nog maar het begin van zijn ellende. Maar alles verandert als Peter het elfje Tinkelbel ontmoet.

van de sprookjesachtige sfeer van *Op zoek naar de tijdvogel* vinden we in Londen nog maar weinig terug. Pas op de laatste pagina's maken we kennis met het eiland, kapitein Haak en zijn zeerovers en de krokodillen die de bemanningsleden van het piratenschip één voor eén opvreet. Voor het zover is, heeft Loisel ons een prachtige, ontroerende beschrijving gegeven van het arme deel van Londen aan het begin van deze eeuw, een sfeer die je misschien ook herkent uit de fenomenale roman *De Quincunx* van **Charles Pallisser**. Loisel toont zich van één van zijn sterkste kanten, hij vertelt een heel menselijk verhaal in aangrijpende beelden en weet al snel met de eerste pagina's een sfeer op te roepen die hij consequent weet vol te houden.

Een prachtig boek.

HP

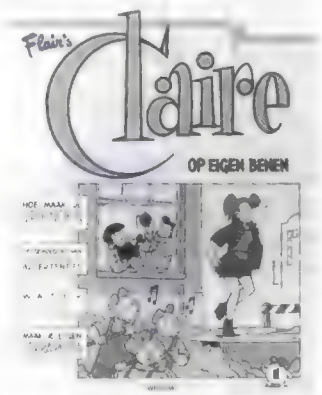

Claire 1: Op eigen benen
Claire 2: Ricky

Van der Kroft, Plijnaar & Van Die
Divo 1990/1991
ISBN 90-72240-02-2 (deel 1)
ISBN 90-72240-03-0 (deel 2)
Prijs ƒ7,95 / Bfr.....
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Hallo Claire,

Hoe is het nou om *Op eigen benen* te staan? In dit eerste album van je heb ik gezien, hoe je als meid van om en nabij de achttien jaar je mannetje stond. Jong, onbezorgd en tot over je oren verliefd, maak je een wervelende rentree met je nieuwe album *Ricky*. Zal jij het hart van je jonge prins kunnen veroveren? Is het liefde of is het lust? Je huisgenoten *Jup* en *Brix* staan je in ieder geval met raad en daad bij en zoals blijkt: liefde maakt jong. Naarmate je perikelen toenemen zelfs iets tè jong voor een zelfstandig kamerbewoonster. Je wat puberaal gedrag verdwijnt echter als sneeuw voor de zon, zodra je op je vakantiebestemming je geliefde ontmoet. Alle remmen losgooiend, stort je je in zijn armen en verlies je je onschuld. Hartkloppingen, knikkende knieën en adembenemende seks. Resultaat: jullie le-

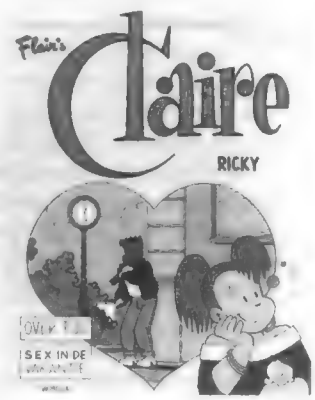

ven nog lang en gelukkig, zoals in die romannetjes, weet je wel? Qua stijl en humor ben je de vrouwelijke variant van *Sjors en Sjimmie* in je met flair geschreven en getekende boekjes, die grappig en sprankelend zijn. Maar geheel in de lijn van het blad waarvoor je gags bedoeld zijn, neemt vooral het tweede album ons als volwassen vrouwen te weinig serieus.

Je Liesbeth

Orion 1: Het heilige meer

Martin
Loempia 1991
ISBN 90-6771-214-0 (s.k.)
ISBN 90-6771-223-X (h.k.)
Prijs ƒ 7,95 / Bfr.150 (s.k.)
ƒ19,90 / Bfr.350 (h.k.)
(48 pagina's, kleur, s.k. & h.k.)

Na een slepend conflict met zijn uitgever heeft **Jacques Martin** deze en zijn held *Alex* in de steek gelaten, zodat de lezers vanaf nu tot in alle eeuwigheid verstoken zullen blijven van verdere avonturen van de persoonlijke vriend van de grote Julius Caesar. Inmiddels heeft Martin zich alweer ontfermd over een nieuwe jongeling, Orion, die wat betreft zijn moed niet onder hoeft te

Stripwinkel Sjors (Scheffersplein 1, 3311 EJ Dordrecht, 078-142012)
Sjors + (Comic Gadgets, Gimmicks and Gags, Voorstraat 313, Dordrecht)

doen voor Martins beschermeling uit het Romeinse Rijk. Het eerste boek van deze knaap uit het oude Griekenland van rond de vijfde eeuw voor het begin van de gewone jaartelling, voorspelt weinig goeds. Het verhaal hangt van ongeloofwaardigheden aan elkaar. Orion is op weg naar Athene om daar onder de wapenen te gaan, om zich voor te bereiden op een oorlog, die de ondergang van heel Griekenland tot gevolg zal hebben. Meteen als Orion in Athene arriveert, wordt hij van een misdaad beschuldigd, maar met behulp van de 'allerhoogste persoon van de staat' (die hem zonder enige aanleiding zijn volste vertrouwen schenkt) weet hij de gerechtsdienaren te overtuigen van zijn onschuld. Hierop ontvangt Orion een speciale missie; alleen als die missie slaagt, zal Athene gered worden van de dreiging van Sparta en Korinthe, twee steden die op voet van oorlog met Athene verkeren. Uiteraard volbrengt Orion zijn missie met succes; dat hij alvorens aan het eind van het boek te arriveren, onderweg nog vele gevaren heeft moeten doorstaan spreekt vanzelf.

In dit verhaal van Martin komt nog schrijnender tot uiting wat ook al in de Alex-strips het geval is: Martin kan geen verhalen schrijven. Daar komt nog bij dat het uiterst irritant is dat de lezer voortdurend bestookt wordt met wijze lesjes die de auteur op hem afvuurt. Verder kan ik me niet aan de indruk onttrekken dat het boek zeer slecht vertaald is; daarnaast is het Nederlands allerbelabberst. Daarentegen moet gezegd worden dat Martins tekeningen, zoals ook in de Alex-boeken, een schoonheid bezitten, die het verhaal ondanks het scenario boven vele andere beeldverhalen doet uitstijgen. Zij zijn stuk voor stuk zeer de moeite van het aanzien waard. Bijzondere vermelding verdient de weergave van de personages, die weliswaar niet als personen van vlees en bloed overkomen, maar allen de poses aannemen van de figuren die ons bekend zijn van de archeologische vondsten van de oude Griekse beschaving, en die het verhaal een zekere charme verschaffen.

De aandacht die Martin middels zijn strips vraagt voor de oude Europese culturen kan ik geheel onderschrijven, doch met het plaatsen van één onnozel ventje tegenover de autoriteiten van de belangrijke stedencentra uit de hellenistische wereld bewijst Martin de Oudheid bepaald geen dienst.

RP

Het kristallen zwaard 1: Het parfum van de Nurks
Het kristallen zwaard 2: De blik van Wenlok

(Collectie Delta 11 en 18)
Crisse & Goupil
Oranje 1990, 1991
.SBN 90-5165-051-5 (h.k. deel 1)
ISBN 90-5165-078-7 (s.k. deel 1)
ISBN 90-6661-070-0 (h.k. deel 2)
ISBN 90-6661-071-9 (s.k. deel 2)
Prijs f 24,95 / Bfr.450 (h.k.)
f 9,95 / Bfr.190 (s.k.)
(48 pagina's, kleur, h.k. & s.k.)

Het leven van Aneith nadert haar einde. Weliswaar een groot verlies, maar het is niet het einde van de wereld, ware het niet dat het Pentakel in het bezit is van dezelfde Aneith. Als de bewaakster sterft, zal chaos heersen op de wereld der Anthonomen. Maar er is nog redding. Als de jonge, bevallige Zorya (dit soort heldinnen is altijd jong en bevallig) de vijf maskers bij elkaar brengt en daardoor het Pentakel herstelt, zal de wereld weer normaal ronddraaien. Uiteraard liggen deze maskers niet bij de dichtstbijzijnde kruidenier om de hoek, maar in een ver gelegen land, vol met onbekende gevaren en vijandelijke volkeren. En dan is er nog de meester van chaos, hier het Niets genaamd. Hij wil chaos en dat kan al als de vijf maskers niet bij elkaar worden gebracht. In

haar strijd tegen het niets wordt Zorya bijgestaan door het kristallen zwaard, Beryl. De eerste twee delen leveren twee maskers op, dus nog drie delen te gaan.

Sinds Frodo op zoek ging naar de ring, hebben velen zijn queste gevolgd. Zij gingen op zoek naar tijdvogels, bijzondere zwaarden, bijzondere kronen of wat dan ook. Allemaal betekenden zij de redding van de wereld. Ook Zorya zal de wereld redden en in de komende decennia het Pentakel bewaken.

Tekenaar **Crisse** publiceerde al eerder op de Nederlandstalige markt (*Ungern Kahn* bij dezelfde uitgeverij). Hij weet met zijn tekeningen een fascinerende fantasy-wereld te scheppen, balancerend tussen karikatuur en realisme met afwisselend kleurgebruik. Het verhaal heeft leuke ingangshoeken, zoals de groep van het Niets, die door een soort trance op verre afstand een bepaalde emotie kan overbrengen. Tussen de helden Zorya en Teomar is een minimale relatie, een soort broer en zus, water en vuur. Maar volgens mij staat de liefde in de volgende delen reeds op hen te wachten.

Meldde ik eerder dat Zorya een bevallige, jonge dame was, met haar mantel, hoge hakken en haar zebrapakje ('Verlies je strepen niet') lijkt ze soms op een uitgewassen insekt. Weliswaar ben ik niet dol op insekten, maar het volgende deel van Zorya komt zeker in mijn boekenkast.

RT

STRIPWINKEL
TISTJEN DOP

Patersstraat 120
2300 Turnhout (B)
Tel.: 014-428829

SNOEK strips
1E VAN SWINDENSTR. 545
TEL. 020 - 6684764 A'DAM
IMPORT
COMICS
POPPETJES
SPELDJES
BEELDEN
POSTERS
PRENTEN
ZEEFDRUKKEN
RESERVEREN
OOK MOGELIJK

ERPO
SUPERSTRIP
SPECIAALZAAK

Kleine Berg 33
5611 JS Eindhoven
040 - 441882

Richard Leeuwenhart: Het Zwaard en het Kruis

Collectie Verhalen en Legenden)
Delaby & Duval
Lombard 1991
ISBN 90-6421-857-9
Prijs f21,50 / Bfr.390
(48 pagina's, kleur, h.k.)

De Tempeliers: Bloed en Glorie

(Collectie Verhalen en Legenden)
Pires & Despas
Lombard 1991
ISBN 90-6421-864-1
Prijs f 21,50 / Bfr.390
(48 pagina's, kleur, h.k.)

Wat is er mooier dan in een oude, middeleeuwse kerk stripverhalen te lezen die vertellen over het verre verleden van kruistochten, ridders en vechtende geestelijken? Ik was laatst

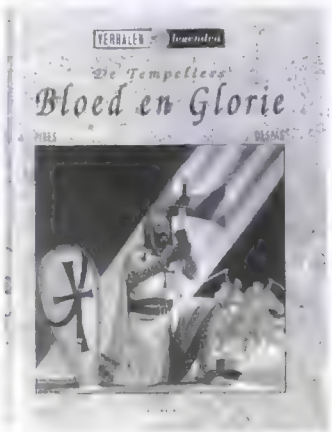

in zo'n gelukkige omstandigheid. Gezeten in de Pieterskerk, één van de oudste kerken van Utrecht, ontving ik geïnteresseerde bezoekers en had ik voor de tijd die over was twee toepasselijke strips meegenomen. Het ene verhaal, *Het Zwaard en het Kruis* van de hand van **Philippe Delaby** (tekeningen) en **Yves Duval** (scenario), behandelt het levensverhaal van Richard Leeuwenhart. De nadruk ligt op zijn deelname aan de derde kruistocht in een poging de heilige stad Jeruzalem te veroveren (12e eeuw na Chr.). In het andere verhaal, getiteld *Bloed en Glorie* met tekeningen van **José Pires** en tekst van **Benoît Despas**, staat de geschiedenis van de tempeliers centraal: een geestelijke ridderorde die in de 12e-eeuwse kruistochten mee ten strijde trok tegen de Saracenen.
Het was koud in de Pieterskerk. En van het lezen van beide stripboeken kreeg ik het helaas niet warmer. Hoewel het tekenwerk van met name Delaby kwalitatief hoog is, word je als lezer niet meegesleept door de gebeurtenissen die worden verteld. De strips zijn uitvoerig gedocumenteerd, maar voegen nauwelijks iets toe aan de feitelijke historische informatie die voorhanden is.
Bij het navertellen van een 'waargebeurd verhaal' moet een auteur keuzes maken. Of men maakt een historische stripdocumentaire en zorgt ervoor dat het onderwerp op een evenwichtige en overzichtelijke manier belicht wordt. De grote lijn van het gebeuren moet in zicht blijven, zeker als men maar een beperkte ruimte tot zijn beschikking heeft. Bij *Het Zwaard en het Kruis* wil Yves Duval in slechts 45 pagina's de lezer zoveel mogelijk vertellen over het leven van Richard Leeuwenhart. De strip verzuipt dan ook in de vaak overtollige informatie en is niet meer dan een vermoeiende historische les.
Een andere keuze is, dat het 'waargebeurde verhaal' vanuit een fictief uitgangspunt naverteld wordt. Dit kunnen denkbeeldige personen of gebeurtenissen zijn, die als het ware ingepast worden in de geschiedenis. De auteur kan met deze vertelvorm vele aantrekkelijke kanten op. Het medium strip leent zich hier uitstekend voor. In *Bloed en Glorie* is dit een aantal malen terug te zien. Benoît Despas beperkt zich meer dan Duval tot de hoofdzaak en heeft daarom ruimte voor het verhalende element. Vooral hoofdstuk IV over het verdwenen heilige kruis is hier een goed voorbeeld van. Desalniettemin kan *Bloed en Glorie* niet lang boeien.
De gezwollen taal in deze strip die volgens Despas kennelijk een aantal eeuwen geleden gesproken werd, is ergerlijk. En in zijn geheel genomen blijven de makers van *Bloed en Glorie* toch te zeer vasthouden aan de feiten van het waargebeurde verhaal. Dit haalt de spanning in de strip weg. Het verleden is juist zo'n prachtige inspiratiebron wanneer ook de grenzen van het 'waargebeurde' verkend worden!
De beide verhalen horen bij de collectie *Verhalen en Legenden* die uitgeverij Lombard in een nieuw jasje heeft gestoken. En het moet gezegd, de albums zien er prachtig uit. Of er een markt voor dit soort verhalen bestaat, waag ik echter te betwijfelen. De keuze voor een belangrijke episode uit de geschiedenis van het christendom heeft ook z'n consequenties. Want hoe onbevooroordeeld ook de makers van de strips de gebeurtenissen in beeld hebben willen brengen, de eurocentrische invalshoek blijft duidelijk herkenbaar. Het gaat om de 'rechtvaardige' strijd van het christelijke geloof tegen de 'bezetters' van het Heilige Land, de moslims. Typerend voor deze enigszins zwart-witte setting is dat er in de strips nauwelijks aandacht is voor de historische ontwikkelingen van het gebied dat wij tegenwoordig het Midden-Oosten noemen en voor de motieven van de zogenaamde bezetters.
Ik ben benieuwd hoe groot het aandeel van strips in de collectie *Verhalen en Legenden* gaat worden, waarin historische ontwikkelingen van het christendom centraal staan. Zien we hier een poging van uitgeverij Lombard om de striplezer te herkerstenen, wat gezien haar sterk katholieke wortels niet eens zo'n rare gedachtengang is. Of overdrijf ik en zijn het slechts persoonlijke keuzes van de auteurs? We houden het in de gaten!

RS

De wereld van de Hermetische Garage 1: De ondenkbare prins

Shanower, Lofficier & Moebius
Big Balloon/Alpen 1991
ISBN 90-320-7568-3
Prijs f19,95 / Bfr.395
(48 pagina's, kleur, h.k.)

De majoor is, ik merkte het in mijn artikelenserie over **Moebius** herhaaldelijk op, een leidend personage geworden in Moebius' strips. Van een afstand beschouwt *Majoor Fataal* de werelden die hij zelf geschapen heeft: zijn hermetische garage.
Terwijl Moebius zelf aan zijn droomserie *De cyclus van Aedena* werkte, verscheen bij uitgeverij Marvel een eerste cyclus rond de wereld van de hermetische garage, die als titel *De ondenkbare prins* meekreeg. Moebius schreef dit verhaal samen met **Lofficier**, een in de Verenigde Staten wonende Fransman, die zich al jaren inspant voor de promotie van het Franse stripverhaal aldaar. Voor de tekeningen is **Eric Shanower** verantwoordelijk, een nog vrij jonge tekenaar, die reeds enige bekendheid kreeg als tekenaar van een stripversie van **Frank Baums** *The Wizard of Oz*.
Oorspronkelijk verscheen *The elsewhere prince* als zesdelige comicserie. Voor Europa werden de zes hoofdstukken gebundeld in drie albums. Wat in de uitgave van Big Balloon/Alpen ontbreekt (en ik vermoed ook in de Franse versie), is een klein aantal pagina's met additionele teksten en tekeningetjes van Moebius. Jammer, maar niet echt rampzalig. Wat wij in ieder geval wèl kunnen lezen en bekijken, is een voortreffelijk science fiction-verhaal, dat wat sfeer betreft

wel iets wegheeft van **Frank Herberts** *Duin* en de verhalen van bijvoorbeeld **Jack Vance**.
Hoofdpersoon in *De ondenkbare prins* is een jonge tekenaar, die zich aansluit bij een groepje heldhaftige Barsjankrijgers, op weg naar de legers van de Boogschutterprins. Deze prins heeft de opdracht om de Boesj, tar, hai te verslaan. Hiertoe wendt hij de psychische energie aan van een enorm leger. De jonge kunstenaar, die veel liever de prinses tekent dan dat hij strijd voert, gaat in de oorlog tegen de Boesj, tar, hai een belangrijke rol spelen.
Van een afstand slaat de majoor ongerust de voorbereidingen op de strijd gade. Welke rol zal hij gaan spelen in het vervolg van deze geschiedenis?

HP

Vlinder 1: De spookrivier

Sternis
Arboris 1991
ISBN 90-343-2249-1
Prijs ƒ7,95 / Bfr.160
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Als Vlinder midden in de zomer op haar motor in de Provence aankomt, wordt ze door tegenslag achtervolgd: 's nachts kan ze maar ternauwernood aan een overstroming ontkomen, de volgende dag wordt haar motor gestolen en de leider van de expeditie waarbij ze gaat werken schijnt haar totaal niet te mogen, wat een snel ontslag tot gevolg heeft.
Zo is de actie in *De spookrivier* gauw beschreven; natuurlijk zou de spookrivier de spookrivier niet zijn, als zij niet een geheim verborgen hield: diefstallen, een verborgen schat en massa's geraamten.

Als verhaal stijgt deze episode van Vlinder niet boven een zwakke middelmaat uit: het gegeven van opgravingen en diefstal, zwerflust, vrije meiden – ach, we kennen het allemaal al. Bovendien wordt door **Philippe Sternis** zeer slordig met verhaallijn en intriges omgesprongen. Het verhaal is rommelig en er wordt teveel aandacht besteed aan onbenullige dialogen (als je dat woord al mag gebruiken). Voor zover aanwezig, is de humor zeer flauw en platgetreden. Maar de sfeertekening is mooi; zowel stoffige zomerdagen als onweersnachten voel je als lezer mee. De omgeving wordt zo mooier en beter uitgetekend dan de personen; de laatsten zien er net zo karakterloos uit als ze me in het verhaal voorkomen.

PdB

Het onderzoek van de Tijgerkat 1: De verdwenen juwelen

(Collectie Code 5)
Desmit, Duchâteau & Fondal
Lombard 1991
ISBN 90-6421-865-X
Prijs ƒ7,95 / Bfr.140
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Didier Desmit was jarenlang assistent van **Tibet** en dat is goed te zien. Borre, één van de jongens voor wie een hoofdrol is weggelegd in dit avontuur, heeft iets weg van een jonge *Rik Ringers*, maar dat bedoel ik niet alleen. Meerdere keren bekroop mij het gevoel, dat ik plaatjes uit dit verhaal al eens eerder gezien had. Dat zal dan wel in Rik Ringers-albums geweest zijn, want *De verdwenen juwelen* is het eerste 'onderzoek van de Tijgerkat'.
De Tijgerkat, Mik, is een jonge amateurspeurder, die in dit verhaal zijn oom helpt om een vervallen pastorie te restaureren, die moet gaan dienen als vakantieverblijf. Al snel komt hij in contact met Borre, een jongen uit het dorp en via hem met een aantal andere jongens, die gaan helpen om het oude gebouw weer toonbaar te maken.

Uit het huis van Borre is drie jaar voordat de jongens elkaar leren kennen een kostbaar juweel gestolen en dat is gesneden koek voor Mik. Hij probeert uit te vinden wie de juwelen heeft gestolen en natuurlijk, zoals dat hoort bij een whodunnit, worden aan het slot van dit verhaal de betrokkenen verzameld en legt onze held precies uit wat er gebeurd is.
De verdwenen juwelen is ondanks de wel erg overheersende invloed van Desmits leermeester een heel aardig boek geworden. **André-Paul Duchâteau** hoefde ditmaal alleen een plot van een ander tot stripscenario te bewerken en dat gaat hem beter af dan wat hij de laatste jaren zelf aan plots weet te bedenken. Ik vind de *Collectie Code* na deze uitbreiding nog steeds een leuke reeks.

HP

De man van nergens

Nedjar & Benoît
Casterman 1991
ISBN 90-303-8112-4
Prijs ƒ23,90 / Bfr.450
(80 pagina's, kleur, h.k.)

Voordat ik aan de eigenlijke bespreking van dit album begin, wil ik eerst de liefhebbers van **Ted Benoît** waarschuwen. Hij tekende precies twee pagina's van dit boek, die samen de inleiding vormen. De rest van het tekenwerk komt voor rekening van **Pierre Nedjar**, wat overigens niet wil zeggen, dat *De man van nergens* de moeite niet waard is. Geenszins. Net als **Anne Balthus**, die zich gesteund wist door **Schuiten** en **Peeters** (*Dolores*), heeft ook Nedjar met de hulp van een meer ervaren stripmaker een goed debuutalbum gemaakt.
De ondertitel van dit boek luidt *De memoires van Thelma Ritter*. Thelma kennen we als de huishoudster van Ray Banana, maar in *De man van nergens* is zij werkzaam bij de Linnells, een rijke familie aan de Amerikaanse westcoast. De geschiedenis begint wanneer eerst Thelma en daarna Laura Linnell, dochter des huizes, een man ontmoet, die zijn geheugen kwijt is. Laura ontfermt zich over de man en wordt verliefd op hem. Hij blijkt een duister verleden te hebben en hierbij raken Thelma en Laura betrokken. Beetje bij beetje worden in zeven hoofdstukken de stukjes van de puzzel in elkaar gepast, maar nooit volledig ...

Het uitgangspunt van Benoît en Nedjar is misschien niet zo origineel (zie bijvoorbeeld *XIII*), maar de uitwerking is leuk. Een stijlvolle thriller met trekjes van een roadmovie en mooie plaatjes.

HP

STRIPWINKEL
de Galliër
Beekstraat 58
3800 St. Truiden (B)
Tel. 011-671739
Ook verkoop van originele pagina's

VERZAMELAARS JAARBEURS

zaterdag 16 en zondag 17 november 1991
beide dagen van 10 - 17 uur

Alles over verzamelen bijeen in de Jaarbeurs te Utrecht.

In nauwe samenwerking met vele landelijke verenigingen waaronder de Nederlandse Vereniging "De Verzamelaar" vindt u op kilometers tafel de meest uiteenlopende verzamelobjekten, kollekties en nog veel meer.
Welkom op een gezellige jaarmarkt en doe dè ontdekking van een verzameling!
toegangsprijs f 10,- per persoon

16 - 17/11 1991

Inlichtingen:
Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs
Postbus 8500, 3503 RM Utrecht
Tel. 030-955 911

JAARBEURS UTRECHT/HOLLAND

Nederlandse Vereniging
„De Verzamelaar"

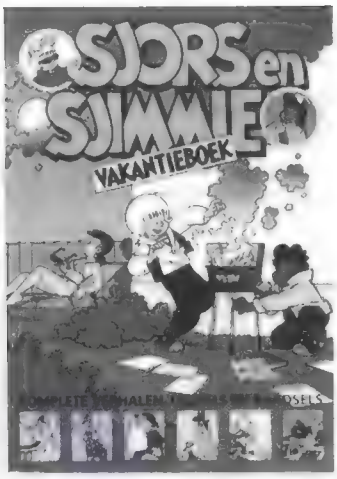

Sjors en Sjimmie Vakantieboek 1

Diverse auteurs
Big Balloon 1991
ISBN 90-320-7571-3
Prijs *f* 8,95 / Bfr. 165
(96 pagina's, kleur, s.k.)

Big Balloon heeft dit jaar de Stripschappenning voor speciale verdiensten gekregen; het lijkt wel een lintje. En dat hebben ze voor dit album wel verdiend. De vakantie- en winterboeken, die op scholen in de jaren zestig en zeventig – en later ook door winkels (Albert Heijn) verkocht / uitgebracht werden – waren een groot succes en een stimulans om te lezen. En dan nu een stripversie, inclusief allerlei puzzels en raadsels. Natuurlijk vinden we *Sjors en Sjimmie* hierin terug, *De Generaal*, *De Familie Fortuin* en *Flippie Flink*. Persoonlijk vond ik de originele visie op kamerbewoning van **Wilbert Plijnaar** erg leuk (*Ko & Oom Jo*), en **Leevers** circusverhalen zijn een prettige afwisseling na het prachtige *FantEasy* (**Julsing/Jeroen Steehouwer**) en de onvermijdelijke detective (**Post/Dijkman**). **Hanco Kolk** en **Peter de Wit** leverden een prima evenwicht met de raadsels van *Inspecteur Netjes* (niet meteen bij de oplossingen kijken, ze zijn op te lossen!). Een amusant, afwisselend album met ruim aandacht voor het Nederlands beeldverhaal in vele facetten.

PdB

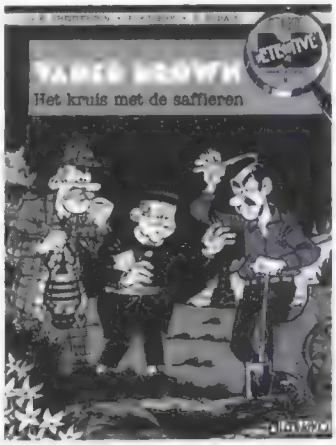

Vader Brown 1: Het kruis met de saffieren

(Collectie Detective Comics 11)
Urbain & Rivière (naar Chesterton)
Lefrancq 1991
ISBN 90-71987-51-5
Prijs *f* 7.95 / Bfr. 140
(48 pagina's, kleur, s.k.)

De detective is één van de meest geliefde genres in de literatuur: **Agatha Christie**, **Patricia Wentworth**, zij boeiden een miljoenenpubliek. Wie kent *Sherlock Holmes* en *dokter Watson* niet? Drukdoende mannetjes, of meer bescheiden geesten bleken de politie in speurzin en denkwerk altijd weer te slim af te zijn.
Een speciaal geval in dit genre zijn de geestelijke speurders; zo hadden we *Father Dowling* en *Sister Stephanie* elke zondag op de buis. Zij waren niet de eersten. In de jaren zeventig reeds, als ik mij niet vergis, hadden we *Father Brown*, een dikke plattelandspriester die de meest vreemdsoortige mysteries oploste – met een volgens mijn herinnering onverstoorbare rust – ondanks de gevaren.
Father Brown werd al aan het begin van deze eeuw bedacht door de zeer katholieke **Gilbert Keith Chesterton**. Van deze Father Brown nu is het eerste stripalbum verschenen. En wat mij betreft, had het niet uit hoeven komen. Om te beginnen zijn alle aantrekkelijkheden van het misdaadverhaal verdwenen: er is voor de lezer geen enkele mogelijkheid zelf de misdaad te analyseren, er zit niet de minste spanning in de verhalen, de plots zijn rommelig en slecht uitgewerkt en het is niet grappig. Father Brown is een domme, seniele man geworden, die bij zijn oplossingen alleen maar wartaal uit lijkt te braken.
De tekeningen van **Yves Urbain** onderstrepen de irritante onnozelheid van hoofd- en bijfiguren, en alle – erbij gesleepte – vreemde scènes als een Commedia dell'Arte zijn noch indrukwekkend, noch functioneel, noch leuk.
Maar smaken verschillen...

PdB

professor Ich

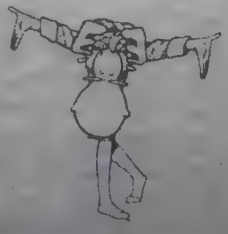

comic-artgallery
koninginneweg 218
1075 el amsterdam
tel.: 020 -6755663
fax: 020 -6755983

(advertentie)

Aangeboden.
Zeer veel
antikwarisch materiaal
te ruil of te koop.
O.a. Blake en Mortimer,
Pom en Teddy, Rikki en
Wiske, Hindoesleutel etc.
Alles in goede tot bijna
nieuwstaat. Vraag de lijst.

M. Serruys,
A. Termotestraat 129,
2552 WC Den Haag,
tel. 070-3910625

Stripwinkel Blunder
Oudegracht 203
3511 NH Utrecht

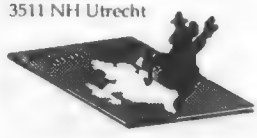

Telefoon/Fax:
030–311461

Blunder Bestelhuis
Postbus 14144
3508 SE Utrecht

Stripwinkel
BEO

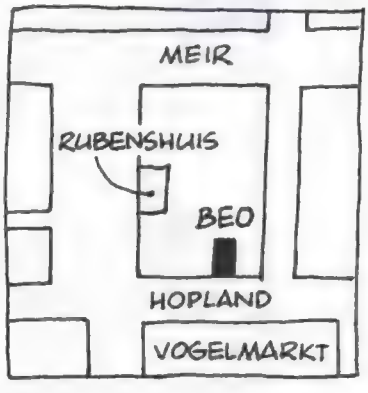

Hopland 15
2000 Antwerpen
Tel. 03/2332536

Ook open op zondag van
10.00 tot 14.00 uur

Veerkamp did it again

In *Vrij Nederland* van 31 augustus konden we weer genieten van een nieuwe Kuifje-cover-parodie van **Joost Veerkamp**.
Verder brengt uitgeverij Balans in oktober een dubbelbiografie uit over **Hergé**/*Kuifje* – geschreven door **Harry Thompson** – voorzien van een cover van dezelfde Veerkamp. Schitterend!

AvO

Glénat Frankrijk

Bij Glénat Frankrijk verschenen onlangs nieuwe delen van *Fulù* (deel 4), *Maître Berger* (deel 6), *Marie Tempête* (deel 2), *Fuzz et Fizzbi* (deel 2), *Le Torte* (deel 3), *Dorian Dombre* (deel 3), *Les Chemins de Malefosse* (deel 6), *Le Boche* (deel 2) en *Les Compagnons du Rêve* (deel 2).
Nieuwe series zijn *Max* (**Marc Bruyninx**), *Les Maraudeurs de la lune rousse* (**Boutet**/**Bonodot**) en *La Tempete* (**Eisner**). heel interessant is *Perramus* van **Breccia**, waarvan kort na elkaar 3 delen verschenen.

HP

Fax off!

Bij uitgeverij Het Spectrum verscheen kortgeleden het *Faxboek*, volgens een bandje op de kaft 'onmisbaar op ieder kantoor'.

96 bladzijden met veelal grappig bedoelde felicitaties, aanmaningen, verzendadviezen, verontschuldigingen en memo's die alleen nog maar hoeven te worden uitgescheurd en ingevuld door de potentiële verzender. Tekenaar **Bert Witte** die op iedere pagina de illustraties verzorgde – en volgens mij ook verantwoordelijk is voor het idee en de vormgeving – komt in dit boek volstrekt niet uit de verf. Weggegooid geld, als je het mij vraagt.
Prijs: *f* 19,90 / Bfr 395

AvO

Maus

In maart 1992 verschijnt bij uitgeverij Bruna het tweede deel van *Maus*. De Engelse editie verschijnt nog dit najaar en is getiteld *Maus II, and here my trouble began*. Wij wisten reeds de hand te leggen op de cover en wilden u die niet onthouden.

AvO

Bessy

Bij uitgeverij Standaard verschijnt op 17 oktober het eerste deel van een nieuwe *Bessy*-serie: De pioniers.
Als de titel u bekend voorkomt, dan klopt dat. Besloten is – vanwege de grote vraag – om de oude verhalen van **Willy Vandersteen** te laten bewerken door **Marck Meul** en opnieuw te laten tekenen door **Jef Broeckx**.

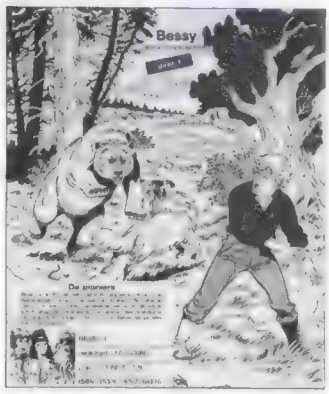

De lopende reeks *Bessy Natuurcommando* zal gewoon blijven verschijnen, alleen in een vertraagd tempo. Voor 1992 staat maar één deel op de planning.

AvO

Blueberry

Zoals we reeds eerder hebben gemeld, werkt **William Vance** momenteel aan een nieuwe *Blueberry*-reeks, getiteld *Marshall Blueberry*. Bijgaande illustratie geeft een indruk van de manier waarop Vance te werk gaat. Herkenbaar?

AvO

Flitsen

Een nieuw verzamelobject: de télécard, kaarten waarmee vanuit telefooncellen gebeld kan worden en waarop plaats is voor een foto of illustratie. Franquin **en** Walthéry **maakten al ontwerpen die in heel kleine oplagen verkrijgbaar zijn. En er bestaan twee télécards van** Hergé. **Wie volgt? ★ Het blad** *De Smurfen* **van Big Balloon is opgeheven. ★** *L'Associations* **is een nieuwe uitgeverij, opgezet door jonge tekenaars. De eerste uitgave is van** Dupuy **en** Berberian. **★** Philippe Vandooren **heeft om gezondheidsredenen zijn functie van directeur van Dupuis neergelegd.** Claude Gendrot **volgde hem op. ★** Jean Pailler **gaat nieuwe afleveringen tekenen van** *Liz et Beth*, **de erotische strip waarmee** Georges Levis **bekend werd.**

WONDERLAND
STRIPS EN SCIENCE FICTION
GESPECIALISEERD IN COMICS
SOEMBAWASTRAAT 54 A 1095 XC AMSTERDAM
020-94 35 62

Lambiek

Bijgaande brief spreekt voor zichzelf, me dunkt.

AvO

De Toestand

In tegenstelling tot wat **Peter de Raaf** vertelde in het vraaggesprek met Noël Ummels in Stripschrift, 24e jaargang, nummer 8, zal er geen nummer meer verschijnen van *De Toestand*.
Besloten is om het eerste nummer van het nieuwe tijdschrift – waarover ook werd gesproken in het interview – reeds uit te brengen tijdens de Stripdagen '91 in Breda onder de naam *v/h De Toestand*. Het eerste nummer zal voor een groot deel bestaan uit de reeds toegezegde inhoud van het laatste nummer van het oude tijdschrift. Het nieuwe tijdschrift zal onregelmatig verschijnen en dat lijkt me wel zo veilig.

AvO

Stapeltje secundair

Begane Grond 1991/2.
In het zomernummer van dit literaire tijdschrift dat wordt uitgegeven door CREA, de culturele organisatie van de Universiteit van Amsterdam, veel aandacht voor strips in de vorm van een vraaggesprek met **Dick Matena** en een essay over *Kuifje* als kinder- volwassen en literaire strip van de hand van **Hans van Daalen** getiteld *De wanhoop van Kapitein Haddock*.
Info: 2e Oosterparkstraat 40III, 1091 JE Amsterdam.
El Boletín 16.
Dit Spaanse fanzine bevat een interessant interview met tekenaar **William Vance** en een artikel over de comicheld *Black Panther*. Het geheel wordt gecompleteerd met een uitgebreide 'vraag en aanbod'-rubriek.
Info: Apartado de Correos 30272, 08080 Barcelona, Espana.
Coccinelle 32.
In dit nummer aandacht voor **Mitacq** en de olifant *Babar*. Verder veel nieuwtjes en strips, waaronder oud werk van **François Craenhals**.
Info: 9, Allée Louis de Loncin, B-6940 Durbuy, Belgique.
Imago 11.
Het tijdschrift viert het tweejarig bestaan van het *Belgisch Centrum van het Beeldverhaal* met een uitgebreide foto-collage van de gebeurtenissen in die periode. Verder worden alle komende tentoonstellingen (zie de agenda!) uitvoerig belicht.
Info: Zandstraat 20, B-1000 Brussel, België.
Sick 22/23.
Sick is een tijdschrift voor grafische humor en satire en is alleen bestemd voor leden van de *Nederlandse Cartoonistenvereniging De Tulp*.
In dit nummer is onder andere een groot artikel over **Honoré Daumier** opgenomen, van de hand van **Peter Nieuwendijk**. Verder wordt er – naast allerlei andere zaken – nog aandacht geschonken aan **Len Munnik**.
Let op, want in het colofon valt te lezen: 'Sick may not be cooked or boiled in a microwave oven without permission of the editor's wife'.
Info: Leidsestraat 177, 2182 DL Hillegom.

AvO

Sarjainfo 71.
In het begin van de zeventiger jaren verscheen er een boek waarin te lezen viel, dat de twee onafhankelijke kunstvormen – film en strip – in de toekomst samen iets moois zouden beleven, maar dat die tijd nog lang niet was aangebroken. In dit nummer van Sarjainfo wordt onderzocht hoe de relatie tussen deze twee sinds de zeventiger jaren is veranderd.
Verder interviews met **Charles Burns**, **José Munoz** en **Charles Sampayo**.
Info: P.L. 927, 00101 Helsinki, Suomi.
Sapristi 22.
Het tijdschrift opent met een groot interview met Binet. Veel nieuws, veel strips en een vraaggesprek met Guy Delcourt vullen de rest van het interessante nummer.
Info: BP 173, 76206 Dieppe Cedex, France.

unicef

UNICEF Nederland

United Nations Children's Fund

Stichting Nederlands Comité UNICEF
Beschermvrouwe Hare Majesteit de Koningin

Adres: St. Barbaraweg 4
Postbus: 30603
2500 GP Den Haag
Telefoon: 070-333 93 33
Fax: 070-382 47 74
Telex: 34391
Postgiro: 7515 Den Haag
Bank: PHP 24 66 82 418

Galerie Lambiek
t.a.v. dhr. C. Kousemaker
Kerkstraat 78
1017 GN AMSTERDAM

Den Haag, 12 juli, 1991
IV/MS/180

Geachte heer Kousemaker,

Namens de Stichting Nederlands Comité UNICEF, het Kinderfonds van de Verenigde Naties, willen wij u van harte bedanken voor de expositie en verkoop van de schetsen van grootmeester André Franquin in Galerie Lambiek. Wij feliciteren u dan ook met het bereikte resultaat van f. 20.000 dat kon worden overgedragen aan Unicef.

Zoals overeengekomen zal uw donatie ten goede komen van de kinderen in Uganda.

Met vriendelijke groeten,
Stichting Nederlands Comité UNICEF

Annet van Ederen
Coördinator Special Events

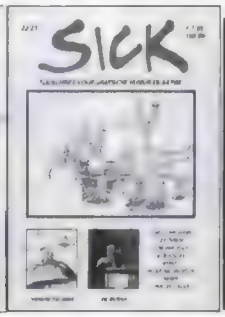

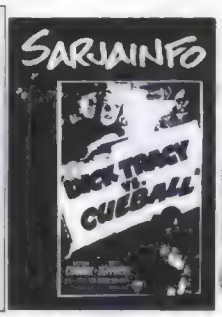

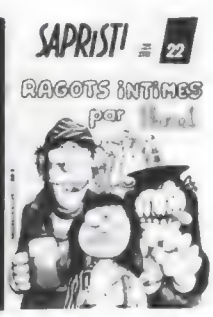

Another one bites the dust...

Het gaat helemaal niet goed met uitgeverij First. Sterker nog: ze zijn op sterven na dood. En dat is toch erg sneu... Niet zo lang geleden blies First nieuw leven in Classics Illustrated, maar het mocht niet meer baten. De prestigieuze serie slaagde er niet in om zijn uitgever uit de financiële nood te redden. In een manmoedige poging om te redden wat er nog te redden valt, probeert men de zaak nu om te toveren tot een educatieve uitgeverij en is men naarstig op zoek naar nieuwe financiers. Vorig jaar kon je de bui al zien aankomen toen First besloot om te stoppen met de publikatie van maandelijkse comics. In plaats daarvan gingen ze alleen nog maar 'prestige book'-miniseries uitbrengen. Laten we hopen dat de zaak nog gered kan worden. Het is immers niet de eerste keer dat First aan de rand van de afgrond staat. Ondertussen heeft Nexus, de strip van *Mike Baron* en *Steve Rude*, onderdak gevonden bij uitgeverij Dark Horse. Deze uitgever heeft ook interesse voor Barons andere creatie, The Badger, maar daarover zijn nog geen vaste deals gemaakt. Dark Horse zou dan al weer de derde uitgever op rij worden die Nexus op de markt gaat brengen. Nota bene, de eerste uitgever van Nexus en Badger, Capital, heeft inmiddels alweer enige jaren geleden succesvol de overstap gemaakt van uitgeven naar distribueren, blijkbaar een veel lucratievere business dan uitgeven.

Batman vs. Judge Dredd, Predator en Dracula

Alweer heel wat jaren 'in the making' is Judgement on Gotham, de crossover-comic van Batman en Judge

Predator

Batman/Dracula,Red Rain

Dredd, de in Engeland immer populaire figuur die in Mega City het recht handhaaft. Geschreven door *John Wagner* en *Alan Grant* en geschilderd door *Simon Bisley*. Bisley is zonder meer een 'hot artist' in wiens stijl je *Sienkiewicz*, *Frazetta*, *Corben en Mad Max*-invloeden herkent. Zijn bekendheid dankt hij vooral aan Slaine, een Conan-achtige strip die hij gemaakt heeft samen met *Pat Mills*, zijn covers voor onder andere The Doom Patrol en de vierdelige miniserie van Lobo waarmee hij zijn stripdebuut in de Verenigde Staten maakte.
Het siert DC, die de strip overigens samen met Fleetway produceert, dat ze de 64 pagina's tellende strip in het zeer betaalbare prestige book-formaat uitgeven voor $5.95. Voor hetzelfde geld hadden ze er een peperdure hardcover á la Arkham Asylum van gemaakt, waarna iedereen achteraf toch roept dat het zijn geld niet écht waard is. Fleetway neemt meteen zijn kans waar en lanceert er een nieuw full colour-magazine van Judge D. achteraan, onder de onbescheiden titel Dredd Rules! 32 pagina's met onder anderen *Grant*, *Wagner*, *Ridgway*, *Will Simpson* en *C. Weston* voor $2.95 met natuurlijk een omslag van *Bisley*.
Maar dat is nog niet alles. Wat dacht je van een driedelige serie waarin Batman opgejaagd wordt door 20th Century Fox' Predator. Geschreven door *Dave Gibbons* en getekend door *Andy Kubert* met inktwerk van zijn broer *Adam*. 32 pagina's, inclusief acht ruilplaatjes voor $4.95. Er is ook nog een goedkopere versie van $1.95. Nog steeds betaalbaar...
Wat helemaal niet betaalbaar is, is Batman/Dracula: Red Rain. Prijs $24.95. Hardcover, 96 pagina's. Neemt niet weg dat het op papier een interessant project kan zijn gezien de medewerking van schrijver *Doug Moench* en tekenaar *Kelley* (Sandman) *Jones*. Teleurgestelde fans van *Berni Wrightson* kunnen gerust uithuilen op de schouders van Jones. Als ze een paar platen van Jones hebben gezien is het leed zo geleden.

Claremont ex X-men

De al zo'n zestien jaar stuwende kracht achter de X-men, schrijver *Chris Claremont*, houdt het een tijdje voor gezien en kapt met deze strip. Ayayay! Eerst *Todd McFarlane*, nu Claremont; het zit Marvel even niet mee. Chris is volgens eigen zeggen toe aan 'n retraite. Even een tijdje er tussenuit om zich creatief op te laden en daarna er weer helemaal tegenaan. Ondertussen is na First Flight zijn tweede 'novel' - Grounded - verschenen, dus je kan niet zeggen dat Chris zijn rust niet verdient.
DC heeft hem intussen nog wel weten te strikken voor een hardcover graphic novel van Star Trek met als titel Debt of honor. Als tekenaar hebben ze daarvoor *Adam* (The Maze, Justice League) *Hughes* aangetrokken. Dat zou best wel eens wat kunnen worden... Bovendien heeft Claremont ook nog een vierdelige prestige bookbewerking gemaakt van First Flight voor DC. Rest DC enkel de taak om er een goede tekenaar bij te zoeken en bingo!
Anyway, Marvel stond even met z'n mond vol tanden, want wie moest er nu dat gapende gat vullen dat Chris achterliet? Nou, daar is maar één antwoord op mogelijk: *John Byrne* natuurlijk! De meest gevraagde en overwerkte gaatjesvuller van de VS! Dokter John mag het klusje weer klaren. Nachtzuster, heeft u misschien ook een aspirientje voor de vermoeide man?

Disney Axe

Oftewel, Disney zet de botte bijl in een aantal van zijn uitgaven. Nu we toch bezig zijn met nare berichten kan deze rouwadvertentie er ook nog wel bij. *Len Wein* is de laan uitgestuurd en richt zijn blik weer op de oostkust. Maar het ergste is, dat Disney zes titels stopt en er met slechts drie door-

Robin II: The Joker's Wild

gaat. Nou moet ik eerlijk bekennen dat ik nooit écht kapot ben geweest van alles wat ze op de markt gooiden, maar het is wèl een stevige aderlating, temeer omdat is gebleken dat het nieuwe materiaal dat Disney uitgeeft voor geen meter verkoopt. Alleen het 'nostalgische' oude reprint-materiaal van onder anderen *Carl Barks* & Co. loopt goed (terecht overigens). Dat houdt dus in, dat we weinig nieuw materiaal meer hoeven te verwachten, al doet Disney-redacteur *Bob Foster* zijn best om te redden wat er nog te redden valt. In ieder geval gaan door Walt Disney's Comics & Stories, Uncle Scrooge en Donald Duck Adventures. Tja, Disney slaat nu natuurlijk wel een flater tegenover Gladstone. Met veel tamtam namen ze toentertijd Gladstones Disney-licentie af, om zelf 'ns te laten zien hoe je strips uitgeeft. Nou, die vlieger ging dus mooi niet op. Zeg maar dag met je handje tegen Ducktales, Talespin, Rescue Rangers en wat dies meer zij.

Robin II: The Joker's Wild

Er komt maar geen eind aan de ellende deze maand. Wat dacht je hiervan. Na het enorme succes van de Robin-miniserie vorig jaar, haalt DC het in z'n harsens om het nog 'ns dunnetjes over te doen in een sequel. Tot zover niets nieuws onder de zon, maar wat schetst onze verbazing, ze vinden het nodig om de serie in maar liefst vier verschillende uitvoeringen uit te brengen. Argh! Ik voel er eigenlijk weinig voor om het precies uit de doeken te doen, maar het gaat in ieder geval om een 'Direct market-editie' met hologrammen, een 'Newsstand-editie', een 'Collectors-set' en een 'Deluxe complete set'. Oftewel, doodordinaire geldklopperij. Boycotten die handel!

Clive Barker

Griezelt u even mee? Epic start maar liefst twee nieuwe titels afgeleid van de bestsellers van horror-auteur *Clive Barker*. De eerste is een bewerking van Weaveworld door *Saltzgaber*, *Manley* en *Villagran*. Drie delen á $4.95. De andere is Jihad, een heuse oorlog tussen de Cenobites -bekend uit Hellraiser - en de Nightbreed. Schrijver is *Dan Chichester* en *Paul Johnson* (Books of Magic, deel 4) verzorgt de plaatjes. Twee delen á $4.50. Misschien ook nog wel leuk(?) om te weten is, dat Malibu onder het label Adventure Comics een driedelige miniserie start, gebaseerd op de film Re-animator. Die op zich weer

Black Canary

Clash!

Lobo van Giffen, Grant en Bisley

afgeleid is van een verhaal van *H.P. Lovecraft*. De covers zijn van *Dave Dorman*.

Marvel op de beurs

Dit is je kans! Je kan nu aandelen kopen van je favoriete superhelden-uitgeverij Marvel. 3,5 miljoen aandelen (ongeveer 30%) worden verkocht door Marvels eigenaar *Ronald Perelman*. Hij hoopt daarmee 52.5 miljoen dollar binnen te halen. Prijs per aandeel zal tussen de $14 en $16 liggen. En dat allemaal om zijn schulden, die inmiddels tot 1 miljard zijn opgelopen, af te betalen. Marvel krijgt dus geen cent van de opbrengst. Als de aandelen inderdaad voor de voorgestelde prijs verkocht worden, betekent dat wel dat de waarde van de uitgeverij van $82.5 miljoen tot zo'n slordige $220 miljoen opgelopen is. Ik zou zeggen: Go for it!

Coming comics...

En tot slot nog wat nieuwe uitgaven.
Black Canary.
Vier delen á $1.75. Na het geslaagde experiment in Legends of the Dark Knights' Venom, waar de lay-outs van *Trevor von Eeden* de basis vormden voor een zeer geslaagd eindprodukt, mag Von Eeden wederom zijn kunsten vertonen. Ditmaal zorgt *Dick Giordano* himself ervoor, dat de lay-outs pico bello uitgewerkt worden.
Legends of the Dark Knight 24 t/m 26.
De nieuwe verhaallijn - Flyer geheten - is van de hand van niemand minder dan *Howard Chaykin*, met artwork van veteraan *Gil Kane*. Een hoogst opmerkelijke combi! *Archie Goodwin* heeft de plaats van *Andy Helfer* als redacteur ingenomen.
Clash!
Vier delen á $4.95. Van de man die ons The Light and Darkness War en The Nazz bracht en die momenteel Animal Man schrijft. *Tom Veitch* dus. Tekeningen van *Adam* (Jezebel Jade) *Kubert*.
Adventures of Captain America.
Een jaar geleden reeds aangekondigd, nu pas in de winkels. Aanvankelijk met artwork van *Kevin* (Justice League) *Maguire*, later door vervanger *Steve Carr*. En nu ik het toch over vervangers heb: *George Pérez* - te druk met War of the Gods - is door *Ron Lim* opgevolgd bij de Marvel-serie Infinity Gauntlet. Ik denk dat Marvel zich in de toekomst wel twee keer bedenkt voordat ze met tekenaars van concurrent DC in zee stappen.
Lobo, Paramilitairy Christmas Special.
Jawel, hij is weer terug in een waanzinnige special waarin de paashaas Lobo huurt om de kerstman te vermoorden. Door *Giffen*, *Grant* en natuurlijk *Simon Bisley*. Prijs $2.39.
Taboo 5.
Met hierin het vervolg van From hell door *Alan Moore* en *Eddie Campbell* en de eerste aflevering van Moore's nieuwe erotische strip Lost girls. Met tekeningen van *Melinda Gebbie*. Je moet er helaas wel $14.95 voor neertellen.

Clive Barker's *Weaveworld*

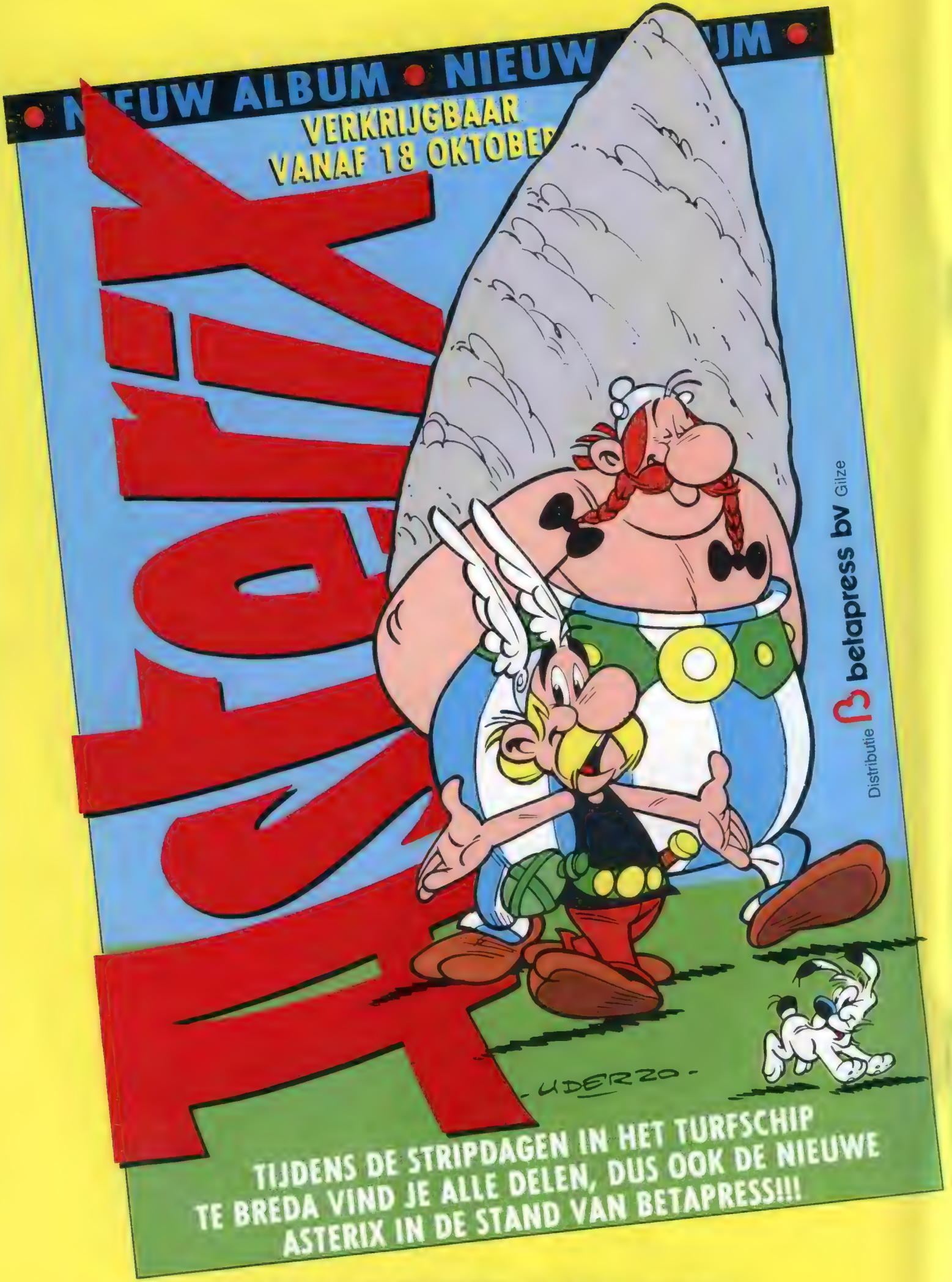
NIEUW ALBUM • NIEUW
VERKRIJGBAAR
VANAF 18 OKTOBER
ASTERIX
Distributie betapress bv Gilze
UDERZO
TIJDENS DE STRIPDAGEN IN HET TURFSCHIP
TE BREDA VIND JE ALLE DELEN, DUS OOK DE NIEUWE
ASTERIX IN DE STAND VAN BETAPRESS!!!

VANAF 18 OKTOBER IN DE WINKEL!

BAF
HELP!
?
DE STRIPDAGEN

STRIP SCHRIFT

Neem snel een abonnement op 's werelds oudste strip-informatie-blad om voortaan geen nummer te missen.

Voor Nederland: Stort *f* 55,– op Postbankrekening 20 99 48 of ABN-bankrekening 54 89 74 330 ten name van Stripschrift, Amsterdam. Voor België: Stort Bfr. 1030 op ABN-bankrekening 721-5206274-81 van de ABN België te Antwerpen, ten gunste van Stripschrift, Amsterdam.
Leden van Het Stripschap: *f* 2,50 / Bfr. 45 korting.
Informatie-telefoon: 03404 - 11117.

Voorwoord

Driemaal, Scheepsrecht ?

De strip heeft in Nederland twee keer een bloeiperiode gekend. De eerste keer dankzij de Toonderstudio's, die heel Nederland en een flink deel van de rest van de wereld van strips voorzagen. De tweede bloeiperiode ontstond toen een unieke combinatie van talenten het gezicht van het stripblad Pep (Por dios, wat een blad) ging bepalen. Al jaren wordt er melancholiek naar deze periodes teruggekeken. En natuurlijk, er is veel uit deze periode dat de moeite van het bewaren waard is. Maar de derde bloeiperiode is aangebroken en niemand heeft het in de gaten.

Er zijn natuurlijk teveel mensen, uitgeverijen en stripbladen bij betrokken. Bij de vorige periodes was er één instantie verantwoordelijk voor het succes. Bij de huidige generatie zijn het een aantal bladen, uitgeverijen en met name auteurs die de bloei veroorzaken. Sjors & Sjimmie Stripblad, uitgeverij C.I.C., uitgeverij Sherpa, De Toestand, Wordt vervolgd en uitgeverij Casterman en Stripschrift, allen hebben ze de kwaliteiten van bepaalde auteurs erkend en waar mogelijk gestimuleerd. Er zijn door een aantal van deze instanties ook grote bedragen geïnvesteerd in jonge stripmakers.

De bloeiperiode die we nu bijna ongemerkt zouden laten beginnen is in elk geval (h)erkend door het Belgisch Centrum voor het Beeldverhaal. De redactie van Stripschrift heeft op verzoek van dit museum een tentoonstelling van jonge professionele stripmakers samengesteld. De expositie, die op De Stripdagen eenmalig in Nederland te zien zal zijn, toont het werk van dertien Nederlandse stripmakers die de afgelopen vijf jaar zijn doorgebroken in de professionele stripwereld. Volgens de redactie geen gemakkelijke keuze. Zonder veel moeite was nog een tentoonstelling samen te stellen met dertien andere namen.
Dat laatste hebben we niet gedaan, maar er is toch wel een heel bijzondere tentoonstelling met veel werk van nieuw talent. De Volkskrant heeft in de zomermaanden een aantal stripmakers een pagina in de weekendbijlage laten vullen, met een bijzonderheidje, alle strips moesten beginnen met de openingszin: "Die dag stond er een stevige bries op de dijk...".
Op de stripdagen zullen deze strips worden tentoongesteld.

Het bestuur van Het Stripschap.

Colofon

De Stripdagen 1991
Jong Talent in Nederland

Plaats
Het Turfschip
Chasséveld 15, Breda

Publieksdagen
Zaterdag, 19 oktober 1991
Zondag, 20 oktober 1991

Informatie
Telefoon (03404) 11117
Fax (03404) 32674

Uitgave
Het Stripschap
Postbus 11335
1001 GH Amsterdam

Voorplaat Dick Heins & Richard
Inkleuring Mark van Herpen
© *Heinz* René Windig &
Eddie de Jong

Samenstelling Willem Naber
Vormgeving Gerard van der Wolf
Litho omslag Algra, Amsterdam
Zetwerk Z · Foto- en Desktop-zetterij, Amsterdam
Druk Drukpartners, Amsterdam

ISBN 90 70315 21 1

NIEUW bij BIG BALLOON

Raadhuisstraat 27, Heemstede
telefoon 023-283704

Bekroond door het Stripschap met de jaarprijs voor BIJZONDERE VERDIENSTEN 1991

3e KWARTAAL 3e KWARTAAL 3e KWARTAAL 3e KWARTAAL

Familie Fortuin deel 3

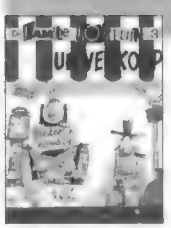

Uitverkoop

Tekst: Ruud Straatman
Tekeningen: Peter de Wit
ƒ 7,50/145 Bfr.
ISBN 90 5425 071 2/CIP

De Familie Doorzon deel 15

Het Doorzongevoel

Tekst en tekeningen:
Gerrit de Jager
ƒ 8,95 / 180 Bfr.
ISBN 90 5425 001 1/CIP
ook in hardcover verkrijgbaar

Een avontuur van Elno deel 2

De Mechanische Kameel

Tekst en tekeningen:
Jan Vervoort
ƒ 8,95 / 180 Bfr.
ISBN 90 5425 051 8/CIP

Bilal 1

Het Dorpje dat ging vliegen

Tekst: Pierre Christin
Tekeningen: Enki Bilal
ƒ9,95/195 Bfr.
ISBN 90 320 7558 6/CIP
Big Balloon / Alpen

Bilal 2

Het Schip van Steen

Tekst: Pierre Christin
Tekeningen: Enki Bilal
ƒ 9,95 / 195 Bfr.
ISBN 90 320 7548 9/CIP
Big Balloon / Alpen

De Genadelozen

Het plan Aspis

Tekst en tekeningen:
Paul Gillon
ƒ 19,95 / 395 Bfr.
ISBN 90 320 7538 1/CIP
Big Balloon / Alpen

4e KWARTAAL 4e KWARTAAL 4e KWARTAAL 4e KWARTAAL

De Partners deel 13

De Sjih

Tekst: Jacques Post
Tekeningen:
Carry Brugman
ƒ 7,50 / 145 Bfr.
ISBN 90 5425 031 3/CIP

Storm deel 19

De terugkeer van de Rode Prins

Tekst: Martin Lodewijk
Tekeningen: Don Lawrence
ƒ 8,95 / 180 Bfr.
ISBN 90 5425 221 9/CIP
ook in hardcover verkrijgbaar

Sjors en Sjimmie deel24

Superkolonel

Onder redaktie van Robert van der Kroft, Jan van Die en Wilbert Plijnaar
ƒ 7,50 / 145 Bfr.
ISBN 90 5425 201 4/CIP
Leverbaar vanaf november

Joost mag het weten

Tekst en Tekeningen:
Theo van den Boogaard
ƒ 9,95 / 195 Bfr.
ISBN 90 5425 131 x/CIP
leverbaar vanaf november

Ceppi

Corps Diplomatique deel 1

Tekst: Paûle en Daniël Ceppi
Tekeningen: Daniël Ceppi
ƒ19,95 / 395 Bfr.
ISBN 90 5425 241 3/CIP
leverbaar vanaf half november
Big Balloon / Alpen

Jerry Spring deel 22

Het Verraad

Tekst: Festin
Tekeningen: Franz
ƒ 9,95 / 195 Bfr.
ISBN 90 5425 231 6/CIP

Roodbaard deel 25

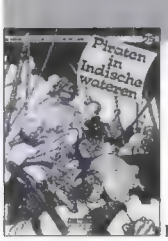

Piraten in Indische wateren

Tekst: Charlier en Ollivier
Tekeningen:Christian Gaty
ƒ 9,95 / 195 Bfr.
ISBN 90 5425 171 9/CIP
leverbaar vanaf half november
Big Balloon / Alpen

Christin Bilal

De Onbestaanbare Stad

Tekst: Pierre Christin
Tekeningen: Enki Bilal
ƒ 9,95 / 195 Bfr.
ISBN 90 5425 161 1/CIP
leverbaar vanaf december
Big Balloon / Alpen

Christin Bilal

De Falangisten van de zwarte orde

Tekst: Pierre Christin
Tekeningen: Enki Bilal
ƒ12,95 / 250 Bfr.
ISBN 90 5425 151 4/CIP
Leverbaar vanaf december
Big Balloon / Alpen

Stripschapprijs 1991

Wasbenzine is nu jenever

Ooit begonnen op de Goochem-pagina van Het Parool, nu dagelijks te bewonderen in 23 Nederlandse kranten. De kat Heinz is de meest succesvolle creatie van het striptekenaarsduo René Windig en Eddie de Jong alias Gezellig en Leuk. Het Stripschap kende het tweetal de Stripschapprijs 1991 toe. "Zo'n oeuvre-prijs leek ons meer iets voor ouwe knarren. Maar misschien zijn we dat ook wel."

Peter van Brummelen

Een prijzenkast ontbreekt op de Gezellig en Leuk burelen. Maar misschien dat het er in de toekomst nog eens van gaat komen. Want, zo laten René Windig (39) en Eddie de Jong (40) niet zonder trots weten, de Stripschapprijs 1991 is niet hun eerste onderscheiding. Al in 1984 ontvingen ze voor hun album **fnirwak** een Stripschappenning. Met gepaste eerbied pakt René Windig het kleinood uit een verder met een enorme verzameling naslagwerken, stripboeken en grammofoonplaten gevuld wandmeubel. "Dit is echt een heel bijzonder exemplaar. Kijk maar, de maker heeft er per ongeluk Strapschap ingekerfd in plaats van Stripschap".

Geheel zonder incidenten verliep de uitreiking van de penning destijds niet. Windig en De Jong hadden de prijs nog niet handen of zé verkochten hem rechtstreeks door aan een verzamelaar op de jaarlijks in Breda georganiseerde Strip-3-daagse. "Ach," zegt Eddie de Jong over het voorval, "We hadden geen geld voor de trein terug naar Amsterdam." Dat de penning nu toch weer terug is in handen van Gezellig en Leuk is de verdienste van Het Stripschap. "Zij hebben hem weer teruggekocht van die verzamelaar, ik geloof voor 350 gulden. Daarna kregen wij hem weer."
Dat het duo Gezellig en Leuk dit jaar wederom door Het Stripschap in de prijzen wordt gezet, verbaast ook Windig en De Jong zelf. "Maar niet om die reden. De hele zaak rond de Stripschappenning van 1984 is allang vergeven en vergeten. Aanvankelijk waren ze woedend, later konden ze er wel om lachen. Wat ons verbaasde was dat we een prijs krijgen voor ons gehele oeuvre. Natuurlijk, de spoeling is dun in Nederland, maar zo'n oeuvre-prijs leek ons toch meer iets voor ouwe knarren. Maar misschien zijn we dat ook wel."

Wenkbrauwen

We pakken het jury-rapport erbij. Gefronste wenkbrauwen bij het voorlezen. "Vanaf hun eerste publikaties in 1973 in het blad 'Gezellig en Leuk' hebben Windig en De Jong reeds de aandacht getrokken van stripminnend Nederland. Met de krantenstrips Dick Bosch, Rockin' Belly en Heinz verschaffen zij

Interview

middels hun strakke en heldere tekenstijl menigeen een plezierige tijd. De melige, repeterende humor en de originele woordspelingen van René Windig en Eddie de Jong zijn altijd verrassend en zéér vernieuwend voor de Nederlandse strip."
De Jong: "Dat van die strakke en heldere tekenstijl is mooi om te horen. Maar wat daar gezegd wordt over ons gevoel voor humor klopt van geen kant. Repeterend? Heinz is juist altijd op zoek naar iets nieuws. En van woordspelingen moeten we al helemaal niets hebben. We gebruiken ze wel, maar juist als een parodie. Om te laten zien hoe gemakkelijk en stomvervelend woordgrapjes zijn. Verder zouden we melig zijn. Ik weet het niet. Ik heb het woord opgezocht in Van Dale. Daar stond: niet fris, lusteloos. Ik zou niet weten wat er niet fris is aan Heinz. Ja, we zijn wel eens lusteloos, maar dat proberen we juist te verbergen. Melig klinkt ook studentikoos."

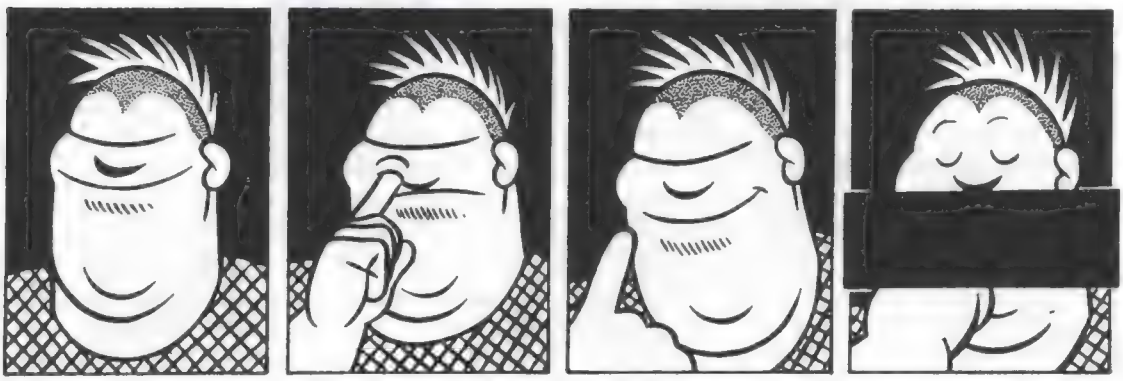

Melig is in ieder geval wel het etiket dat prijkt op de plastic fles waaruit Windig en De Jong sterke drank serveren. 'Wasbenzine' staat er in keurige drukletters op. Daaronder is met de hand geschreven "is nu jenever". Wasbenzine is nu jenever. Windig en De Jong gieren het uit van de pret. De feestvreugde wordt verhoogd als even later een fan als dank voor een geleverde tekening een pretpakket bier komt brengen. Grolsch ("om de kater weg te werken"), Heineken ("voor de dorst") en een kratje Gulpener Dort ("en dat is dus echt lekker").
Er wordt direct een aanval ondernomen op de drank. "Maf is dat toch," verzucht Windig tussen twee slokken door, "ik bedoel, die verhouding tussen striptekenaars en drank. Ik heb nog nooit een striptekenaar ontmoet die er vies van was. Ja, wij mogen ook graag een borrel drinken. Maar het werk gaat voor."
"Vroeger, ten tijde van Dick Bosch, doken we nog wel eens de kroeg in als het niet wilde lukken. Dan zaten we helemaal vast en gingen we maar even wat drinken. Hadden we een paar uur later toch een paar goede grappen verzonnen. Dat doen we niet meer. Maar als je de vorige avond op stap bent geweest, dan wil zo'n kater nog wel eens heel creatief werken." Collega De Jong is het met hem eens: "Vooral op het moment dat je net je kater te boven komt. Dat is echt een heel triomfantelijk gevoel. Dan ben je heel scherp. Je vergeet alle bijzaken en werkt als een trein."
Windig en De Jong drinken hun bier uit originele Dolly Parton mugs. De bierglazen met daarop de beeltenis van de rondborstige countryzangeres werden aangeschaft tijdens een recente vakantie in de Verenigde Staten. In Nederland hadden ze verteld dat ze naar Amerika waren afgereisd om eens te peilen of er aldaar enige belangstelling was voor de strip Heinz, maar het werkelijke doel van de reis was Dollywood, Dolly Partons eigen pretpark. Sinds enige jaren zijn Windig en De Jong meer dan trouwe fans van de zangeres. Hun verzameling Dolly Parton-platen telt enkele honderden exemplaren en is ongetwijfeld de grootste van Nederland.
Daarnaast beschikken de twee over een eveneens niet misselijke collectie Dolly-memorabilia.
De reis naar Dollywood was een soort bedevaart. De vakantiefoto's komen op tafel en vol vuur vertelt Windig over hun belevenissen. "Dollywood is fantastisch. Een kruising tussen het Zuiderzeemuseum en Bobbejaanland. Een pretpark kun je het eigenlijk niet noemen. Het is..." De Jong vult hem aan: "... Heel smaakvol. Absoluut niet op sensatie gericht. Je kunt er in een treintje rijden, maar een achtbaan is er niet. Het is een openluchtmuseum waarin getoond wordt hoe Tennessee er vroeger moet hebben uitgezien. En er zijn optredens. Kijk, deze foto. Dit is Dolly, en dat zijn wij. Bijna vooraan, op een van de eerste rijen! Nee, we hebben haar niet de hand geschud. Te veel security. We hebben het wel geprobeerd. We hadden zelfs een bosje tulpen voor haar meegenomen. Meegesmokkeld uit Nederland."

De Vijf Slijmerds

De liefde voor Dolly Parton ontstond toevallig. Collega-striptekenaar Paul Bodoni had ooit wat platen laten liggen in de vroegere Gezellig en Leuk studio in de Warmoesstraat. "Allemaal hele maffe platen," herinnert René Windig zich. "De zuiderzeeballade, Pat Boone, dat werk. En een plaat

van Dolly Parton. Voor de lol hebben we die toen eens opgezet. Lachen, zo'n maffe country-trien. Al snel moesten we bekennen dat we het echt mooi vonden. Nu kunnen we niet meer zonder. Als we aan het werk zijn, staat er altijd een plaat van Dolly op. We hebben speciaal voor haar een CD-speler aangeschaft. Haar laatste album is namelijk alleen als CD verkrijgbaar."

De carrière van Windig en De Jong begon al op de middelbare school. Samen met enkele vrienden vormden ze op het Amsterdamse Barlaeus-gymnasium het striptekenaarscollectief 'De Vijf slijmerds'. Getekend werd er in groepsverband, legt De Jong uit: "Die verhalen begonnen meestal met een plaatje dat we jatten uit Dik Bos of Oom Wim. Iemand maakte daar een vervolgplaatje op en gaf dat door aan een ander, die daar dan weer op verder op borduurde. Dat gebeurde gewoon tijdens de lesuren. Het probleem was dat we niet allemaal in dezelfde klas zaten. Maar dan legde je zo'n plaatje op de WC. Je gaf een flinke ram op de deur van een lokaal en daar moest dan ook opeens iemand heel nodig naar het toilet. Die verhalen liepen soms wel tien pagina's door."

Na de middelbare school werkten De Vijf Slijmerds korte tijd voor het blad Aloha. Snel daarna viel de groep uiteen. Alleen Windig en De Jong bleven tekenen. "We hebben nog geprobeerd op de kunstacademie te komen, maar daar moesten ze niets van ons hebben. Wij eigenlijk ook niet van hen. In die tijd moest je eerst een jaar modeltekenen om op de Rijksacademie te worden toegelaten. Dat was wel het laatste waar we zin in hadden. Via via hadden we gehoord dat ze bij het stripblad Pep mensen konden gebruiken. Wij daarnaar toe, maar de meneer met wie we een afspraak hadden, bleek niet aanwezig te zijn. De Donald Duck zat in hetzelfde gebouw, dus probeerden we het daar maar. Tot onze stomme verbazing werden we nog aangenomen ook." Van lange duur was het werk voor het blad Donald Duck niet. De Jong: "Als je Donald tekent dien je je te houden aan hele strenge richtlijnen. Vanuit Amerika wordt er gedicteerd hoe Donald er uit moet zien en hoe hij zich moet gedragen. Wij kwamen net van de middelbare school en vonden het wel leuk om daar een beetje tegenin te gaan. Het was bijvoorbeeld verboden om Oom Donald van onderaf te tekenen. Waarom weet ik niet, maar de onderkant van zijn snavel was volstrekt taboe. Op een van onze eerste tekeningen keek je dus recht tegen de onderkant van Oom Donalds snavel aan."

René Windig: "We waren grote fans van Donald Duck. Maar dan vooral uit de periode dat hij werd getekend door Carl Barks. In die stijl tekenden wij ook. We overdreven het zelfs nog een beetje. Dus een extra lange snavel, een extra lange nek. Dat viel allemaal wat verkeerd bij de redactie. Daarnaast kregen we scenario's waar we niet echt door werden geïnspireerd, dus de verhoudingen kwamen steeds gespannener te liggen. Eruit geschopt zijn we niet, maar ik geloof niet dat er iemand rouwig om was toen we stopten met Oom Donald."

Wat bij de Donald Duck niet mocht, mocht wel in Windig en De Jong's eigen stripblad Gezellig en Leuk. Niet gehinderd door enige censuur lieten ze de anders zo brave eend avonturen beleven die in de officiële Donald Duck nooit mogelijk zouden zijn. Ook hun oude held Oom wim moest er in het blad aan geloven. Het parodiëren van bestaande stripverhalen werd voortgezet in het blad Wordt vervolgd, waarin Windig en De Jong begin jaren tachtig op de proppen kwamen met een perfecte persiflage op Alfred Mazure's Dik Bos. Dick Bosch heette hij en zijn taalgebruik was nog archaïscher dan dat van zijn

legendarische voorganger: "Mijn leevensweg is zoo te zien geplaveid met allerhande menschelijke kadaavers!"

Problemen met al die parodieën zegt Windig nooit te hebben ondervonden: "Het was duidelijk dat het een grap was. En het was blijkbaar ook duidelijk dat het ons niet om de poen te doen was. Maar Dick Bosch begon ons op een gegeven ogenblik wel flink te vervelen. Het werd tijd dat we weer eens zelf een stripfiguur gingen creëren."

Die nieuwe figuur werd Rockin' Belly, een gehane-

Interview

DE KAT VAN BELLY
ZIEZO, DAT MERKT IE VAST NIET.. GIST EN HAVERVLOKKEN ERDOOR DA'S GOED VOOR Z'N VACHTJE!
PRAK PRAK PRAK
POES POES POES KOM DAN POES!!
LEKKERE HAPJES POES !!!
SSHIT! SSSHIT SSSS SHIT!
POES

kamde punker die was gebaseerd op een bestaande Amsterdammer. Bijfiguur in die strip was de kat Heinz. De Jong: "Heinz liep toen nog op vier poten. Pas toen hij een eigen strip kreeg op de Goochempagina in Het Parool is hij op twee poten gaan lopen. Praten kon hij vanaf het begin. Van die lullige denkballonnetjes als bij Garfield moeten we niets hebben. Garfield vinden we sowieso een slappe figuur. Heinz is heel anders. Hij is vaak chargrijnig, maar hij heeft een hart van goud. In het begin was hij heel ondeugend, moordlustig zelfs. In de loop der jaren is hij steeds softer geworden. Dat heeft er vooral mee te maken dat Heinz tegenwoordig een echte krantenstrip is. Vroeger stond hij alleen op de jeugdpagina. Nu staat hij dagelijks in 23 kranten. Daar moet je rekening mee houden. Als je alleen voor jongeren tekent kun je redelijk ver gaan. Bij een zo groot mogelijk publiek moet je iets voorzichtiger zijn."

Zeeland en Limburg

Die voorzichtigheid is voor Windig en De Jong geen enkel probleem. "Er is niets zo makkelijk dan als tekenaar te shockeren," meent Windig. "Het wordt pas moeilijk als je dat wilt voorkomen. Wij willen tekenen voor een heel breed publiek. En dat bevalt

you'll find
the AMAZING SPIDER-MAN
and all your favorite MARVEL COMICS at
WONDERLAND
Strips & Science Fiction
Soembawastraat 54a
1095 XD Amsterdam
020 - 694 35 62
openingstijden:
ma: 13.00 - 17.00
di t/m za: 11.00 - 17.00
Gespecialiseerd in Amerikaanse comics
- wekelijkse aanvoer van de nieuwste comics
- abonnementen (ook op nederlandse strips)
- maandelijkse verzending inclusief de Advance Comics
(dit is een bestellijst met alle nieuwe uitgaven en merchandising)
- regelmatige aanvoer van back-issues (altijd ca. 10.000 titels in voorraad)
- zoeklijst-systeem (wij zoeken met u mee)
Heeft u nog vragen? Schrijf ons een briefje of kom langs
EN DAN BESTAAN WIJ 10 JAAR:
En dit willen wij vieren, niet alleen met "WOLVERINE BIER"
(zolang de voorraad strekt).
In de maand november iedere dag kans op een T-shirt.
Voor iedere f 10,00 ontvangt u een lot en de volgende dag
kunt u al zien of u gewonnen hebt.
De prijzen kunnen tot 31 januari 1992 worden afgehaald.

ons uitstekend. We hebben helemaal geen behoefte om alleen voor een ontwikkeld publiek te werken. Heinz is een hele lieve, eigenlijk heel ouderwetse strip. Hier, moet je deze brief lezen. Van een oude dame uit Den Haag die ons feliciteert met het winnen van de Stripschapprijs. Zo'n bibberig handschrift, bosje bloemen erbij getekend. 'Heren, ik wens u beiden een prettige dag toe.' Dat is toch schitterend."
Heinz heeft zo goed als heel Nederland veroverd. De Jong meldt dat alleen de provincies Zeeland en Limburg nog steeds onontgonnen gebied zijn, verder zijn Heinz' avonturen tot in alle hoeken en gaten van het land dagelijks te volgen. "En we staan in Het Volk, een van de grootste kranten van Vlaanderen. Toen we daar gingen praten stelde de hoofdredacteur voor om Tom Poes er meteen uit te gooien. Dat hebben we hem nog net uit zijn hoofd kunnen praten en dus staat Heinz nu samen met Tom Poes op één pagina."
Verdere buitenlandse avonturen van Heinz zitten er voorlopig niet in. "We hebben het geprobeerd in Amerika. Bij een krant in Knoxville, een krant die dagelijks maar liefst 53 strips afdrukt. Ze vonden het leuk, maar echt snappen deden ze het geloof ik niet. Daar is Heinz waarschijnlijk net iets te Nederlands voor. Ze begrepen überhaupt niet dat we daar zelf aanklopten. In amerika werkt iedere striptekenaar via een syndicaat. Wij doen alles zelf. Als Heinz echt een internationaal succes zou worden, moet je ook dingen uit handen geven. Dat zouden wij nooit kunnen. Het idee alleen al dat iemand anders Heinz zou tekenen... Maar je kunt natuurlijk rustig blijven fantaseren. Zoals Dolly zegt: het belangrijkste in je leven zijn je dromen."

Werk van Gezellig en Leuk wordt uitgegeven door uitgeverij Het Raadsel.
Overgenomen uit Het Parool van 10 augustus 1991, met dank.

IMPORT • DISTRIBUTIE
POP COMICS
IMPORT • DISTRIBUTIE
P VD VENSTR. 10 5706 RV HELMOND NETHERLANDS
TEL 09 31 04920 49222 38539 FAX 09 31 04920 28120 BANK ABN 52 75 57 536 GIRO 517 952

Half werk...?

Daarvoor hebben wij geen oplossing!

Voor al uw andere grafische opdrachten
houden wij ons graag aanbevolen.

ALGRA
REPROSERVICE

W.G. Plein 103, 1054 SC Amsterdam
Postbus 8661, 1005 AR Amsterdam
Telefoon 020 - 683 12 88
Fax 020 - 685 41 81

DRUKPARTNERS

POSTBUS 41280
1009 EG AMSTERDAM
PONTANUSSTRAAT 276
1093 SH AMSTERDAM
TELEFOON: 020-668 36 35

Stripboekenbeurs

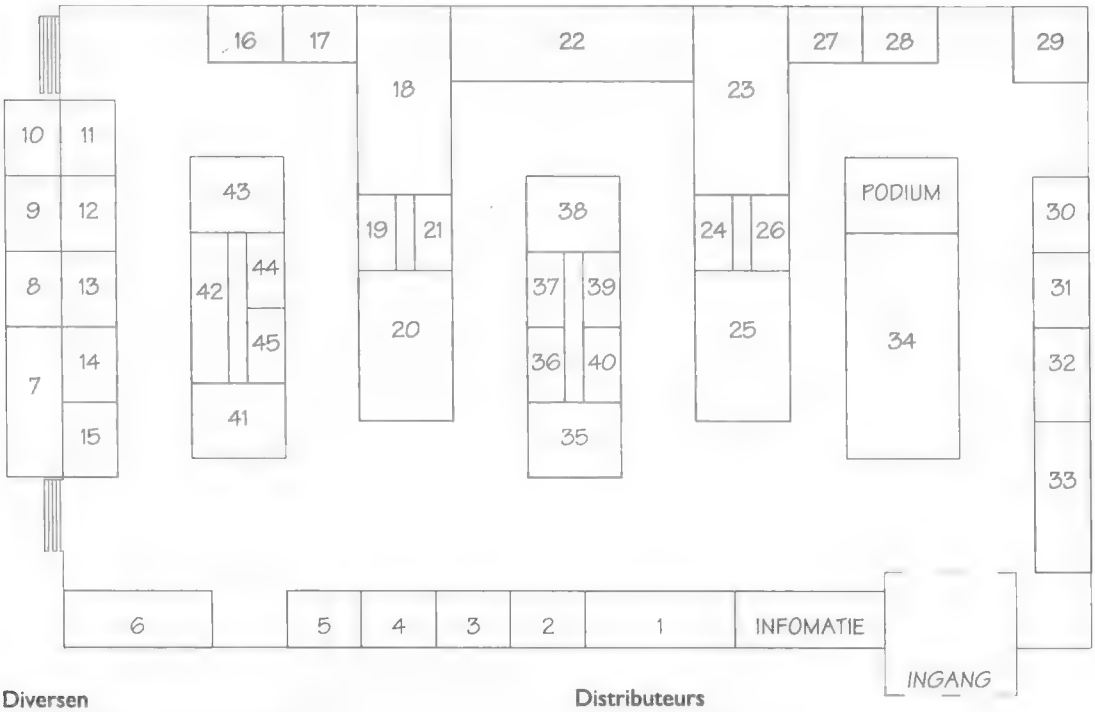

Diversen
1 Comic House, Amsterdam
9 Loek Donders, Veghel
4 Elfquest Fanclub, Gent
10 Franka infokrant, Hilversum
28 Don Lawrence Fanclub, Breda
1 **Het Stripschap, Amsterdam**
3 Stripinformatieblad Stripschrift, Amsterdam
8 Stripblad Striptuur, Den Haag
27 Stripinformatieblad Zozolala, Nijmegen

Uitgevers
43 Arboris
25 Big Balloon
34 Blanco
32 Cartoon Aid
18 Casterman
34 C.I.C.
34 Dargaud
24 Divo
44 Dynamo
12 Euro Art
25 Geïllustreerde Pers Haarlem
10 Griffioen Grafiek
18 de Harmonie
28 the Don Lawrence Collection
5 Lekturama
34 Loempia
34 Lombard
45 Melse
41 Oranje
6 Panda
7 P&T Productions
18 Het Raadsel
41 Richard
35 Semic-Juniorpress
19 Sherpa
20 Standaard
27 Zet.El.

Distributeurs
34 Betapress BV
16 Collectors Dream
15 Comics Import Amsterdam
22 Pep Comics
18 Het Raadsel
41 Richard Distributie BV

Stripspeciaalzaken en -antiquariaten
31 Blunder, Utrecht
26 Buddy's Bookshop, Lier (België)
3 Bul Super, Delft
15 CIA, Amsterdam
42 Van Dijk Inverko, Rotterdam
30 Eppo, Eindhoven
23 Professor Ich, Amsterdam
14 Lees-o-theek, Amsterdam
17 Michel Strips, Zoetermeer
40 Paulus, Alkmaar
6 Panda, Den Haag
22 Pep, Helmond
11 Pierke, Gent (België)
21 Piet Snot, Utrecht
41 Richard, Amsterdam
33 Sjors, Dordrecht
36 Snoek, Amsterdam
37 de Stripspeurder, Den Haag
39 Strip & Muziekcentrum, Krommenie
38 Het gele teken, Hoorn
13 Tistjen Dop, Turnhout (België)
29 Wonderland, Amsterdam

Kleine beurs (bij de ruilbeurs)
Dick Heinz/Richard/John Erkelens
Stripblad Furore, Leusden
Stichting uitgeverij Beeldverhalen, Appingedam
Suske & Wiske Fanclub, Boxtel
Marten Toonderverzamelaarsclub, Tilburg
Stichting de Kressekring, 's-Gravenhage

Jonge Honden

Jonge honden, welpen en piepkuikens

De afgelopen jaren zijn er voor jonge auteurs niet veel leuke dingen gebeurt. De situatie leek een tijdlang rooskleurig, hele volksstammen konden in Robbedoes publiceren, bij Sjors & Sjimmie groeiden de bomen nog de hemel in en er was volop mogelijkheid om te publiceren en te debuteren. Maar met het verdwijnen van Wordt Vervolgd, Titanic en de Toestand en het op Frankrijk richten van Robbedoes verdwenen veel mogelijkheden voor de jonge auteurs.
Een deel van hen was echter al doorgebroken en heeft een aantal publikatie-mogelijkheden behouden. Gelukkig bestaat Sjors & Sjimmie nog steeds en ook het beleid van de Belgische uitgeverij Lombard om Nederlanders met wat in hun mars een kans te geven mag niet onvermeld blijven. Deze stripmakers zijn nu de Jonge Honden. Voor de toplaag daaronder is de situatie een tijdlang zeer somber geweest.

Toch zijn er lichtpuntjes. De jonge auteurs die nog niet professioneel kunnen werken hebben er zelf de schouders onder gezet en dat heeft in professionele amateurbladen als Gag en Striptuur geleidt. En nu breekt voor een aantal van hen een nieuwe fase aan; Albums. Jos Weijmer was vorig jaar de eerste die met een eigen album op de Stripdagen kwam. Dit jaar is hij terug met een nieuw album en hij krijt navolging. Ook Dick Heins en Richard hebben een album gemaakt van een strip die ze begonnen zijn in Striptuur. Napoleon speelt de hoofdrol in het album "De waterloo-lita-s".
Misschien is dit wel de manier voor jonge stripmakers om de grote uitgeverijen te overtuigen om ook in hen te investeren.

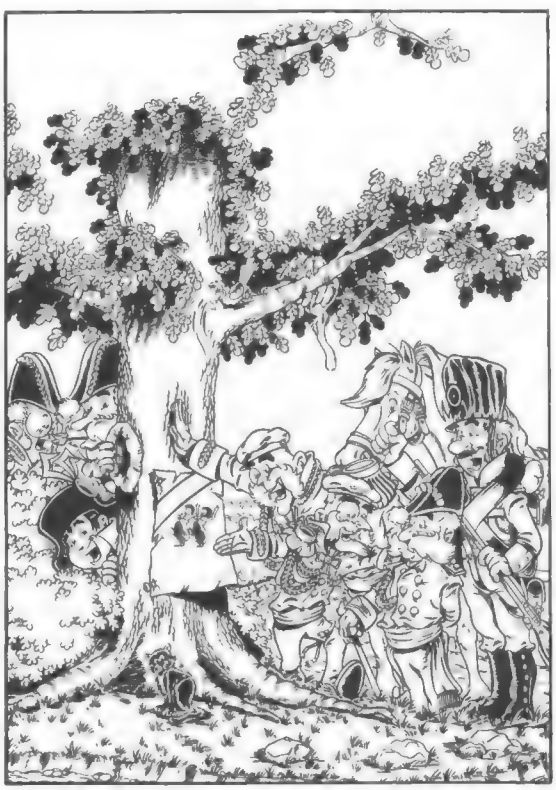

Utrechts meest komplete stripwinkel
Stripwinkel Blunder
Oudegracht 203
3511 NH Utrecht
Blunder Bestelhuis
Telefoon/Fax:
030 - 311461
Postbus 14144
3508 SE Utrecht

Hollands drama

Een Hollands Drama...

Nog meer Nederlands talent. Nu jonge honden en geslepen wolven bij elkaar. De Volkskrant heeft in de zomermaanden in de zaterdagskrant 10 stripmakers de kans gegeven een strip te publiceren. De serie heet "Een hollands drama", er was slechts één eis aan de strips. Ze moesten beginnen met de zin "Die dag stond er een stevige bries op de dijk". De publicerende auteurs zijn allen uitgekozen vanwege hun bijzondere eigen stijl.

Jonge honden NL

Jonge Honden NL

Op de Stripdagen zal de grote Nederlandse tentoonstelling te zien zijn die drie maanden in het Belgisch centrum voor het beeldverhaal in Brussel heeft gehangen. Deze Expositie die door de redactie van het stripinformatieblad Stripschrift is samengesteld voor dit eerste Europese Stripmuseum, bevat werk van jonge Nederlandse professionele Stripmakers. Vrijwel al deze auteurs hebben in elk geval in een professioneel blad gepubliceerd en de meeste hebben ook al albums op hun naam staan. Achter de oude top van Nederlandse strip (Toonder, Kresse, Piët) en de huidige top (Matena, Kuijpers, van der Kroft, Julsing, Lodewijk etc.) bevindt zich een grote groep (zeker 25 tot 30 stripmakers) jonge honden. Die klaar staan om de glorieuze Pep-tijd te laten herleven of die hun eigen stek langzaam aan het vinden zijn. 13 van deze striphonden zijn te zien op deze tentoonstelling en overigens zijn er dit jaar drie van deze jonge honden genomineerd met hun album voor een Jaarprijs.

HOI ZUS! GAVE HAPPENING, HOOR! PUIK SFEERTJE, DAAR NIET VAN...
MAARRE...
DIE JONGE HONDJES, HÈ
WAAR BLIJVEN DIE NOU?
info
© SAM SIAHAYA & HANS LIJKLEMA

De Jonge Honden uit NL zijn:

Kees de Boer	Peter van Dongen	Auke Herrema
Eric Heuvel	Hanco Kolk	Gerard Leever
Fred Marschall	Bert van der Mey	Lian Ong
Aloys Oosterwijk	Jack Staller	Jeroen Steehouwer
René Uilenbroek		

Programma

Programma

Naast de stripboekenbeurs en de stripruilbeurs gebeurt er natuurlijk veel meer, een aantal activiteiten is nog niet helemaal zeker, maar in elk geval zullen de volgende stripactiviteiten aan de orde komen.

- **Tekenfilmfestival** Een historisch overzicht van de tekenfilm
- **Films** Reclamefilms festival
  Tom Poes tekenfilmprogramma
  Bugs Bunny Review
  Algemeen tekenfilmprogramma
- **Tentoonstelling** Jonge Honden NL
  Een Hollands drama
- **Veiling** 2 'gewone' veilingen
  1 kinderveiling
- **Stripkwis** Grote stripkwis
  deelname aan voorronden, opgeven bij de **info-stand**
- **Prijsuitreikingen** Stripschapprijs *(zie pag. 3-7)*
  Jaarprijzen *(zie pag. 21-24)*

Congreszaal...

Vrijdag

14.00 - 17.00	Tekenfilmfestival, met lezing.

Zaterdag:

10.15 - 11.00	Reclametekenfilms
11.15 - 12.00	Kinderveiling
12.30 - 13.15	Algemeen tekenfilmprogramma
13.15 - 13.45	Tom Poes tekenfilmprogramma
14.00 - 14.45	**Uitreiking Stripschapprijs**
15.00 - 16.00	Veiling 1
16.15 - 17.00	Bugs Bunny Review

Zondag

10.15 - 11.00	Reclametekenfilms
11.15 - 12.00	Veiling 2
12.30 - 13.00	Algemeen tekenfilmprogramma
13.15 - 13.45	Tom Poes tekenfilmprogramma
14.00 - 14.45	**Uitreiking Jaarprijzen**
15.00 - 16.00	Stripkwis
16.15 - 17.00	Bugs Bunny Review

NIEUW DIT NAJAAR

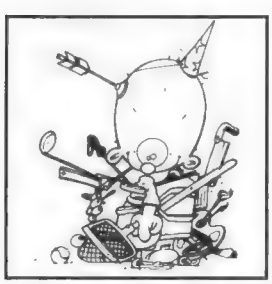

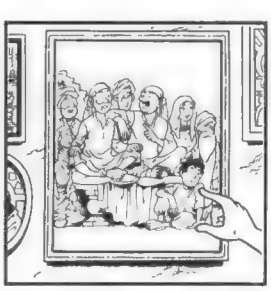

17/10

BESSY 1
De pioniers

●

KIEKEBOE 52
De wraak van Dédé

●

BAKELANDT 54
De zonen van Ramses

●

BOES 2
Kippevel

●

BIEBEL 17
Dinges

●

SAM 3
De knokenkoffer

●

KOWALSKY 2
Nevada sunrise

●

ERIK 3
In Nevelland

21/11

SUSKE EN WISKE 230
Lambik Baba

●

ROBERT EN BERTRAND 52
Prins Joekie

●

DE RODE RIDDER 140
De doodsvlinders

12/12/91

KIEKEBOE FAMILIESTRIPBOEK

●

NERO 117
De boze tongen

STANDAARD STRIPS

NIEUW DIT NAJAAR

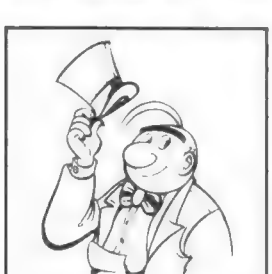

Het Turfschip

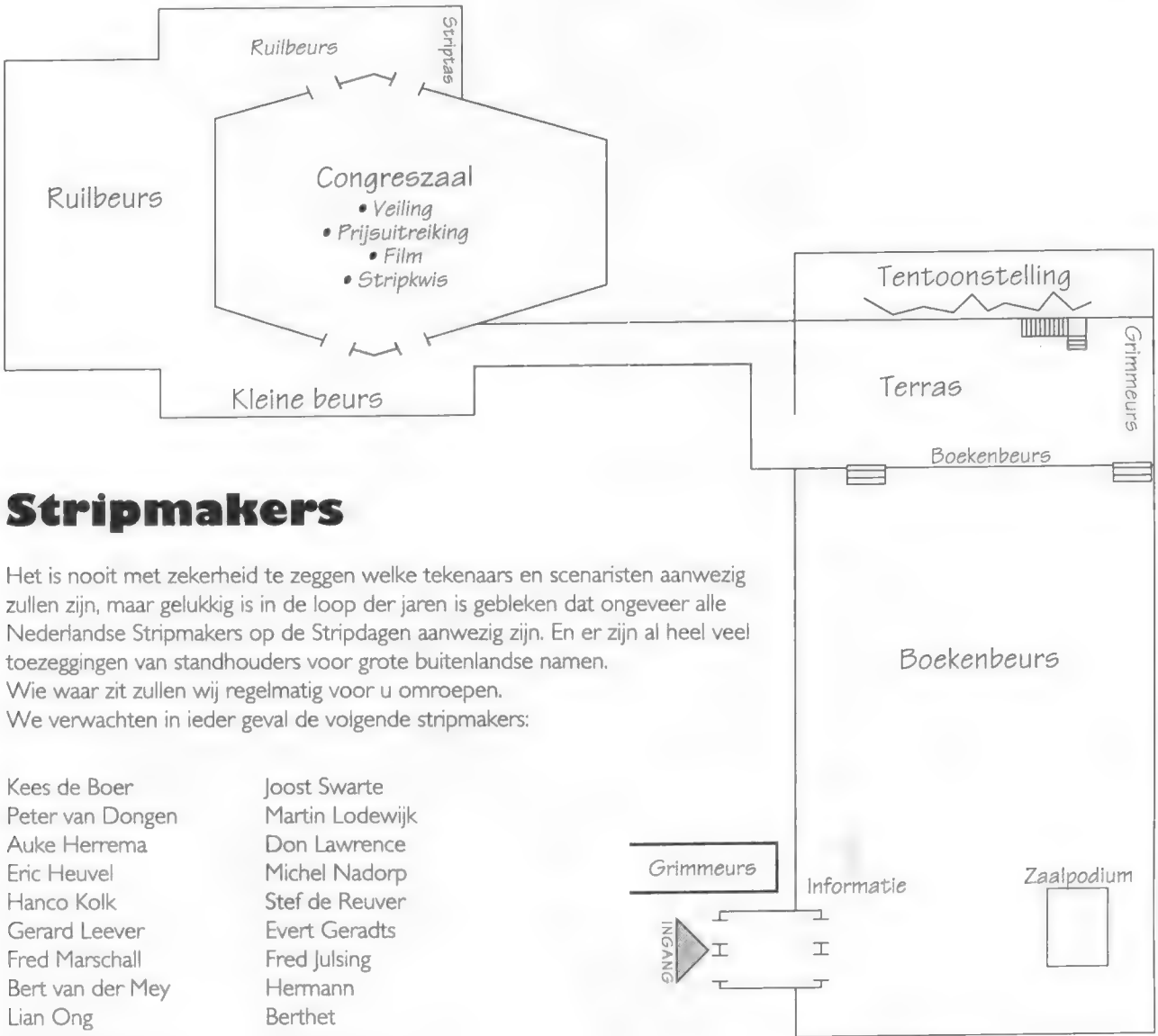

Stripmakers

Het is nooit met zekerheid te zeggen welke tekenaars en scenaristen aanwezig zullen zijn, maar gelukkig is in de loop der jaren is gebleken dat ongeveer alle Nederlandse Stripmakers op de Stripdagen aanwezig zijn. En er zijn al heel veel toezeggingen van standhouders voor grote buitenlandse namen.
Wie waar zit zullen wij regelmatig voor u omroepen.
We verwachten in ieder geval de volgende stripmakers:

Kees de Boer
Peter van Dongen
Auke Herrema
Eric Heuvel
Hanco Kolk
Gerard Leever
Fred Marschall
Bert van der Mey
Lian Ong
Aloys Oosterwijk
Jack Staller
Jeroen Steehouwer
René Uilenbroek
Wilma Leenders
Peter de Wit
Robert van der Kroft
Wilbert Plijnaar
Jan van Die
Hans Lyklema
Theo van den Boogaard
Gerrit de Jager
Börge Ring
Paul Teng pin Ya
Henk Kuijpers
Jan Kruis
Andrea Kruis
Eddie de Jong
René Windig
Luc Cromheecke
Fritzgerald

Joost Swarte
Martin Lodewijk
Don Lawrence
Michel Nadorp
Stef de Reuver
Evert Geradts
Fred Julsing
Hermann
Berthet
Dick Matena
Toon van Driel
Ruud Straatman
Lucas Abedy
Bert Bus
Piet Wijn
Willy Lohmann
Pieter Hogenbirk
Rudy Hulleman
Hans Buying
Willem Vleeschouwer
Dany
Jan Bosschaert
Carry Brugman
Hein Haakman
Leo Immerzeel
Paul Geerts
Mark Verhage
Jeff Broekx
Eugeen Goossens
Mormic

Marc Legendre
Ronald van Riet
Karel Biddeloo
Merho
Hec Leemans
Peter van Straaten
Hein de Kort
Willem Ritstier
Mink Oosterveer
Peter de Smet
Jan Vervoort
Willy Linthout
Erwin Sels
Oscar Zarate
Joe G. Pinelli
Jos Weijmer
Dick Heinz

De makers

Steven de Rie
Marc van Herpen
Arend Jan
van Oudheusden
Erik van Ophem
Chris Krone
Balin
Don Pedrez

Wie, wanneer en waar?
Het wordt regelmatig omgeroepen!

VERHERBOUWD

ETRO
SUPERSTRIP
SPECIAALZAAK

Kleine Berg 33
5611 JS Eindhoven
040-441882

Heinz

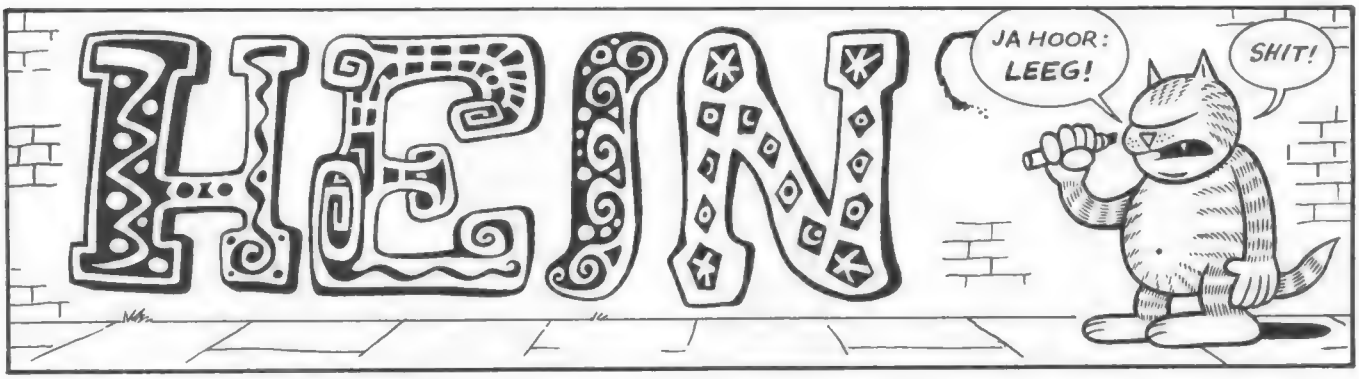
HEIN
JA HOOR: LEEG!
SHIT!

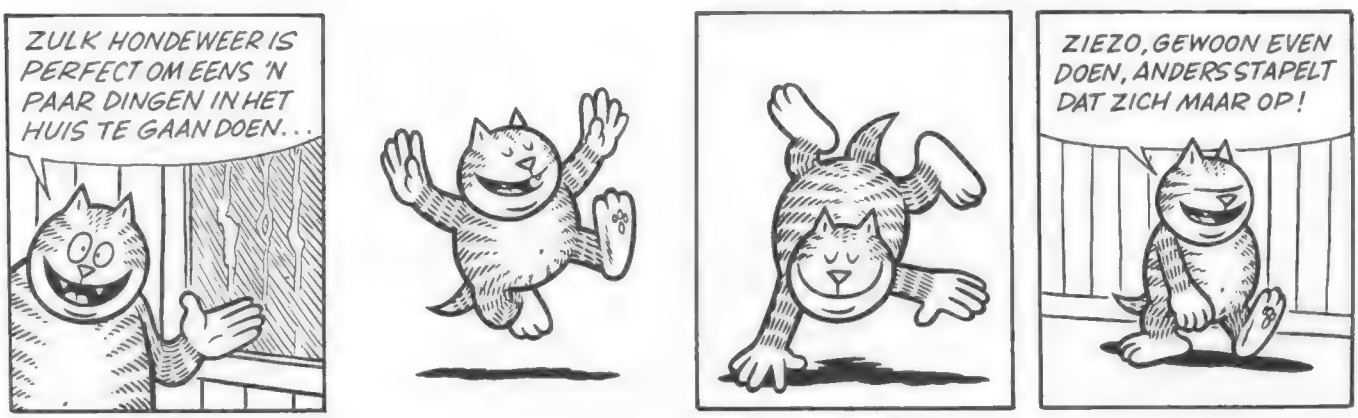
ZULK HONDEWEER IS PERFECT OM EENS 'N PAAR DINGEN IN HET HUIS TE GAAN DOEN...
ZIEZO, GEWOON EVEN DOEN, ANDERS STAPELT DAT ZICH MAAR OP!

LAATSTE NIEUWS: STRAND VERVUILD!!
UILSKUIKEN!! IEDEREEN WEET ALLANG DAT ALLE STRANDEN VERVUILD ZIJN!!
O, JA?.. OOK ALLEMAAL MET PEERTJES IN CHOCOLADE-SAUS?

EVEN UITRUSTEN EN EEN BOTERHAMMETJE ETEN...
BOTERHAM MET PINDAKAAS, HÈ?! GOED ZO!! EN... WAT GA JE LATER WORD'N?!
DIREKTEUR VAN EEN PINDAKAAS FABRIEK!
TWINTIG JAAR LATER WAS HEINZ NOG STEEDS GEEN DIREKTEUR VAN EEN PINDAKAAS FABRIEK.

Strip

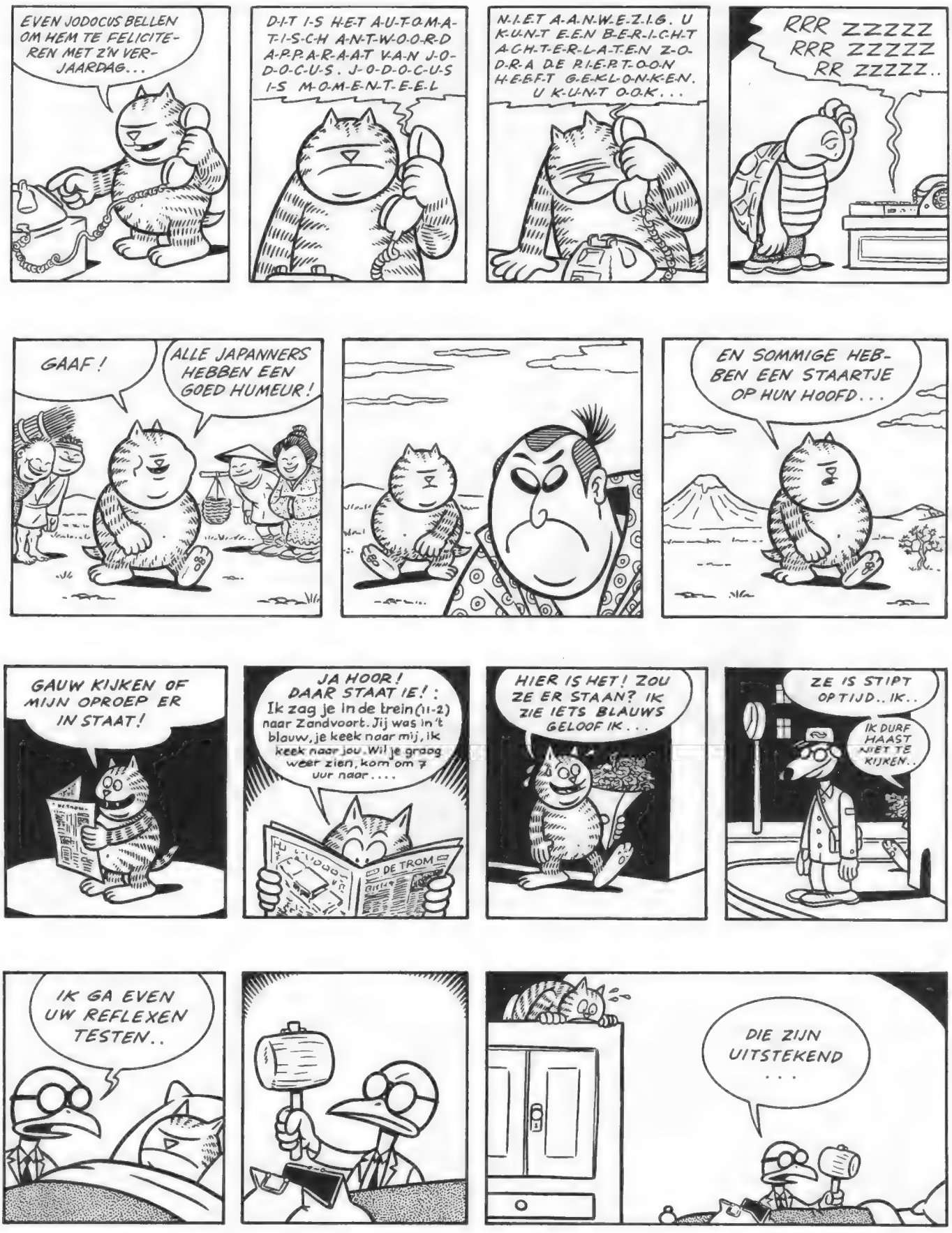
EVEN JODOCUS BELLEN OM HEM TE FELICITEREN MET Z'N VERJAARDAG...
D-I-T I-S H-E-T A-U-T-O-M-A-T-I-S-C-H A-N-T-W-O-O-R-D A-P-P-A-R-A-A-T V-A-N J-O-D-O-C-U-S. J-O-D-O-C-U-S I-S M-O-M-E-N-T-E-E-L
N-I-E-T A-A-N-W-E-Z-I-G. U K-U-N-T E-E-N B-E-R-I-C-H-T A-C-H-T-E-R-L-A-T-E-N Z-O-D-R-A D-E P-I-E-R-T-O-O-N H-E-E-F-T G-E-K-L-O-N-K-E-N. U K-U-N-T O-O-K...
RRR ZZZZZ RRR ZZZZZ RR ZZZZZ..
GAAF!
ALLE JAPANNERS HEBBEN EEN GOED HUMEUR!
EN SOMMIGE HEBBEN EEN STAARTJE OP HUN HOOFD...
GAUW KIJKEN OF MIJN OPROEP ER IN STAAT!
JA HOOR! DAAR STAAT IE!: Ik zag je in de trein (11-2) naar Zandvoort. Jij was in 't blauw, je keek naar mij, ik keek naar jou. Wil je graag weer zien, kom om 7 uur naar....
DE TROM
HIER IS HET! ZOU ZE ER STAAN? IK ZIE IETS BLAUWS GELOOF IK...
ZE IS STIPT OP TIJD.. IK..
IK DURF HAAST NIET TE KIJKEN..
IK GA EVEN UW REFLEXEN TESTEN..
DIE ZIJN UITSTEKEND...

Strip

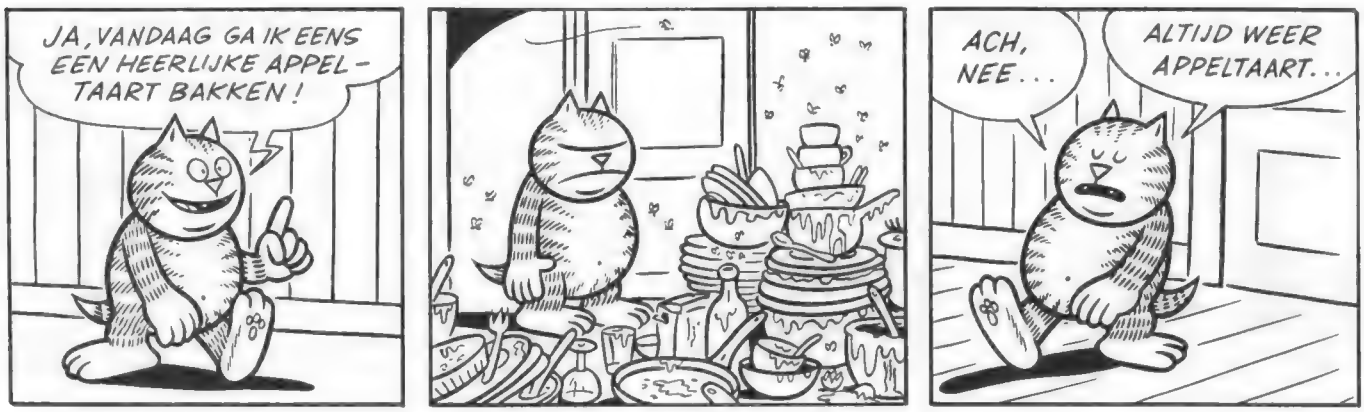
JA, VANDAAG GA IK EENS EEN HEERLIJKE APPEL-TAART BAKKEN!
ACH, NEE...
ALTIJD WEER APPELTAART...

FRITS! KOM KIJKEN!! JE PORTRET IS AF!!
HEINZ '88
NOU? NOU?!
KIJK HEINZ, SOMMIGEN VAN ONS HEBBEN HET SCHILDEREN IN HUN VINGERS ZITTEN ...
..ANDEREN KRIJGEN ZOMAAR EEN AARDAPPELMES IN HUN HANDEN GEDUWD..

HEINZ, VANDAAG IS JUBELDAG!
ZO? EN WAT BETEKENT DAT?
DAT GIJ MOET AFWASSEN!
TRAALALA HAHA
TRA LA LA
JOECHE!
JOECHE!

EN, HEINZ, WAT WAS VOOR JOU HET ABSOLUTE HOOGTEPUNT VAN 1990?
HET ABSOLUTE HOOGTEPUNT? DAT HEB IK HIER BIJ ME..
WAT IS DAT NOU VOOR 'N RAAR GEVALLETJE?
WEET IK NIET. JIJ MAG HET WEL HEBBEN...

Strip

FRITS, LET OP! IK HEB EEN NUMMER INGESTUDEERD MET DANS EN ZANG!
HEB JE WEL EENS GEMERKT DAT SOMMIGE VAN DIE WOLKEN NET SCHAAPJES ZIJN?
IK BEN TEXAS BILL, IK BEN DE SNELSTE HOEDENOPZETTER VAN HET WILDE WESTEN!
LET OP!
EN WAT HEEFT DAT VOOR ZIN, ALS IK VRAGEN MAG?
HANDIG ALS JE WEGGAAT EN ER VALLEN VEEL MINDER DOOIEN BIJ..
B-E-S-T-E H-E-I-N-Z, I-K H-E-B B-E-S-L-O-T-E-N O-M V-E-R-D-E-R T-E T-R-E-K-K-E-N...
..O-P H-E-T M-O-M-E-N-T D-A-T J-I-J D-I-T B-R-I-E-F-J-E L-E-E-S-T B-E-N I-K A-L E-E-N H-E-E-L E-I-N-D O-P W-E-G...
..M-E-T H-E-T S-C-H-R-I-J-V-E-N V-A-N D-I-T B-R-I-E-F-J-E!
DUS JIJ BENT IN 'T LEGIOEN GEGAAN OM JE VRIENDIN TE VERGETEN?...
IK PROBEER ÖÖK IETS TE VERGETEN, HEINZ..WEET JE WAT IK PROBEER TE VERGETEN?
NOU?
ZOO'N GROTE HOMP KAAS!!

Strip

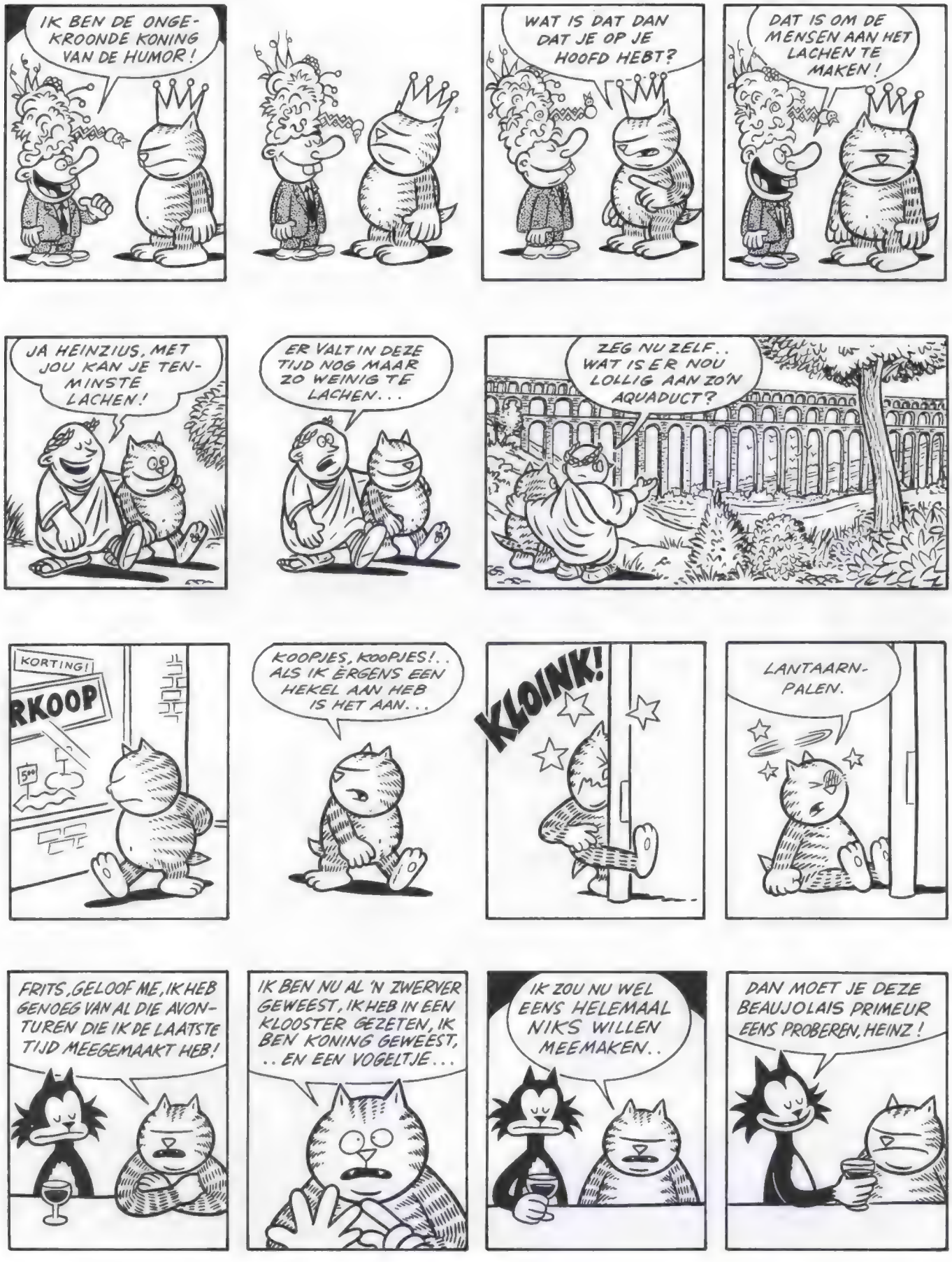
IK BEN DE ONGEKROONDE KONING VAN DE HUMOR!
WAT IS DAT DAN DAT JE OP JE HOOFD HEBT?
DAT IS OM DE MENSEN AAN HET LACHEN TE MAKEN!
JA HEINZIUS, MET JOU KAN JE TENMINSTE LACHEN!
ER VALT IN DEZE TIJD NOG MAAR ZO WEINIG TE LACHEN...
ZEG NU ZELF.. WAT IS ER NOU LOLLIG AAN ZO'N AQUADUCT?
KORTING!
RKOOP
5.00
KOOPJES, KOOPJES!.. ALS IK ERGENS EEN HEKEL AAN HEB IS HET AAN...
KLOINK!
LANTAARNPALEN.
FRITS, GELOOF ME, IK HEB GENOEG VAN AL DIE AVONTUREN DIE IK DE LAATSTE TIJD MEEGEMAAKT HEB!
IK BEN NU AL 'N ZWERVER GEWEEST, IK HEB IN EEN KLOOSTER GEZETEN, IK BEN KONING GEWEEST, .. EN EEN VOGELTJE...
IK ZOU NU WEL EENS HELEMAAL NIKS WILLEN MEEMAKEN..
DAN MOET JE DEZE BEAUJOLAIS PRIMEUR EENS PROBEREN, HEINZ!

Disney-albums en pockets overal te koop
Voor maar ƒ6,95 (in België: Bfr 145) urenlang leesplezier met de vrolijkste Disney-avonturen
Kies uit meer dan 150 titels: Donald Duck pockets, Donald Duck Albums en Oom Dagobert Albums
© The Walt Disney Company 1991.

De Stripschapprijs

De Stripschapprijs is een oeuvreprijs die jaarlijks wordt toegekend aan een stripmaker wiens werk van groot belang moet worden geacht voor het Nederlands taalgebied.

Onder deze noemer ontvingen de volgende stripmakers tot nu toe de Stripschapprijs:

Theo van den Boogaard – 1989
Toon van Driel – 1988
Jean Dulieu – 1981
Lo Hartog van Banda – 1975
Gerrit de Jager – 1987
Hans G. Kresse – 1975
Jan Kruis – 1980
Henk Kuijpers – 1990
Martin Lodewijk – 1978
Dick Matena – 1986
Peter de Smet – 1985
Peter van Straaten – 1983
Marten Toonder – 1982
Jaap Vegter – 1979
Piet Wijn – 1984

Voorts ontvingen de volgende personen en/of groepen de Stripschapprijs:

Hr. Houbolt (uitgeverij Scarabee)
voor heruitgave van de Kapitein Rob-reeks – 1974
De redaktie van Tante Leny presenteert
voor hun redaktiebeleid – 1977
Maurice Tillieux en Joseph Gillain (Jijé)
voor hun gehele oeuvre – 1976

De Jaarprijzen

Jaarlijks worden er maximaal vier Jaarprijzen uitreikt, één voor bijzondere verdiensten, één voor het album van het Jaar van Nederlandse origine, één voor het album van het Jaar van buitenlandse origine en één voor het Jeugdalbum van het Jaar.

Deze laatste drie Jaarprijzen worden pas op moment van uitreiken bekend gemaakt, vandaar dat we de albums van het jaar 1990, die op 14 oktober 1990 zijn uitgereikt, nog even in uw herinnering roepen.

Album van het jaar 1990 van Nederlandse origine

Stuifmeel
Tekst en tekeningen
Lian Ong
Uitgave
Casterman

Album van het jaar 1990 van buitenlandse origine

Kronieken van de Onlogica
Tekst en tekeningen
Miguel Angel Prado
Uitgave
Arboris

Het Jeugdalbum van het Jaar wordt dit jaar voor het eerst uitgereikt.

Jaarprijs bijzondere verdiensten 1991

De commissie adviseert het bestuur van Het Stripschap de **Jaarprijs voor bijzondere verdiensten 1991** toe te kennen aan:

Uitgeverij Big Balloon

Voor het in het belang van de gehele Nederlandse stripwereld –lezers, auteurs èn handel– behouden van een uitgeverij en een tijdschrift waarbij en waarin strips van Nederlandse origine kunnen worden gepubliceerd. De commissie tekent hierbij aan, dat zij hoopt dat uitgeverij Big Balloon de verleiding kan weerstaan om tè snel goedkoop buitenlands materiaal in het tijdschrift te plaatsen.

Semic
JUNIORPRESS
STAND 35
SUPERHELDENSTRIPS, OM JE KOLLEKTIE AAN TE VULLEN!
MAN CONAN FANTASTIC FOUR HULK LIMITED SERIE NEW MUTANTS
NS PETER PARKER PUNISHER SHE HULK SPIDERMAN SPIDERWOM
PERHELDEN SUPERMAN VERDEDIGERS VERGELDERS WEB VAN SPI
OLVERINE X-MANNEN BATMAN CONAN FANTASTIC FOUR HULK LIMITED SERIE N
TEEN TITANS PETER PARKER PUNISHER SHE HULK SPIDERMAN SPIDERWOMAN SU
EDIGERS VERGELDERS WEB VAN SPIDERMAN WOLVERINE X-MANNEN
NEW MUTANTS NEW TEEN TITANS PETER PARKER PUNISHER S
VERGELDERS WEB VAN SPIDERMAN WOLV
TEEN TITANS PETER PARKER PUNISHER SH
WOLVERINE X-MANNEN

Album van het jaar 1991 (Nederlandse origine)

Nominaties Album van het Jaar 1991

De commissie nomineert voor het album van het jaar van Nederlandse origine 1991:

Douwe Dabbert -16- De dame in de lijst
Tekeningen Piet Wijn
Tekst Thom Roep
Uitgeverij Big Balloon

Met dit album bewijst Wijn eens te meer avontuur en sprookje te kunnen combineren. De vondst van scenarist Thom Roep om freule Cecilia van Raerekiek tot Zemelaer uit haar schilderij te laten stappen, geeft het verhaal haast letterlijk een extra dimensie.

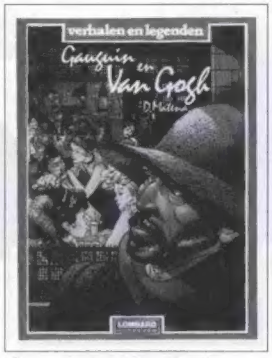

Gauguin en Van Gogh
Tek/tekst Dick Matena
Uitgeverij Lombard

Verloederd door de drank, gekleineerd door Gauguin en gedesillusioneerd in de kunst, zo schetst Matena de strijd die Van Gogh vooral met zichzelf te voeren had. Feit en fictie lopen voortdurend door elkaar heen in dit in expressionistische kleuren getoonzette verhaal. Flashbacks geven verhaal een aparte wending.

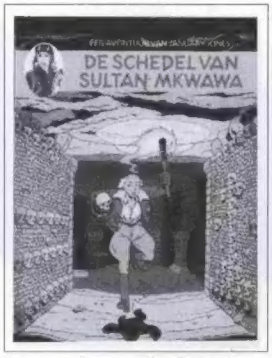

January Jones -2- De schedel van Sultan Mkwawa
Tekeningen Eric Heuvel
Tekst Martin Lodewijk
Uitgeverij Big Balloon

In dit album moeten January en haar maatje Rik een noodlanding maken op vliegveld Le Bourget. De schedel die Rik op de kop weet te tikken, zal de oorzaak zijn van dolle avonturen. Een spannend, lichtvoetig verhaal, zich afspelend in 1937 en getekend in Heuvels eigen klare lijn-stijl.'

Muizentheater
Tek/tekst Peter v. Dongen
Uitgeverij Casterman

In dit debuutalbum geeft Van Dongen de crisisjaren weer. De hoofdfiguren, Daantje en Henkie, kiezen ieder hun eigen weg, één die onherroepelijk naar het einde voert. Met name op het grafische vlak toont Van Dongen dat hij erg talentvol is. Een zwart/wit-album waarin 'overgangen' van tijd en plaats eens te meer opvallend genoemd mogen worden.

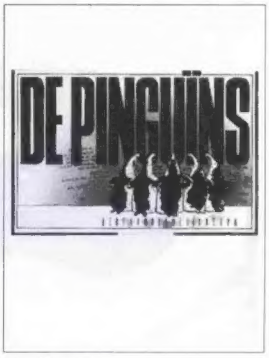

De Pinguïns
Tek/tekst Bert van der Meij
Uitgeverij Sherpa

Bert van der Meij heeft met De Pinguïns een album afgeleverd, dat bestaat uit gags met een zich steeds herhalend decor, waarin de hoofdrollen zijn weggelegd voor tientallen pinguïns en een haai. Woordgrappen en komische situaties zorgen in zwart/wit voor een kleurrijk geheel.

Album van het jaar 1991 (buitenlandse origine)

Nominaties Album van het Jaar 1991

De commissie nomineert voor het album van het jaar van buitenlandse origine 1991:

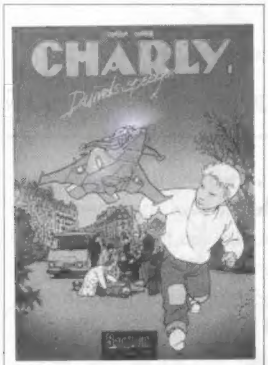

Charly 1: Duivels speelgoed
Tek. Magda Seron
Tekst Denis Lapière
Uitgeverij Dupuis

Seron en Lapière hebben een album opgezet, waarin de gevoelens van een kind centraal staan. Het aldus ontstane album zal oudere kinderen en volwassenen fascineren. Het verhaal over speelgoed, dat naast en dankzij de mens tot leven gebracht kan worden, is bijzonder filmisch weergegeven. Door zijn onderwerpskeuze een intrigerend magisch-realistisch verhaal.

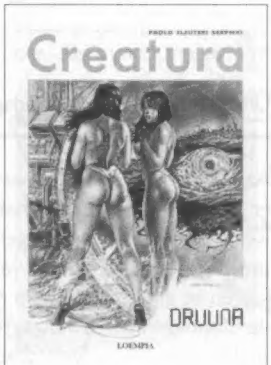

Morbus Gravis 3: Creatura
Tek/tekst Paolo E. Serpieri
Uitgeverij Loempia

De bemanning van een ruimteschip onderzoekt een asteroïde die er uit ziet als een stelsel van inwendige organen. Dromen en realiteit vermengen zich; een geslaagde combinatie van sf en erotiek. Serpieri is een realistische tekenaar die zijn belangstelling voor het vrouwelijk lichaam gepassioneerd uitbeeldt. Zijn fraaie tekenstijl koppelt hij aan een intrigerend scenario waarin hij ook zelf een rol speelt.

Onschuldig
Tek. Eric Warnauts
Tekst Olivier Raives
Uitgeverij Casterman

Tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog vlucht de oorlogswees Nina Reuber uit een opvangcentrum. Ze sluit zich aan bij de geallieerden en belandt zo in het gehavende Berlijn. Wanneer de oorlog voorbij is, is hij voor Nina nog in volle gang. Het album heeft de sfeer en zeggingskracht van een Fassbinder-film in zijn beste momenten.

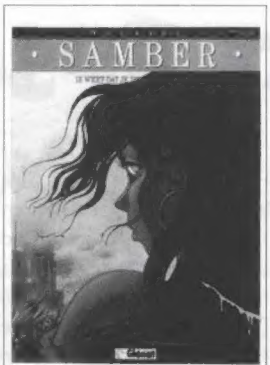

Samber 2: Ik weet dat je terug zult komen
Tek. Bernard Hislaire
Tekst Yann le Pennetier
Uitgeverij Glénat

De liefde tussen Bernard en Julie is naar de achtergrond verschoven. De lezer krijgt het Parijs voorgeschoteld uit het midden van de vorige eeuw. De revolutie nadert met rasse schreden ... De sublieme tekenstijl, het dramatische kleurgebruik en de perfecte pagina-indeling zorgen er voor, dat de lezer van het begin tot het eind geboeid blijft.

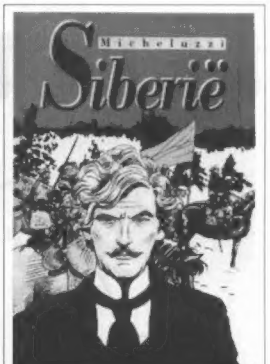

Siberië
Tek/tekst Attilio Micheluzzi
Uitgeverij Casterman

Het verhaal van de jonge intellectueel Gabriel Kovalenski, die op zoek naar idealen mentaal stukloopt in het Tsaristische Rusland. Micheluzzi is er in deze striproman in geslaagd avontuur, ware geschiedenis en persoonlijk drama te verenigen. De fraaie camerastandpunten en de sublieme pastel-inkleuring geven het verhaal een extra dimensie.

Nominaties Jeugdalbum 1991

Jeugdalbum van het jaar 1991

De commissie nomineert voor het jeugdalbum van het jaar 1991:

Billy the Cat 1: In de huid van een kat
Tek. Stephane Colman
Tekst Stephen Desberg
Uitgeverij Dupuis

Het schooljongetje Billy - een bengel eersteklas - komt op de tweede bladzijde van dit album reeds om het leven door een auto-ongeluk. De lezer is er getuige van, dat hij de mogelijkheid krijgt om terug te keren naar de aarde, maar ... in de huid van een kat. Scenarist Stephen Desberg schrikt er met dit verhaalgegeven niet voor terug om een album te maken, voor relatief jonge lezers, gebaseerd op het thema 'leven en dood'. Met de tekenaar Colman vormt hij een perfect artistiek duo.

Uit het leven van Dik Trom
Tek./tekst Dick Matena
(naar C.Johan Kieviet)
Uitgeverij Big Balloon

Dick Matena bewijst met dit album, dat hij in staat is een uitstekende stripversie van het aloude kinderboek te maken. Nergens wordt er afbreuk gedaan aan de sfeer, die in het originele werk zo duidelijk aanwezig is. Dankzij een uitstekende documentatie, een filmische benadering van 'het bijzondere kind', zijn eigen warme inkleuring en een goede typologie van de hoofdpersonen is het boek nog even levendig als honderd jaar geleden, toen het zijn eerste druk beleefde.

Jerome K. Jerome Bloks 7: Vol Pension
Tek./tekst Alain Dodier
Uitgeverij Dupuis

Met het zevende deel uit deze serie wordt opnieuw duidelijk, dat Alain Dodier op eigen kracht minstens zo'n goed werk af kan leveren als met de hulp van zijn ex-scenarist Makyo. Het verhaal gaat over Milena Vanescu, de dochter van een Roemeense gastarbeider, die door een in emotie begane misstap van haar vader uiteindelijk in een crimineel milieu terecht komt. De detective Jerome Bloks is deze keer meer voorbijganger dan hoofdrolspeler en dat werkt heel verfrissend. De inkleuring is zoals we die van Dodier gewend zijn: sober maar doeltreffend.

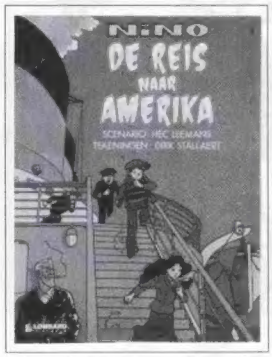

Nino 1: Reis naar Amerika
Tek. Dirk Stallaert
Tekst Hec Leemans
Uitgeverij Lombard

Tegen het einde van de jaren '30 vlucht Nino uit een weeshuis. Hij belandt als verstekeling aan boord van een oceaanstomer, waar een groot aantal personen vertoeft dat het met de eerlijkheid niet al te nauw neemt. Een spannend verhaal, getekend in een soepele tekenstijl met een mooie lijnvoering.

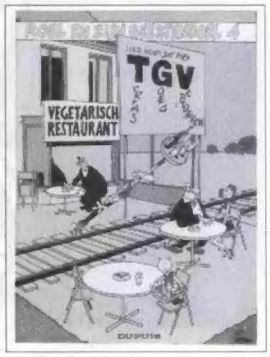

Roel en zijn Beestenboel 4: TGV
Tek./tekst Gerrit de Jager
Uitgeverij Dupuis

In dit album krijgen Roel en Oom Bokkie tot hun verbijstering te horen, dat de TGV over hun terras zal rijden. Een reeks dolkomische verwikkelingen is het gevolg. De Jager laat zien, dat slapstickhumor en filosofische invallen fantastisch goed kunnen samengaan.

De commissie:
Theo van den Boogaard, stripmaker, winnaar stripschapprijs 1989
Leo Dreise, stripwinkelier
Henk Kuijpers, stripmaker, winnaar stripschapprijs 1990
Arco van Os, redacteur Stripschrift
Netty van Rotterdam, medewerkster NBLC
Koos Schulte, journalist
Wil Soyer, oud-voorzitter Het Stripschap, tevens commissie-voorzitter

Uitreiking Jaarprijzen zondag 20 oktober om 14.00 uur.

HET STRIPSCHAP

Het Stripschap is een vereniging die al ruim tien jaar grootschalige stripevenementen als de Stripdagen organiseert. We zijn tien jaar geleden begonnen als Strip-2-daagse in Breda, gegroeid naar Strip-3-daagses, verhuist naar Den Haag en uiteindelijk zijn we weer terug in Breda. De Stripdagen vormen onderdeel van de doelstelling van Het Stripschap: de bevordering van de belangstelling en waardering voor het beeldverhaal, in het bijzonder het Nederlandse beeldverhaal. In praktijk houdt dat in dat we op de Stripdagen zoveel mogelijk mensen met strips in aanraking willen laten komen en dat we altijd tentoonstellingen van Nederlandse stripmakers op het evenement hebben. Het hele jaar door vinden er ook activiteiten plaats, in het kader van deze doelstelling. Wij hebben een aantal tentoonstellingen die rondreizen langs buurtcentra, scholen en zelfs musea. We verstrekken jaarlijks enorme pakken informatie voor werkstukken en proefschriften. We koppelen jaarlijks tekenaars die op zoek zijn naar uitgevers aan uitgevers die op zoek zijn naar tekenaars. We helpen bij kleinere en grotere stripevenementen en we geven het oudste stripinformatieblad van de wereld, Stripschrift, uit.

Aangezien Het Stripschap een vereniging is, kan iedereen er lid van worden. Leden hebben zo hun voordeeltjes. Zo worden ze op de hoogte gehouden van beurzen, tentoonstellingen etc. via ons verenigingsblad WARTAAL. krijgen ze gratis toegang op de Stripdagen, krijgen ze op de Stripdagen een Striptas met uniek materiaal, krijgen ze jaarlijks een unieke Stripschapkalender, die speciaal door een aantal striptekenaars voor ons getekend wordt. Verder krijgen ze informatie die voor echte stripliefhebbers van belang is, o.a. Stripnotering, een periodiek overzicht van alle verschenen strips. Het Stripschap bevordert de uitgave en heruitgave van commercieel niet interessante, maar stripcultureel belangwekkende stripverhalen. Het Stripschap heeft verder een eigen boekenservice, waar leden naast bijzondere en moeilijk te verkrijgbare strips, ook allerlei boeken over strips kunnen bestellen. Deze boeken worden voor leden van Het Stripschap gratis opgestuurd. Uiteraard krijgen leden korting op een abonnement op Stripschrift.

STRIPWINKEL SJORS

Stripwinkel Sjors, Scheffersplein 1, 3311 EJ Dordrecht, 078-142012

Sjors + (Comic Gadgets, Gimmicks and Gags), Voorstraat 313, 3311 EP Dordrecht, 078-310800

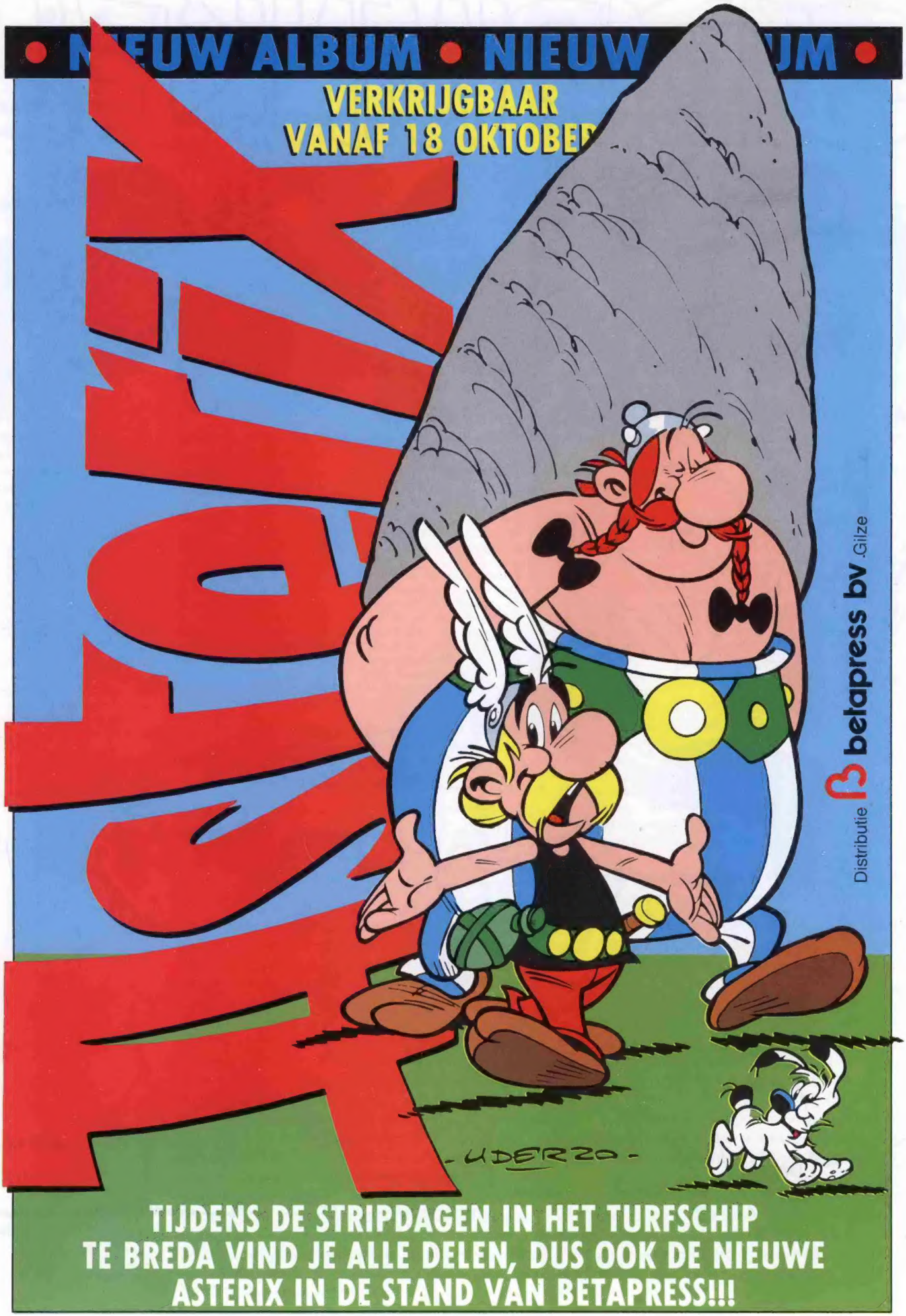
NIEUW ALBUM • NIEUW
VERKRIJGBAAR
VANAF 18 OKTOBER
Asterix
UDERZO
Distributie betapress bv Gilze
TIJDENS DE STRIPDAGEN IN HET TURFSCHIP
TE BREDA VIND JE ALLE DELEN, DUS OOK DE NIEUWE
ASTERIX IN DE STAND VAN BETAPRESS!!!